

9 - 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2025
ΤΕΥΧΟΣ 972,
210 Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
WWW.ATHENVOICE.GR
FREE PRESS ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ

Η Stegi έχει γενέθλια

Το μεγάλο street party
θα σε σηκώσει από τον καναπέ

Της Τάνιας Σκραπαλιώρη

Bolek & Lolek

Μιλήσαμε με το δίδυμο που
έκανε τα ελληνικά cool again

Της Αλεξάνδρας Μπρουντζάκη

Εργαστήριο Γεωργίου

Τρεις γενιές μαρμαρογλυπτών στο Μετς

Της Κατερίνας Καμπόσου

Νίνα Μένκες

Η εμβληματική δημιουργός
μιλάει για το «Brainwashed»

Της Χριστίνας Γαλανοπούλου

ΤΑ ΤΟΠΟΣΗΜΑ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Του Αλέκου Λιδωρίκη

Τόσο φρέσκα

που δεν μπορείς
να τους αντισταθείς

Γιατί αξίζει.

No.1

στη σχέση
ποιότητας-τιμής

Απορροφούμε
τον
ΦΠΑ

Παραλαμβάνουμε καθημερινά
περισσότερα από 120 φρέσκα
και ποιοτικά φρούτα και λαχανικά
σε πάνω από 230 καταστήματα.

Τα 2/3 των προϊόντων στο
Μανάβικό μας είναι ελληνικής
προέλευσης.

Πάνω από 85% του τζίρου
σε φρούτα και λαχανικά είναι
από Έλληνες προμηθευτές.

Δες όλα
τα προϊόντα εδώ

Από 09.10. έως 22.10.
έκπτωση -13% σε πάνω
από 65 φρούτα

Info-diet

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ

ΑΚΟΥΣΤΗΚΕ

Παίρνω μια σωστή απόφαση και τρεις λάθος για να ισοφαρίσω.

ΤΟ «HOUSE OF GUINNESS»

Υπέροχη σειρά για την ιστορία της διάσημης μπίρας. Μετά τις ιστορίες για βασιλικούς οίκους και οικογενειακές δυναστείες, βλέπουμε το brand που έχτισε αυτοκρατορία πάνω σ' έναν αφρό. (στο Netflix)

ΜΠΙΡΜΠΙΛΩ

Μια ωραία λύση γι' αυτούς που ψάχνουν σπιτικό φαγητό στο Κολωνάκι. Κάθε μέρα και διαφορετικά πιάτα, όλες τις ημέρες ανοικτά. Αστικές γεύσεις σε τοπ φόρμα. (στην Πλουτάρχου)

Η «ΒΟΥΓΟΝΙΑ» ΤΟΥ ΛΑΝΘΙΜΟΥ

Όσοι το είδαν ενθουσιάστηκαν. Τον Νοέμβριο στους κινηματογράφους.

Η ΑΤΑΚΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

«Ευτυχώς που πρόλαβα κι έστειλα τα λεφτά μου στη Νέα Ελβετία». (Ο Γιώργος Παυριανός στα γραφεία μας)

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

-Ο Τσίπρας θέλει να κάνει νέο κόμμα.
-Αυτό είναι απειλή ή υπόσχεση;
-Λογοπαίγνιο.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΔΗΓΟΙ

Το 57% παραδέχεται ότι βρίζει άλλους οδηγούς
Το 56% κορνάρει άσκοπα
Το 21% κατεβαίνει από το όχημά του για να διαπληκτιστεί
Το 72% μιλάει στο τηλέφωνο ενώ οδηγεί
Το 34% κάνει προσπέραση από δεξιά
Το 26% στέλνει μηνύματα ή μέιλ ενώ οδηγεί
Το 4% έχει οδηγήσει μετά από χρήση κάνναβης
[σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Βαρόμετρο για την Υπεύθυνη Οδήγηση (IPSO)]

Η ΑΦΙΣΑ ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ «ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΦΛΕΒΑ»

Ο Βασίλης Μπισμπίκης γκρο πλαν και δύο ουρητήρια στη θέση των ματιών. Κόβεις φλέβα βλέποντάς την, όντως.

ΑΝΤΡΕΣ 40+ ΜΕ ΚΟΤΣΑΚΙ

Δεν είσαι σούμο. Είσαι πάνω σ' ένα πατίνι στο κέντρο της Αθήνας. Σκέψου το.

ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Τίποτα δεν συγκρίνεται με τη γλωσσοκοπία της. Ούτε η Κανέλλη, ούτε η Βούλτεψη, ούτε η Τζάκρη, ούτε καν μια συναυλία των Iron Maiden.

ΤΑΤΙΑΝΑ ΣΤΕΦΑΝΙΔΟΥ

Απαρνηγόρητο το 3% των τηλεθεατών για το κόψιμο της εκπομπής της.

ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΗΚΑΝ ΜΠΑΛΚΟΝΙΑ

Επόμενος δήμαρχος Λαυρίου: Ντέιβιντ Κόπερφιλντ.

Σε βλέπω!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

Σε βλέπω να προσθέτεις πρωτεΐνη

Ομολογώ ότι προσθέτω κι εγώ πρωτεΐνη. Μέχρι συμπλήρωμα διατροφής από τη μεμβράνη που καλύπτει το αυγό πήρα! Παράλληλα αφαιρώ σάκχαρα και άμυλα, χωρίς δεύτερη σκέψη. Ψέματα, κάνω πολλές δεύτερες σκέψεις: γαμή την ατυχία μου, γιατί να ζω σήμερα και να παρακολουθώ τη δημοκρατία να αδυνατίζει και τον πληθυσμό να παχαίνει; Να βιώνω τη διεθνή νομιμοποίηση του bullying και την απονομιμοποίηση της τηγανητής πατάτας και του προφιτερόλ; Πόση πρωτεΐνη πρέπει να προσθέσω για να διατηρηθώ φит και υγιέστατη για άλλα 150 άθλια χρόνια;

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα φωτογραφίζει ο **Ανδρέας Σιμόπουλος**. Εργάζεται από το 2009 για ελληνικά και ξένα διαδικτυακά και έντυπα μέσα, περιοδικά και εφημερίδες. Ειδικεύεται στη φωτογραφία πορτρέτου. Επίσης, συνεργάζεται με θέατρα, ελληνικούς πολιτιστικούς οργανισμούς και μη κερδοσκοπικά ιδρύματα. Η φωτογραφία του εξωφύλλου είναι από το Πάρτι της Στέγης, το μεγάλο, προσβάσιμο street party στη γειτονιά της, τον Νέο Κόσμο.

Athens Voices

Του ΓΙΑΝΝΗ NENE
panikova1500@gmail.com

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

«Μη βάζετε τους μάρτυρες να μιλούν στην τηλεόραση. Μια γάτα δεν πιάνει ποντίκια αν φοράει κουδουνάκι».

(Λάουρα Κοβέσι, Ευρωπαϊά εισαγγελέας για την υπόθεση ΟΠΕΚΕΠΕ)

«Ο κόσμος είναι σκληρός. Χρειαζόμαστε ένα μέρος για να βρισκόμαστε όλοι μαζί. Κι αυτό το μέρος είναι εδώ».

(Ράμπι Γουίλιαμς, Αθήνα, Καλλιμάρμαρο, 2 Οκτωβρίου)

«Είμαι 50 και νιώθω σαν να 'μαι 20... Κι όταν παρακολουθώ τους 20άρηδες σε καμιά οικογενειακή μάζωξη, λέω "δεν πειράζει, μια χαρά είμαι στα 50"».

(Προφανώς 50άρηδες σε μπαρ της Χάρτης, Σάββατο μεσημέρι)

Πελάτισσα: **Παρακαλώ, έναν Virginia Golden και τα «Νέα».**

Περιπτεράς: **Αυτά είναι άσχημα.**

(Περίπτερο, Κλαυθμώνος, Δευτέρα μεσημέρι)

«Δεν θα τολμήσεις να ξαναπαραγγείλεις, τ' ακούς; Μου ήθελες και σεράνο!»

(Ηλικιωμένες, μάλλον μανά και κόρη, περπατώντας αγκαζέ. Αναγνωστοπούλου, Παρασκευή βράδυ αργά)

Λεωφορείο γεμάτο κόσμο. Νεαρός σπκώνεται για να δώσει τη θέση του σε ηλικιωμένη κυρία. Εκείνη αρνείται ευγενικά:

«Ευχαριστώ, αγόρι μου, αλλά δεν μπορώ στις ανάποδες θέσεις, θέλω να κοιτάζω μπροστά, αλλιώς ζαλίζομαι».

(Γραμμή 18, Μουσείο-Χαλάνδρι, Δευτέρα μεσημέρι)

Περί Δημοκρατίας της Βαϊμάρης

Ομοιότητες και διαφορές με τη Γερμανία του μεσοπολέμου, οι «εχθροί του λαού» και οι «εχθροί του έθνους»

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ποια είναι τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της εποχής μας, ώστε να προκαλεί τόσο επίμονες αναφορές στη Δημοκρατία της Βαϊμάρης; Και για ποια «εποχή» μιλάμε; Για φέτος; Για τα τελευταία δέκα χρόνια; Για όλα όσα συνέβησαν στην Ελλάδα και στον κόσμο από το 2000; Ποιο είναι επιτέλους το χρονικό σημείο που ορίζει την «εποχή μας»; Η επονομαζόμενη «Δημοκρατία της Βαϊμάρης» —δεκατέσσερα χρόνια αστάθειας και πολιτικών παθών στη Γερμανία— τελείωσε με την άνοδο του ναζιστικού κόμματος στην εξουσία: αυτή η κατάληξη είναι που μας τρομάζει και προβαίνουμε στον παραλληλισμό —χωρίς να καλοξέρουμε ούτε την αρχή, ούτε το τέλος του.

Η περίοδος «της Βαϊμάρης» διακρίνεται, εκ των υστέρων, σε τρεις φάσεις: η πρώτη, από το 1918 μέχρι το 1923, σηματοδεύτηκε από μια απόπειρα σοσιαλιστικής επανάστασης που απέτυχε οικτρά· οι κομμουνιστές είχαν την αυταπάτη ότι ο λαός θα τους ακολουθούσε κι ότι θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν στη Γερμανία το μπολσεβικικό πείραμα. Η εξέγερση των Σπαρτακιστών είχε στηριχτεί στην ιδέα ότι το «προλεταριάτο» ήταν έτοιμο να ανατρέψει τον καπιταλισμό και να οικοδομήσει σύστημα εργατικών συμβουλίων — στην πραγματικότητα, επρόκειτο για λούμπεν μάζες, που είχαν εξαγριωθεί από την ήττα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και που στη συνέχεια θα εξαθλιώνονταν από τον υπερπληθωρισμό, τις ελλείψεις καυσίμων, τροφίμων και στέγης. Η μαύρη αγορά οργίαζε· ο ένας εκμεταλλευόταν τον άλλον· οι απεργίες παρέλυαν τη χώρα· μέσα σε πέντε χρόνια άλλαξαν επτά κυβερνήσεις συνασπισμού· η κοινωνική συνοχή είχε καταρρεύσει. Από τη μια πλευρά συσπειρώθηκαν οι κομμουνιστές (οι ηγέτες των οποίων έγιναν σύμβολα επαναστατικού ήθους και θυσίας), ενώ από την άλλη οργανώθηκαν ακροδεξιές πολιτοφυλακές, που στρατολογούσαν εθελοντές αποστρατευμένους του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, αξιωματικούς, φοιτητές και εθνικιστές κάθε λογής. Αυτές οι αντικομμουνιστικές και συχνά αντιδημοκρατικές παραστρατιωτικές μονάδες, τα Freikorps, χρησιμοποιήθηκαν για την καταστολή της εξέγερσης των Σπαρτακιστών στο Βερολίνο (Ιανουάριος του 1919), της βραχύβιας Σοβιετικής Δημοκρατίας της Βαυαρίας (την άνοιξη του 1919) και της εξέγερσης της Ρουρ (το 1920, όταν είχε δημιουργηθεί ο τοπικός «Κόκκινος Στρατός»).

Τα Freikorps δρούσαν και εκτός συνόρων, στη Λετονία και την Εσθονία, εναντίον μπολσεβίκων και Πολωνών, διατηρώντας σχέσεις με τον τακτικό στρατό (τον «Reichswehr»). Εξάλλου, ορισμένα σώματα πρωταγωνίστησαν στην απόπειρα δεξιού, μοναρχικού τύπου, πραξικοπήματος του Wolfgang Kapp και του Walther von Lüttwitz τον Μάρτιο του 1920, ενώ μέλη τους και συγγενικά δίκτυα συνδέθηκαν με πολιτικές δολοφονίες (του Matthias Erzberger το 1921 και του Walther Rathenau το 1922 από την ακροδεξιά Organisation Consul). Μετά το 1920 τα Freikorps διαλύθηκαν ή μετεξελίχθηκαν σε νόμιμες ή ημιπαράνομες οργανώσεις (όπως η Organisation Consul)· πολλά μέλη προσχώρησαν σε ναζιστικές συμμορίες. Με λίγα λόγια, την πενταετία 1919-1923 επικρατούσε κοινωνικό μίσος, ελπίδες για σοσιαλιστική επανάσταση, καθώς και ανάπτυξη ρεβανσιστικών, εθνικιστικών και πολεμοχαρών αισθημάτων σε ευρείες μάζες.

Η δεύτερη φάση της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης ξεκίνησε μετά το αποτυχημένο Πραξικόπημα της Μπυραρίας, κατά το οποίο η ομάδα περί τον Χίτλερ αποπειράθηκε, με βία και γελοιότητα, να καταλάβει την εξουσία. Ο Χίτλερ φυλακίστηκε για λίγους μήνες και η κατάσταση στη Γερμανία φάνηκε να βελτιώνεται· αλλά, η άνηση των τεχνών και της λαϊκής κουλτούρας και η φιλελευθεροποίηση των νθών συνοδεύτηκαν από την όξυνση των αντιθέσεων μεταξύ του Βερολίνου και της περιφέρειας (σήμερα παρατηρούμε κάτι παρόμοιο στη Γαλλία: η επαρχία και τα λαϊκιστικά κόμματα επιτίθενται στην υποτιθέμενη ελίτ του Παρισιού). Στη συνέχεια, η οικονομική ύφεση του 1929 προκάλεσε νέο κύμα μαζικής ανεργίας· ουρές στα γραφεία ευρέσεως εργασίας, μάχη για τα κουπόνια και τα συσσίτια, ραγδαία αύξηση της παραβατικότητας, κοινωνική αναταραχή — πορείες ενστόλων (εθνικοσοσιαλιστικών ταγμάτων εφόδου SA/κομμουνιστών του Rotfront), συμπλοκές, κραιπάλη προπαγάνδας και συνωμοσιολογίας. Οι κομμουνιστές κατηγορούσαν το Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα για «σοσιαλφασισμό»· οι δεξιοί εθνικιστές μιλούσαν για την «προδοσία των Βερσαλλιών» και για «εβραϊκή συνωμοσία». Επανήλθε το κλίμα των οδομαχιών του 1919· απεργίες, σαμποτάζ, συλλήψεις· προπάντων, άνοδος του αριστερού και δεξιού εξτρεμισμού, που συνοδευόταν από «οργή κατά του κατεστημένου».

Καθώς περνούσε ο καιρός, τα δύο άκρα συναντιούνταν στην απόρριψη του κοινοβουλευτισμού και στις προτάσεις «ισχυρής χειρός»: οι μεν, όλο και λιγότεροι, ζητούσαν σοβιέτ· οι δε είχαν υιοθετήσει αντισημιτική, εθνικιστική ρητορική, ακραίο ανορθολογισμό, συνωμοσιολογία, συνθήματα «Αίμα και χώρα», στοχοποιώντας μειονότητες και διεκδικώντας περιορισμό της ελευθερίας του Τύπου — ο χώρος του οποίου κατέγραφε πρωτοφανή (εξαιτίας της τεχνολογίας) έκρηξη των «κίτρινων» εντύπων, που διέδιδαν εικόνες από κοινωνικές συγκρούσεις και παρόξυναν τη μίσση και τη μανία. Όλα αυτά συνέβαλαν στο κλίμα της αποσύνθεσης.

Οι Σοσιαλδημοκράτες είχαν αποτύχει να σταθεροποιήσουν τη χώρα· να ισορροπήσουν ανάμεσα στο αίτημα για επαναστατικά συμβούλια εργατών-στρατιωτών και στην «παλαιά τάξη πραγμάτων» (στρατό, διοίκηση, δικαστικό σώμα). Αν και κατά την περίοδο αυτή, οι βιομήχανοι αναγνώρισαν τα συνδικάτα και θεσπίστηκε το οκτάωρο, αν και το Σύνταγμα εξασφάλιζε κοινωνικά δικαιώματα και υπήρχαν προϋποθέσεις για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, δεν έγιναν μεταρρυθμίσεις· ιδιαίτερα μετά το 1930, οι κυβερνήσεις διορίζονταν μέσω προεδρικών διαταγμάτων και, τέλος, διορίστηκε καγκελάριος ο ίδιος ο Χίτλερ, χωρίς επίγνωση εκ μέρους του πολιτικού προσωπικού για όσα επρόκειτο να συμβούν: οι φιλελεύθεροι πίστευαν ότι θα μπορούσαν να «ελέγξουν» το Ναζιστικό Κόμμα. Αποφεύγω να αναφέρω ονόματα της γερμανικής πολιτικής εκείνο τον καιρό, διότι το ζήτημα είναι λιγότερο η γερμανική ιστορία και περισσότερο τα σφάλματα που διέπραξαν οι Σοσιαλδημοκράτες και οι «κεντρώοι», όχι μόνο έναντι της εθνικιστικής απειλής αλλά και της ομαδικής παραφροσύνης.

Το κεντρικό γνώρισμα της γερμανικής κοινωνίας που επέτρεψε την άνοδο του ναζισμού ήταν η απονομιμοποίηση των θεσμών· η ιδέα ότι οι εκλογές, τα δικαστήρια και το κοινοβούλιο είναι πουλημένα και στημένα. Η διαρκής αμφισβήτηση των κανόνων του παιχνιδιού διέλυσε τη γερμανική κοινωνία. Στη Γερμανία, πολύ περισσότερο απ' όσο αλλού, ο λαϊκισμός των ναζί και, λίγο παλιότερα, εκείνος των κομμουνιστών —«εμείς εναντίον όλων»— δημιούργησε ένα πεδίο μάχης μεταξύ εχθρών του λαού και εχθρών της πατρίδας, του «έθνους», το οποίο δεν άργησε να εκφυλιστεί στη «φυλή». Οι Γερμανοί πίστεψαν ότι αόρατα κέντρα κινούσαν τα νήματα της ζωής τους — θα το πίστευαν άραγε σε συνθήκες οικονομικής ευμάρειας; Εδώ τίθεται ένα ζήτημα πρόσληψης της ευμάρειας και της φτώχειας: ποτέ δεν ρέει χρυσάφι στα ρείθρα· πάντοτε μπορούν να διατυπωθούν παράπονα για την ακρίβεια των αγαθών, για τη στεγαστική πίεση, για τις απότομες τεχνολογικές μεταβολές στον κόσμο της εργασίας, για τις αρρώστιες και για τα δυστυχήματα. Ανεξάρτητα από την οικονομική στέρση, η αμφισβήτηση του δημοκρατικού πολιτεύματος γενικεύτηκε και οδήγησε σε κομματικό κατακερματισμό, εύθραυστες συμμαχίες, ρομαντικοποίηση της πολιτικής βίας, επίκληση «κατάστασης έκτακτης ανάγκης», υπερ-ταύτιση της πολιτικής ταυτότητας με πολιτισμικά σύμβολα — ο Kulturkampf εξελίχθηκε σε ένοπλο αγώνα, που ξεπέρασε τα γερμανικά σύνορα.

Ο ρόλος των ΜΜΕ στην άνοδο του ναζισμού είναι τεκμηριωμένος και δικαιολογεί τη σημερινή ανησυχία για επανάληψη της ιστορίας. Στη διάρκεια της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, η παραπληροφόρηση ήταν εσκεμμένη· «φυσαλίδες» ενημέρωσης αναπαρήγαν θυμό και δυσπιστία, συχνά για φανταστικούς εχθρούς, ή υπερβάλλοντας όσον αφορά τα προβλήματα της διαφθοράς, της «σήψης». Όλα τούτα αποτελούν μέρος του παρόντος, το οποίο, σε μερικές χώρες σαν τη δική μας, δεν διαφέρει ριζικά από το παρελθόν — το παρελθόν του εμφυλίου πολέμου. Εξάλλου, η δική μας Βαϊμάρη έχει συμβεί πάνω από μία φορά στην ιστορία· και σήμερα μπορούμε να την παρατηρήσουμε να εκτυλίσσεται από την πτώχευση στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, στον κομματικό κατακερματισμό, στην άνοδο των εξτρεμιστών δεξιά και αριστερά. Το κοινωνικό μίσος, το πλέγμα των συκοφαντιών, η αναισχυνη ψευδολογία και οι κατηγορίες κατά παντός πολιτικού αντιπάλου συμπληρώνουν ένα παραγμένο πολιτικό τοπίο από το οποίο λείπουν όλες οι αρετές.

Έχουμε ισχυρότερα δημοκρατικά αντίβαρα απ' ό,τι οι Γερμανοί του μεσοπολέμου· Πράγματι, τα συνταγματικά δικαστήρια, οι ανεξάρτητες αρχές, οι διεθνείς δεσμεύσεις σταθεροποιούν το σύστημα λίγο περισσότερο. Έχουμε λιγότερη ανοχή στη βία· Μάλλον. Μας βοηθάει η ιστορική μνήμη; Κάνοντας αναφορά στη Βαϊμάρη, ίσως δίνουμε πως αναγνωρίζουμε τα σήματα κινδύνου: τη συστηματική άρνηση αποδοχής των εκλογικών αποτελεσμάτων, την ποινική ενοχοποίηση πολιτικών αντιπάλων· τη στοχοποίηση ανεξάρτητων δικαστών και δημοσιογράφων· την απουσία συνταγματικού πατριωτισμού, συναινεσεων και παιδείας πληροφόρησης. Καθώς δεν διαθέτουμε δεξιώτητες κρίσης και επαλήθευσης, δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την επιρροή της παραπληροφόρησης — αυτή την αδυναμία μας ίσως την πληρώσουμε ακριβώς· περίπου όπως οι Γερμανοί, που λίγο έλειψε να καταστρέψουν τον εαυτό τους και όλους εμάς. Θέλω να πω: η επανάληψη του μοτίβου της Βαϊμάρης δεν είναι αδιανόητη· η αφοσίωση στη δημοκρατία είναι μειονοτική. Όχι ότι οι άνθρωποι που απαντούν σε δημοσκοπήσεις περί δημοκρατίας ξέρουν με ακρίβεια τη φύση και τα χαρακτηριστικά του πολιτεύματος· όμως, όταν οι πολίτες κραυγάζουν ακόμα και σήμερα «να καεί το μπουρδέλο η Βουλή», αναδεικνύοντας τσαρλατάνους σε θέσεις λήψης αποφάσεων, δυσκολεύομαι να αποδώσω ευθύνες στο πολιτικό σύστημα, που «δεν χειρίζεται σωστά τα προβλήματα του λαού». Τείνω να αποδώσω την επιδίωξη της αταξίας στη μοχθηρία που δίνει τις πράξεις μας· στη διπλή ηθική έναντι της βίας (αριστερή βία-καλή, δεξιά βία-κακή)· στην γκροτέσκα ιδέα που έχουμε για το κράτος δικαίου. **Α**

Με το κεφάλι χωμένο στην άμμο

Ένα πολιτικό σύστημα στα όρια της ιδρυματοποίησης

Των **ΑΘΗΝΑΣ ΔΡΕΤΤΑ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΑΝΩΛΑΚΟΥ***

Όσες φορές κι αν επαναλάβουμε ότι οι παλιές διαχωριστικές γραμμές δεν αφορούν πια κανέναν, όλο και περισσότερο θα αισθανόμαστε τη βολική συνενοχή της πλειονότητας όσων διαμορφώνουν τον δημόσιο διάλογο στην ασφάλεια του παρελθόντος. Η οργή, ο ψευτοσυναισθηματισμός –ως το άλλο πρόσωπο του κυνισμού τελικά– ο γιαλαντζί αντισυστημισμός σαρώνουν όλους τους κλασικούς διαχωρισμούς. Διαμορφώνουν ένα σεληνιακό πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό τοπίο παντού και όλοι νιώθουν άβολο και επικίνδυνο το να συγκρουστούν με τις ψευδαισθήσεις.

Ας δούμε: Οι τελευταίες ρατσιστικές διαδηλώσεις στο Λονδίνο στις οποίες απευθύνθηκε στον κόσμο και ο Έλον Μασκ οργανώθηκαν από τον ακροδεξιό ακτιβιστή Στίβεν Γιάξλεϊ-Λένον, γνωστό ως Τόμι Ρόμπινσον, ο οποίος έχει φυλακιστεί στο παρελθόν για επίθεση, περιφρόνηση δικαστηρίου και απάτη σε στεγαστικά δάνεια. Ο Ρόμπινσον αποκλείστηκε από το Twitter το 2018, ενώ του επιτράπη να επιστρέψει όταν ο Έλον Μασκ ανέλαβε τον έλεγχο του κοινωνικού δικτύου και το μετονόμασε σε X. Πλέον έχει 1 εκατομμύριο ακολούθους. Την ίδια στιγμή, καθώς προχωρά η διαπραγμάτευση για την εξαγορά του TikTok που ανακοίνωσε ο Τραμπ, ο έλεγχος του αλγόριθμου θα περάσει στην Oracle του Λάρι Έλison και στην αμερικανική κυβέρνηση. Η κινεζική ηγεσία, από την άλλη, εγκαινίασε την υψηλότερη γέφυρα το κόσμου και επενδύει τρισεκατομμύρια στην τεχνητή νοημοσύνη, εφαρμόζει μαζικά το σύστημα της λεγόμενης κοινωνικής πίστωσης και οργανώνεται με ορίζοντα εκατονταετίας για την αναδιάταξη του πλανήτη.

Η ιστορία γράφεται από την αρχή και το μέλλον του ελεύθερου κόσμου όπως τον ξέραμε μέχρι σήμερα διακυβεύεται. Τι μπορεί να κάνει μια μικρή χώρα σαν την Ελλάδα μέσα σ' αυτόν τον κυκεώνα; Καταρχάς να καταλάβει, να καταλάβει, να καταλάβει. Την εποχή και τις εξελίξεις. Αντ' αυτού το πολιτικό προσωπικό μοιάζει εγκλωβισμένο σε μια κατάσταση ιδρυματικής ρουτίνας. Η Ευρώπη αναζητά ενεργειακή αυτονομία και στρατηγική απάντηση στον πόλεμο της Ουκρανίας, ενώ εμείς αντιμετωπίζουμε τα ελληνοτουρκικά με ρητορική δεκαετιών. Οι ΗΠΑ και η Ινδία ανασχεδιάζουν την παγκόσμια αλυσίδα παραγωγής μικροτσιπ, κι εδώ παλεύουμε με το πώς θα στηθούν πλατφόρμες για την υποβολή επιδομάτων χωρίς να «πέσει το σύστημα». Κάθε μέρα που περνά, κάτι καινούργιο γεννιέται στον κόσμο, ενώ εμείς κολλάμε σε παρωχημένες διαδικασίες και επικοινωνιακές φούσκες. Σε κυβερνητικά και αντιπολιτευτικά στερεότυπα που τα ξέρεις πριν καν τα ακούσεις.

Δεν είμαστε οι μόνοι στον κόσμο. Είμαστε όμως από τους λίγους που το πλήρωσαν με μια επώδυνη χρεοκοπία λίγα μόλις χρόνια πριν. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο η αδράνεια· είναι η αίσθηση ότι κανείς δεν αναλαμβάνει την ευθύνη να αλλάξει το σύστημα. Γιατί το σύστημα πάσχει και πάσχει βαριά. Η απάντηση στον δήθεν αντισυστημιστικό δεν είναι ο φόβος και η καταγγελία από τη βολική θέση των προνομιούχων, αλλά οι μεταρρυθμίσεις που διορθώνουν τα προβλήματα και κάνουν το σύστημα υπεύθυνο. Είναι η περήφανη εμμονή στις αξίες και στα προτάγματα του φιλελευθερισμού.

Η Ελλάδα δεν έχει το προνόμιο της καθυστέρησης. Οι πολιτικές δυνάμεις που συντάσσονται στον συνασπισμό της ανοιχτότητας πρέπει επιτέλους να ξυπνήσουν. Αν δεν ξεφύγουμε απ' αυτή τη ρουτίνα της ακινησίας, από τη λατρεία του ασήμαντου ως τρόπο αποφυγής της συζήτησης για το ουσιαστικό, από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό των μέσων από συμφέροντα και κυβερνήσεις, από την αφόρητη κομματοκρατία και την κλειστότητα, από τη λαγνεία της μετριοκρατίας, τότε μην ψάχνουμε για βαρβάρους. Οι βάρβαροι είμαστε εμείς. **A**

* Αθηνά Δρέττα, πρόεδρος του think-tank The Catalyst / Παναγιώτης Μανωλάκος, κοινωνιολόγος

LE PASSÉ

JULIEN GOSSELIN
ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ (LE PASSÉ)

ΚΕΙΜΕΝΑ ΛΕΟΝΙΝΤ
ΑΝΤΡΕΓΕΦ

16 → 19 10 25
ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗ ΣΤΕΓΗ

Φωτογραφία: Simon Gosselin

ONASSIS.ORG

Το ιερό δισκοπότηρο της εκπαίδευσης

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Όποτε ανοίγει ο δημόσιος διάλογος για μεταρρυθμίσεις στη Μέση Εκπαίδευση, αναδύεται και η ανάγκη για το Εθνικό Απολυτήριο (ΕΘΑΠ). Είναι πλέον το ιερό δισκοπότηρο της εκπαίδευσης. Ίσως γιατί τη θεωρούμε μια μεγάλη, απρόσιτη καινοτομία, που υπόσχεται να ανατρέψει τη ζοφερή πραγματικότητα. Το αδύναμο και αναξιόπιστο λύκειο μοιράζει απολυτήρια με μεγάλους βαθμούς στους πάντες και γι’ αυτό δεν έχει καμιά ιδιαίτερη ισχύ τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Κατηγορούμε το λύκειο ότι δεν δίνει τις βασικές γνώσεις γενικής παιδείας στα παιδιά μας. Τις δίνει και μάλιστα απλόχερα· αυτά δεν τις παίρνουν. Και με το δίκιο τους. Διότι απλά δεν προλαβαίνουν. Και με τα καινούργια προγράμματα σπουδών και τα καινούργια σχολικά βιβλία, η προσφορά αυτή θα γίνει ιδιαίτερα ποιοτική και σύγχρονη. Και μάλλον θα πάει χαμένη. Χρεώνουμε στο λύκειο το ότι έχει χάσει πλέον την ικανότητα να λειτουργεί ως μηχανισμός κοινωνικής ανέλιξης των νέων, κάτι που συνέβαινε πριν από 40 χρόνια. Σήμερα, με σχεδόν 70.000 θέσεις πρωτοετών, εκ των οποίων πολλές μένουν κενές, και με δεδομένη την υπογεννητικότητα, όλοι μπορούν να περάσουν σε κάποια σχολή. Κι όσοι δεν τα καταφέρνουν μπορούν να σπουδάσουν σε μη κρατικά πανεπιστήμια (αρκεί να έχουν πιάσει την ΕΒΕ), σε δημόσια ή ιδιωτικά ΙΕΚ και σε κολέγια. Και να αποκτήσουν σημαντικά ακαδημαϊκά και επαγγελματικά εφόδια. Κάτι το οποίο παλιότερα δεν ήταν επιλογή, τουλάχιστον στη σημερινή ποιότητα και ποσότητα. Οπότε πολλοί και πολλές έμεναν στο απολυτήριο του λυκείου ή στο πτυχίο μιας τεχνικής σχολής. Και έβγαιναν νωρίτερα στην αγορά εργασίας.

Το λύκειο ασθενεί διότι υπάρχουν σκληρές πανελλήνιες εξετάσεις για την εισαγωγή στα ΑΕΙ. Πολύ σκληρές και απαιτητικές, που μπορούν να συγκριθούν μόνο με αυτές της Ιαπωνίας και της Κίνας. Με θέματα, τουλάχιστον στις θετικές επιστήμες, μοναδικά σ’ ολόκληρο τον κόσμο για τη βαθμίδα αυτή. Μοναδικά σε πολυπλοκότητα και διεισδυτικότητα. Θα άξιζε τον κόπο να βάζαμε πειραματικά και κάποιους εκπαιδευτικούς να εξετάζονται ταυτόχρονα στα ίδια θέματα. Για να πέφταμε επιτέλους από τα σύννεφα. Κι όταν έχεις όνειρο και στόχο να σπουδάσεις σε ΑΕΙ, προετοιμάζεσαι στα 4 μαθήματα που θα εξεταστείς για την εισαγωγή, αδιαφορώντας για τα υπόλοιπα. Εδώ γίνεσαι κοσμοκαλόγερος στα 16, προκειμένου να μπεις στην Ιατρική ή στο Πολυτεχνείο, με την Ιστορία και τα Θρησκευτικά θ’ ασχοληθείς; Σημαντικά μαθήματα, δεν λέω, αλλά... Σάμπως πριν από 50 χρόνια διάβαζε κανείς τα δευτερεύοντα;

Αν έχει αλλάξει κάτι από το παρελθόν είναι η βαθμολογική πλειοδοσία. Αν κάποτε οι επιτυχόντες στο ΕΜΠ είχαν απολυτήριο 16, σήμερα υπάρχει πληθωρισμός υψηλών βαθμών, ακόμα και σε αυτούς που αποτυγχάνουν στις πανελλήνιες. Αν κάποτε υπήρχαν μετεξεταστέοι και στάσιμοι σε όλες τις τάξεις του λυκείου, σήμερα οι έννοιες αυτές έχουν καταργηθεί σε όλη τη Μέση Εκπαίδευση. Πατί; Μα διότι μετά το 1980 εγκαινιάστηκε η λεγόμενη «αντισταρκική εκπαίδευση», σύμφωνα με την οποία πρέπει να διευκολύνουμε την απόκτηση απολυτηρίου, με καλό βαθμό και εικονικό αριθμό απουσιών, και «απαγορεύεται» να είμαστε αυστηροί και δίκαιοι. Η καταρράκωση της αξιολόγησης.

Διότι, σύμφωνα με την κατ’ ουσίαν κυρίαρχη ιδεολογία της χώρας, το σχολείο είναι ιδεολογικός μηχανισμός του κράτους, με αποστολή την πνευματική καθυπόταξη των ελευθεροφρόνων μαθητών. Και καθήκον των προσδευτικών δασκάλων είναι να διευκολύνουν την απόκτηση του απολυτηρίου, ανεξαρτήτως γνώσεων και απουσιών, προκειμένου οι μαθητές να βγουν στην αγορά εργασίας ή να συνεχίσουν τις σπουδές τους στη Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Και οι δάσκαλοι είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία προσδευτικοί. Ή πρέπει να φαίνονται ως τέτοιοι. Βλέπετε, τα απόνερα του Μάν του ’68 έφτασαν κάπως αργά στην Ελλάδα. Και παραλλαγμένα καταπώς μας βόλευε.

Αν το ΕΘΑΠ έχει χρησιμότητα, δεν είναι για να αποκτήσει πραγματική εκπαιδευτική αξία το λύκειο, αλλά για να αλλάξει τα κριτήρια εισαγωγής στα ΑΕΙ. Και το βασικό του πλεονέκτημα είναι ότι ο βαθ-

μός του ΕΘΑΠ μπορεί να διαμορφώνεται από τις επιδόσεις στις δύο ή και στις τρεις τάξεις του λυκείου, ώστε να μην κρίνονται όλα σε μία εξέταση, όπως γίνεται μέχρι τώρα. Ωστόσο και πάλι οι μαθητές θα δίνουν την προσοχή τους στα μαθήματα κατεύθυνσης, τα οποία και θα καθορίζουν το κριτήριο εισαγωγής.

Το δεύτερο είναι ότι θα εξετάζονται σε θέματα εκ των προτέρων γνωστά, από ανοιχτή Τράπεζα Θεμάτων διαβαθμισμένης δυσκολίας. Έτσι ώστε να καταργηθεί επιτέλους η κεντρική επιτροπή εξετάσεων και να απαλλαγούν οι μαθητές από τα παιχνίδια που παίζουν κάθε χρόνο οι επιτροπές των «θεματοδοτών». Κάτι που έχει πολυπλασιάσει τα φροντιστήρια, τα έξοδα και τα άγχη της ελληνικής οικογένειας. Να ξέρουν, δηλαδή, οι εξεταζόμενοι και οι προγυμναστές τους πραγματικούς όρους του παιχνιδιού. Ωστόσο η εξωσχολική βοήθεια θα συνεχίσει να υπάρχει στο μέτρο που οι ώρες διδασκαλίας και το περιβάλλον της σχολικής τάξης δεν επαρκούν για τη σωστή προετοιμασία, και ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος. Ίσως μετριαστεί, αν τα προς εξέταση θέματα πολλαπλασιαστούν και απλοποιηθούν κι αν θέσουμε σκληρά κριτήρια αξιολόγησης για το ποιόν των διδασκόντων στο λύκειο και πραγματοποιείται συνεχής, ασφυκτικός έλεγχος για την ποιότητα της διδασκαλίας, ειδικά στα δημόσια σχολεία. Μάλλον πολύ τολμηρό και φιλόδοξο για τα ελληνικά δεδομένα.

Φυσικά κάτι τέτοιο οδηγεί σε πανελλαδικού τύπου εξετάσεις σε 2 ή 3 τάξεις, σε μαθήματα κατεύθυνσης, με εξωτερική επιτήρηση και εξωτερική βαθμολόγηση, αν θέλουμε αυτή να είναι αξιόπιστη. Ωστε όλοι αυτοί οι βαθμοί να διαμορφώνουν τον βαθμό πρόσβασης. Το αντέχει αυτό η ελληνική κοινωνία; Το αντέχουν οι μαθητές μας; Υποψιάζεστε, βεβαίως, τις αντιστάσεις που θα προβληθούν. Αν, πάλι, για την εισαγωγή μετρούν μόνο οι επιδόσεις της Γ’ Λυκείου, τότε έχουμε ένα σύστημα όπως το σημερινό, με τη διαφορά ότι τα θέματα προέρχονται από την Τράπεζα Θεμάτων. Δηλαδή είναι γνωστά. Κάτι βεβαίως που είναι πολύ σημαντικό, διότι απαλλάσσει τα παιδιά από τις οδυνηρές εκπλήξεις. Ο βαθμός του ΕΘΑΠ θα έχει τον ρόλο της σημερινής ΕΒΕ και ίσως σε μερικά χρόνια να γίνει κριτήριο εισαγωγής σε σχολές χαμηλής ζήτησης. Ίσως.

Αυτή είναι η κατάσταση σήμερα κι αυτά είναι τα μέγала επιδika. Συν κάτι ακόμα. Με γνωστά θέματα, έστω από μια τράπεζα πολλών εκατοντάδων θεμάτων (σε όσα μαθήματα είναι εφικτό), δεν είμαστε καθόλου σίγουροι ότι θα υπάρχει ικανή διαβάθμιση βαθμολογιών, ειδικά στις λεγόμενες σχολές υψηλής ζήτησης. Και μάλλον είναι αδύνατο να γίνουν προσομοιώσεις ώστε να το μάθουμε. Κάτι τέτοιο θα αποδειχτεί μόνο στην πράξη και επί του πεδίου. Ωστόσο, το τονίζω, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα ασχολούνται και πάλι με τα μαθήματα της κατεύθυνσης, τα οποία θα έχουν επιλέξει από την αρχή του λυκείου, μια και σε αυτά θα εξεταστούν για την εισαγωγή τους στα ΑΕΙ. Εκτός κι αν εισέλθει στον λογαριασμό και ένα «κόντρα μάθημα». Για παράδειγμα, οι υποψήφιοι του Πολυτεχνείου να εξετάζονται και στην

Ιστορία. Αλλά και πάλι δεν αλλάζει κάτι σημαντικό. Εκτός βεβαίως από το φορτίο που θα έχουν στην πλάτη τους. Ένα ακόμα θετικό του ΕΘΑΠ, πλην όμως επικίνδυνο, είναι το γεγονός ότι οι πολύ αδύναμοι και αδιάφοροι μαθητές θα πρέπει να προσπαθήσουν περισσότερο για να πάρουν το απολυτήριο!

Πώς θα μπορούσαμε να τα γλιτώσουμε όλα αυτά; Να εισάγουμε το ΕΘΑΠ ώστε να κάνουμε αξιόπιστο το απολυτήριο. Αλλά να συνεχίσουμε το ίδιο σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων στη Γ’ Λυκείου με άγνωστα, πλην όμως λογικά και βατά, θέματα, που εξετάζουν βασικές γενικές γνώσεις ανά μάθημα, αλλά περισσότερο σε αριθμό. Ωστε να καλύπτουν όλη τη διδακτέα ύλη. Άγνωστα μεν, αλλά υποχρεωτικά παρόμοια με αυτά της ανοιχτής ΤΘ του κάθε μαθήματος. Και με έλεγχο ει’ αυτού από δευτεροβάθμια επιτροπή, πριν τα θέματα φύγουν για τα εξεταστικά κέντρα. Μυστήρια κόλπα τέλος! Τότε και τα φροντιστήρια μειώνονται και τα δράματα αποφεύγονται και διασπορά των βαθμολογιών επιτυγχάνουμε και την ουσία κατακτούμε. Αλλά στη χώρα αυτή όλα είναι αλλιώς. Και είναι δύσκολα. **A**

ATHENSvoice

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελάς

Σύμβουλος Έκδοσης
Σταυρούλα Παναγιωτάκη

Διευθύντρια Σύνταξης
Αγγελική Μπιρμπίλη

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πελιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου

Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide),
Μπάμπης Καλογιάννης
Αρχισυνταξία Newsroom Τόνια Ζαραβέλα
Τεχνικός Διευθυντής Βάιος Συντοσιμάς
Social Media Manager Τάσος Ανέστης

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλούντζου,
Κατερίνα Ασήμου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης,
Μ. Ανδριωτάκη, Ε. Βαρθάκη, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου,
Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελά, Ν. Γεωργιάδης,
Κ. Γιαννακίδης, Κ. Γλυνιαδάκη, Β. Γραμματικογιάννη,
Β. Γρυπάρης, Γ. Δήμος, Θ. Κ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη,
Μ. Ζουμπουλάκη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή,
Μπ. Καλογιάννης, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος,
Λ. Καψάλη, Ν. Κοσκινά, Α. Κοσμοπούλου,
Δ. Κουμαριώτης, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανυλοπούλου,
Χ. Μαρκάκης, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου,
Τζ. Μελιτά, Α. Μπροντζάκη, Γ. Νένες, Ε. Ντάκουλα,
Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος,
Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Γ.
Πρέζα, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού,
Ε. Σιούσιουρα, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρη,
Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης,
Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυχούλη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos
LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Creative Manager Θάναος Ψυλλίδης
Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου
Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου

Εικονογραφίες art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρκώνης,
Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας
Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάτσος, Χρήστος Κισατζεκιάν,
Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκεζή,
Πέτρος Νικόλτσος, Λάζαρος Γραικός

Account Directors
Τίνα Γαϊτανίδου, Βόννη Ζαφειροπούλου

Direct Market Advertising Director
Άννα Αντωνίου
Direct Market Advertising Managers
Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Ελένη Βαρύτη,
Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφφρόνη

Marketing & Advertising Director AV | VOICE 102.5
Τζίνα Σαλαμπίση

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Τσάρναρη
Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλας Αργυρίου,
Άγγελος Καραμανωλάκης

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση, Μανώλης
Κοττάκης

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση «Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούνη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310
VOICE 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr
Αν δεν βρίσκετε την Α.Β. στα σημεία διανομής,
επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021
ISSN 1790-6164

Νόμιμος Εκπρόσωπος: Γεωργελά Ελισάβετ Τσιουγενή
Κύριος Μέτοχος: Γεωργελάς Φώτιος

Αρ. Πιστοποίησης MET: 230237

ATHENSvoice

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν.
Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή,
ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιε-
χομένου της έκδοσης με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή
άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Οι Καρντάσιαν έφυγαν, ήρθε και πάλι το heroin chic

Της ΑΝΝΑΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΔΡΟΥΜΠΟΥΚΗ

Το μόνο legacy των Καρντάσιαν είναι οι καμπύλες τους –και ακόμη κι αυτές χάθηκαν. Καθώς σβήνουν οι αναμνήσεις από τις πληθωρικές αναλογίες της Κιμ, της Κλόι και των άλλων Καρντάσιαν, επιστρέφουμε δριμύτεροι στην εποχή του skinny: του γνωστού heroin chic της δεκαετίας του '90, που τώρα επιστρέφει ως νέα μόδα. Κάποια media μάλιστα έχουν ξεκινήσει τις αντιπαραθέσεις με τίτλους όπως «Bye bye, booty: heroin chic is back», ρίχνοντας λάδι στη φωτιά. Με απλά λόγια, οι καμπύλες εξαφανίζονται ξανά και τη θέση τους παίρνουν οι αναλογίες του μοντέλου-ξύλου: long live the board-like body!

Δεν είναι μακρινό το διάστημα που η pop κουλτούρα υπερθεμάτιζε τις καμπύλες: από τα περιοδικά μέχρι τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης βλέπαμε να αναπαράγεται ένα σχεδόν υπερφυσικό πρότυπο, με γλουτούς δυσανάλογα τονισμένους, το οποίο έφτασε να γεννήσει ακόμη και μια βιομηχανία εμφυτεύσεων και προσθήκης λίπους. Αυτό που κάποτε φάνταζε αδιανόητο –να χειρουργηθείς για να αποκτήσεις «καμπύλες»– έγινε σε λίγα χρόνια αυτονόητο και φωτογραφικά πανταχού παρόν.

Κι όμως, η μανία αυτή υπήρξε σύντομη. Σήμερα επιστρέφει το φάντασμα της Κέιτ Μος, του λιπόσαρκου ιδανικού που στοίχειωσε μια ολόκληρη γενιά εφήβων. Στα σχολικά μας χρόνια μαθαίναμε να επιβιώνουμε μέσα σε αφίσες που μας πρόσταζαν να μοιάσουμε σ' εκείνη: να είμαστε «αρκετά λεπτές», να βυθίζουμε τη σάρκα μας σε μια διαρκή αυτοκριτική. Ευτυχώς δηλαδή που υπήρχε ως αντίστιξη η πιο γήινη Σίντι Κρόφορντ. Στις δεκαετίες που μεσολάβησαν άλλαξαν οι λέξεις, όχι οι μηχανισμοί πίεσης.

Αν νομίζετε πως με το Woke κίνημα τα βάσανα τελείωσαν, ξανασκεφτείτε το: κάποιοι βάζουν φρένο στον εαυτό τους τόσο, που παύουν να υφίστανται ως αυτόνομο είδος – πειράματα ακραίας λιμοκτονίας, selfies με οστά ή ακόμα και καθημερινή σούπα οστών (βεβαίως, κι αυτό έγινε μόδα στο Goor με προτροπή της Γκουίνεθ Πάλτρου).

TikTok, Thinspo και «είμαι αρκετά αδύνατος;»

Τα τελευταία χρόνια περάσαμε από το ένα άκρο στο άλλο: από το woke body positivity, που γιόρταζε την Άσλεϊ Γκράχαμ και την Κιμ Καρντάσιαν με τις καμπύλες τους, στο νέο woke trend των skinny girls. Στο TikTok πλέον κορίτσια με σύντομα βίντεο φωνάζουν «βρες πόσο thin είσαι», κορίτσια που μετράνε τα γραμμάρια της τροφής τους πριν τη φάνε. Δεν θα εκπλαγούμε αν ξαναδεί κανείς οινόπνευμα ανακατεμένο σε ζωμό οστών, ή κάποια πεινασμένη blogger να μας δείχνει τα πρησμένα της οστά. Πάντως κάποιοι στον χώρο της αισθητικής ήδη βαφτίζουν τη νέα μόδα «ballet body»: σώμα λεπτό σαν μπαλαρίνας που ξέχασε να φάει το μεσημεριανό της.

Οι τελευταίες εμφανίσεις στο κόκκινο χαλί δείχνουν καθαρά ότι οι προβολείς της βιομηχανίας στρέφονται και πάλι από το πλούσιο σώμα στις άκαμπτες, σχεδόν αφύσικα λεπτές σιλουέτες. Η Νικόλ Κίντμαν, άλλοτε εμβληματική για τη φινέτσα της και με μια αύρα θηλυκής κομψότητας, ενσαρκώνει σήμερα μια εικόνα αυστηρής, επίπεδης γραμμής. Σώμα που θυμίζει περισσότερο αρχιτεκτονικό σχέ-

διο παρά ζωντανό οργανισμό, μια σωματικότητα που έχει απογυμνωθεί από το αυθόρμητο βάρος της ζωής. Αντίστοιχα, η Μάργκοτ Ρόμπι –παρά το πρόσφατο πέρασμά της στη μπρόντγουεϊ– παρουσιάστηκε δημόσια με μια εντυπωσιακά λεπτή φιγούρα, που μοιάζει να αγνοεί τις φυσικές μεταπτώσεις του γυναικείου σώματος. Η ταχύτητα με την οποία επανήλθε σε ένα σχεδόν «άτεγκτο» σώμα μοιάζει λιγότερο με βιολογικό γεγονός και περισσότερο με τη θριαμβευτική επιβολή ενός κανονιστικού προτύπου. Στις εικόνες που κυκλοφόρησαν, η μπρόντγουεϊ εξαυλώνεται μπροστά σε μια αισθητική που προτάσσει τη γραμμικότητα και την αυστηρότητα του σχήματος – σαν η γέννα να μην υπήρξε ποτέ.

Ακόμα ένα παράδειγμα skinny mania: Σελένα Γκόμεζ. Πριν από λίγους μήνες είχε το τυπικό baby-face, πιο «τσουπωτή» απ' ό,τι θυμόμασταν. Τώρα, στη νέα σεζόν του «*Only Murders in the Building*», μοιάζει να έχει χάσει όλο τον αέρα της – πράγμα που φέρνει στο μυαλό το Ozempic (τόσο, που κάποιοι έγραψαν «Ozempic έπιασε και τη Σελένα;»). Όλοι θυμόμαστε τις εποχές που η Σελένα μεσουρανούσε με το ωραίο της σώμα στη σκηνή. Τώρα εμφανίζεται λεπτοκαμωμένη, αλλά λέγεται ότι αυτό οφείλεται όχι σε διαίτα, αλλά σε προβλήματα υγείας (λύκος, SIBO κ.λπ.).

Στα social media νέα hashtag και νέοι ιδεαλισμός αναδύονται. TikTokers βάζουν στο μικροσκόπιο κάθε διαίτα πείνας σαν catwalk. Στη νέα εποχή, αν βρεθείς ανάμεσα σε πολλά skinny κορίτσια, το πρώτο πράγμα που θα ακούσεις είναι «είσαι αρκετά thin;». Οι εφαρμογές παρακολουθούν κάθε γουλιά σέικ πρωτεΐνης, δίνοντας credit στην «avocado body culture». Αν δεν έχεις 0,01% λίπος, είσαι «πολύασχολη»: δεν πρόλαβες να αγοράσεις το επόμενο αθλητικό gadget. Εξαιτλητικό.

Η παγίδα του Woke

Ένα καλό έκανε η Κιμ Καρντάσιαν, μας έδειξε πως να γιορτάζουμε τις καμπύλες στις μοντέρνες κοινωνίες. Όλα αυτά πριν βάλει ένα στενό φόρεμα της Μέριλιν Μονρόε χάνοντας δέκα κιλά σε δέκα μέρες για να χωρέσει σ' αυτό. Αλήθεια, θυμάστε που κάποτε έλεγαν «celebrate your curves»; Σήμερα, πάλι, πανηγυρίζουν γιατί χωράνε ξανά σε παιδική κούνια. Ήταν κάτι σαν μια μικρή νίκη του κινήματος Body Positivity. Ήμασταν έτοιμοι να υποθέσουμε πως έτσι θα έμενε.

Βέβαια, ακόμη και το woke αφήγημα των καμπυλών δεν άργησε να εκφυλιστεί στις δικές του υπερβολές. Η εικόνα της αποδοχής κάθε σώματος συχνά μεταφράστηκε βεβαιωμένα σε εξιδανίκευση της υπερβολής: νέα κορίτσια ένιωθαν ότι έπρεπε να ταυτιστούν με εμβληματικές φιγούρες όπως η Lizzo, η οποία προβλήθηκε ως σύμβολο απελευθέρωσης, αλλά ταυτόχρονα ενσάρκωνε ένα σώμα που δύσκολα θα μπορούσε να συνδεθεί με την έννοια της υγείας. Για να αποτινάξει κανείς τα κατάλοιπα του διαχρονικού σεξισμού και των κοινωνικών καταναγκασμών που επιβάλλονται στις γυναίκες, η κουλτούρα της αποδοχής κατέληξε να κινείται στο άλλο άκρο: από την

αυστηρή επιταγή του αδυνατίσματος, στην εξίσου κανονιστική επιταγή της πληθωρικότητας.

Κι όμως, μέσα σε λίγο καιρό ο κόσμος γύρισε πάλι 180 μοίρες. Το woke φόρεσε skinny κορδέλες. Άντρες πανηγυρίζαμε το πληθωρικό κορμί της μπρόντγουεϊ, σήμερα στέλνουμε μπούμεραγκ το μπιμπερό στη μπτέρα – μέσα από το ίντερνέτ πάντα.

Δάχτυλα στον οισοφάγο και σούπα με οστό

Η αλήθεια είναι πως με αυτό το νέο ανησυχητικό fashion show, πολλές επιστρέφουν σε παλιές, επικίνδυνες συνήθειες. Κι εδώ σταματάει η πλάκα. Κάποτε λέγαμε αστεία «θα φάω σοκολάτα, κι αν πω νερό, θα την ξεράσω», και κάποιες, αμέτρητες βασικά, γυναίκες το κάνουν ακόμα. Οι ιστορίες για πείνα και στερητικές προτάσεις ανάμεσα στα γεύματα έχουν βρει καινούριο ακροατήριο. Οι εμπειρίες των κοριτσιών που βρέθηκαν παγιδευμένες στις βουλιμικές ομάδες υποστήριξης ή στις διαδικτυακές κοινότητες Thinspo αποκαλύπτουν πόσο εύκολα η επιταγή του σώματος γίνεται αυτοτιμωρία.

Μπορώ να μιλήσω και προσωπικά: υπήρξαν περίοδοι που έβαζα τακτικά τα δάχτυλά μου βαθιά στον λαιμό για να αποβάλω όσα μόλις είχα καταναλώσει, πιστεύοντας ότι έτσι θα διαιασώσω την, όποια, λεπτότητά μου. Είναι μια πράξη φρικτή, μια τελετουργία αυτοκαταναγκασμού. Χρειάζεται να ψηλαφήσεις σχεδόν τα δύο «μαξιλαράκια» –τις παρίσθμιες καμάρες που πλαισιώνουν το πίσω μέρος της γλώσσας– για να προκαλέσεις τον αντανάκλαστικό εμετό· να βυθίσεις τα δάχτυλά σου στο σημείο εκείνο όπου το σώμα αμύνεται ενστικτωδώς. Είναι μια εμπειρία που συνδυάζει σωματικό πόνο και ψυχική ντροπή· ένα σιωπηλό μυστήριο που δεν αποτυπώνεται στα λαμπερά εξώφυλλα αλλά στις σκιές τους.

Όσες από εσάς έχετε βρεθεί –ή βρίσκεστε ακόμη– σ' αυτόν τον φαύλο κύκλο, να ξέρετε ότι δεν είστε μόνες. Η βουλιμία, η νευρική ανορεξία, η καταναγκαστική διαίτα δεν είναι «ιδιοτροπίες» αλλά σοβαρές πληγές που αφήνει η κοινωνική πίεση πάνω στο σώμα. Αν αναγνωρίζετε στον εαυτό σας τέτοιες συμπεριφορές, ζητήστε βοήθεια. Μιλήστε σε κάποιον ειδικό, σε έναν άνθρωπο που εμπιστεύεστε· το βάρος δεν πρέπει να το κουβαλά καμία γυναίκα σιωπηλά.

Κάθε «νέα» τάση λοιπόν επαναλαμβάνει το ίδιο σενάριο ελέγχου πάνω στο γυναικείο σώμα, μεταμφιεσμένο σε απελευθέρωση. Για να είμαι ειλικρινής, δεν ξέρουμε αν όλο αυτό το pop show θα συνεχιστεί σαν επόμενο trend ή θα τελειώσει με ένα μεγάλο (skinny) reboot. Ίσως τελικά να μην καταλαβαίνουμε γιατί το skinny επιστρέφει τόσο δυναμικά. Ίσως του χρόνου γιορτάσουμε το comeback του κορσέ ή ακόμα και τον θρίαμβο της πίτσας. Το μόνο σίγουρο είναι πως, για την ώρα, το skinny παίζει τη μουσική των social media κι εμείς απλώς χορεύουμε στον ρυθμό του. Ας ελπίσουμε πως αυτή η μαύρη κωμωδία θα έχει σύντομα ένα ανατρεπτικό punchline. **A**

Στον δρόμο της αυτοκαταστροφής

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ

Γαλλία

FREE VOICES

9 - 15
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
2025

05

Ένα από τα αφόρτα δημοσιογραφικά κλισέ είναι το «έχουμε έσχα, αλλά δεν έχουμε πόθεν». Στην πραγματικότητα, όπως γνωρίζουν όλοι όσοι έχουν συμπληρώσει φορολογική δήλωση, όλοι οι Έλληνες έχουμε πόθεν. Αν, για παράδειγμα, αγοράσεις ένα ακίνητο ή κάποιο άλλο αντικείμενο αξίας, είσαι υποχρεωμένος να δικαιολογήσεις τη δαπάνη. Το ίδιο συμβαίνει και με τις δηλώσεις πόθεν έσχα, ιδίως των πολιτικών. Λέω ιδίως, επειδή αυτές ελέγχονται από ορκωτούς λογιστές και, αν προκύψει αναντιστοιχία, τότε υπάρχει πρόβλημα. Και βέβαια οι δηλώσεις είναι δημόσιες. Πράγμα που σημαίνει ότι το άλλο επιχείρημα σε βάρος των πολιτικών, πόσοι μπόκαν στην πολιτική φτωχοί αλλά βγήκαν πλούσιοι, μπορεί επίσης να ελεγχθεί από κάθε ενδιαφερόμενο με μια απλή σύγκριση.

Πάντα λοιπόν μου έκανε εντύπωση γιατί στο σύνολό τους σχεδόν οι δημοσιογράφοι, όταν δημοσιεύονται τα πόθεν έσχα, νιώθουν υποχρεωμένοι να αναμασήσουν αυτή την κριτική. Άλλο είναι το πρόβλημα με τα πόθεν έσχα: η διαδομένη ψευδαισθηση ότι, αν γίνονταν «σωστά» θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τη διαφθορά. Είναι σαν να περιμένουμε να συλλάβουμε έναν μαφιόζο από τη φορολογική του δήλωση. Μπορεί να συμβεί κι αυτό αν είναι τόσο αφελής ώστε να δηλώνει στην εφορία ή να καταθέτει στην τράπεζα τα κέρδη του από παράνομες δραστηριότητες. Στην πράξη, όμως, αν κάποιος έχει παράνομα κέρδη, τα κρύβει – στην περίπτωση ενός πολιτικού δεν θα τα συμπεριλάβει στο πόθεν έσχα του. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο μετριοούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού οι περιπτώσεις που έχουν αποκαλυφθεί μ' αυτόν τον τρόπο.

Φυσικά τίποτα δεν είναι αθώο. Όταν η μόνη επωδός είναι ότι δεν γνωρίζουμε το πόθεν, αυτό που επιτυγχάνεται είναι να απλώνεται ένα πέπλο καχυποψίας σε βάρος όλων των πολιτικών. Το πόθεν έσχα όχι μόνο δεν πείθει την κοινωνία ότι οι πολιτικοί ελέγχονται, αλλά θα μπορούσε να υποστηριχτεί πως πετυχαίνει το αντίθετο: τους καθιστά συλλήβδην ύποπτους.

Το 1989 ένας σοβαρός λόγος που έχασε τις εκλογές η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ήταν το σκάνδαλο Κοσκωτά. Ήταν υπαρκτό σκάνδαλο, του δόθηκαν ωστόσο διαστάσεις που δεν είχαν καμία σχέση με την πραγματικότητα. Αποτέλεσε τον καμβά πάνω στον οποίο στήθηκε μια επιχείρηση πολιτικής εξόντωσης του Ανδρέα Παπανδρέου. Προκάλεσε έτσι μια πρωτοφανή για τα ως τότε δεδομένα όξυνση. Ήταν ευτύχημα ότι μετά το 93 το ΠΑΣΟΚ επέλεξε να μην ανταποδώσει.

Το σκηνικό επαναλήφθηκε το 2004. Αυτή τη φορά πρωθυπουργός, αρχιερέας της διαπλο-

κής κατά τον Κώστα Καραμανλή, ήταν ο Κώστας Σημίτης. Και η αιχμή της αντιπολίτευσης ήταν τα σκάνδαλα, το χρηματιστήριο αλλά και η περίφημη «διαπλοκή». Οι κατηγορίες αποδείχθηκαν ισχυρότερες από τις ιστορικές επιτυχίες της κυβέρνησης – την ένταξη στην ΟΝΕ, την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ, τα μεγάλα έργα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, τόσο το 1989 όσο και το 2004, πρωταγωνιστικό ρόλο σ' αυτή την τροπή των πολιτικών πραγμάτων είχε παίξει η αριστερά. Έτσι κι αλλιώς αποτελούσε μέρος της παράδοσης της ηθικής – το «ηθικό πλεονέκτημα» στη δική της γλώσσα.

Το 2009 οι ρόλοι αντιστράφηκαν κι αυτή που βρέθηκε μπλεγμένη σε σκάνδαλα ήταν η Νέα Δημοκρατία του Κώστα Καραμανλή. Αποτελεί, μάλιστα, ιστορική ειρωνεία το ότι κατά πάσα πιθανότητα το Βατοπέδι μάλλον παρά η επικείμενη χρεοκοπία ήταν ο σημαντικότερος λόγος της εκλογικής της ήττας. Το ότι τελικά κανένας πολιτικός δεν καταδικάστηκε δεν αλλάζει την εικόνα. Το Βατοπέδι είχε επιτελέσει το έργο του. Το ότι η πολιτική αντιπαράθεση όμως, τουλάχιστον όπως την αξιολογούσαν τα Μέσα Ενημέρωσης, επικεντρώθηκε σ' αυτό το θέμα, ίσως ήταν ένας από τους λόγους για τους οποίους ήμασταν τόσο απροετοίμαστοι γι' αυτό που ερχόταν.

Σήμερα διαμορφώνεται και πάλι το ίδιο σκηνικό. Στο επίκεντρο ο ΟΠΕΚΕΠΕ κι ένα διαχρονικό σκάνδαλο απάτης με τα κονδύλια για τους αγρότες. Τι είχα, Γιάννη, δηλαδή. Τέσσερις παράγοντες, ωστόσο, του έχουν δώσει τα χαρακτηριστικά της τέλει καταιγίδας. Ο πρώτος είναι η διαβόητη «τεχνική λύση», η οποία είχε ως αποτέλεσμα να πάρει το σκάνδαλο «βιομηχανικές» διαστάσεις. Ο δεύτερος η εμπλοκή της Ευρωπαϊκής εισαγγελίας, η οποία επέτρεψε στην αντιπολίτευση να μιλά για διασυρμό της χώρας αλλά και για (άλλη μία) απόπειρα συγκάλυψης. Ο τρίτος οι διάτρητοι χειρισμοί της κυβέρνησης και οι μεθοδεύσεις στη Βουλή με την αποχώρηση των βουλευτών προκειμένου να προστατευτεί ο Μάκης Βορίδης. Και ο τέταρτος το ήδη επιβαρυνόμενο κλίμα από την τρέλα του ξυλολίου και τις συνέπειες που είχε για την κυβέρνηση αλλά και την απαξίωση συνολικά της πολιτικής.

Το αποτέλεσμα είναι, αντί να αφήνουμε πίσω μας όσα προκάλεσαν έναν τόσο βαθύ διχασμό, μοιάζει να μπαίνουμε όλο και πιο βαθιά σε συνθήκες πολιτικής κρίσης. Αντί να υπάρξει η απαραίτητη καταλλαγή ώστε να λειτουργήσει απρόσκοπτα η Δικαιοσύνη και να επέλθει η καθαροί για τα Τέμπη, αναπαράγονται διαρκώς συνθήκες ακραίας πόλωσης. Και βέβαια, όπως έδειξε και η περίπτωση του απεργού πείνας Πάνου Ρούτσι, η πολιτική αντιπαράθεση διεξάγεται όλο και περισσότερο με όρους συναισθήματος και όχι – ή σε βάρος – της λογικής. Δεν είναι η πρώτη φορά βέβαια. Όπως όμως δεν θα είναι και η πρώτη φορά που η χώρα θα οδηγηθεί σε αυτοκαταστροφικές επιλογές. **A**

Όταν ο Εμανουέλ Μακρόν εντυπωσίαζε το 2017 τη διεθνή πολιτική σκηνή με την ηχηρή ανέλιξη του στο ύπατο αξίωμα της 5ης Γαλλικής Δημοκρατίας, οι αρμόδιοι επί των αναλύσεων σύγχρονοι μάντις, ενίοτε δε και προφύτες, επιβεβαίωναν τα μνύματα των οίωνων προβλέποντας την κυριαρχία του κεντρώου χώρου στη Γαλλία. Λάτρης του σημειολογικού γκολισμού, δηλαδή αυτού του μείγματος γαλλικού εθνικισμού και αστικού κλασικισμού, αλλά με έντονο το παραδοσιακό άρωμα της γαλλικής υπαίθρου, ο Μακρόν με τη σύζυγό του, της οποίας υπήρξε μαθητής στη λογοτεχνία και την ιστορία, επιχείρησε να παντρέψει το νεωτερικό με το πολιτικό σύστημα που διοικεί τη χώρα από 1959. Διότι η 5η Γαλλική Δημοκρατία, πέρα από το Σύνταγμα και τη θεσμική τάξη που τη διέπει, επί της ουσίας ίδρυσε ένα καθεστώς, ένα σύστημα αναφοράς. Αυτό το σύστημα επέτρεψε στη Γαλλία να επιβιώσει από την απώλεια της Ινδοκίνας και κυρίως της Αλγερίας, αλλά και να αυτοαναπαράχθει μετά τη λαίλαπα του Μάη του '68.

Αυτός ο γάμος κράτησε μέχρι και τις αρχές του καλοκαιριού του 2024. Ήταν η χρονική στιγμή κατά την οποία ο Εμανουέλ Μακρόν ενέδωσε στον έμφυτο, ως φαίνεται, πολιτικό τυχοδιωκτισμό του, διαλύοντας τη Βουλή και προκηρύσσοντας βουλευτικές εκλογές. Προφανώς είχε την εντύπωση πως θα ήταν ο νικητής αυτής της παρτίδας πόκερ, μπλοφάροντας με την κίνηση διαφυγής προς τα εμπρός. Λάθος υπολογισμός. Ο Μακρόν άνοιξε τον Ασκό του Αιόλου και το Κουτί της Πανώρας μαζί. Η μετεκλογική άγχεβρα απολύτως μη διαχειρίσιμη. Οι έδρες μοιρασθήκαν επί της ουσίας στα τρία. Το ένα τρίτο πήγε στην άκρα δεξιά. Το άλλο σε ένα ιδεολογικό και κυρίως ιδεοληπτικό αριστερό συνονθύλευμα. Και το τελευταίο ένα τρίτο διαμελίστηκε μεταξύ ενός καταρρέοντος μακρονισμού και μιας ετοιμοθάνατης κεντροδεξιάς.

Έκτοτε ο πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας μετρά ήττες. Προσωπικές, ιδεολογικές, πολιτικές και κυβερνητικές. Η Γαλλία είναι η μοναδική πυρηνική δύναμη της ΕΕ, διαθέτει τον ισχυρότερο στρατό, είναι η 2η οικονομία της Ένωσης αλλά 1η δύναμη στην επιστημονική έρευνα και κυρίως στη στρατιωτική και διαστημική νέα τεχνολογία. Αυτή τη στιγμή το δημόσιο χρέος της αγγίζει το αστρονομικό ύψος των 3,7 τρις. ευρώ. Με τα σημερινά μέγεθ, χρειάζεται μισό ελληνικό ΑΕΠ τον χρόνο για να εξυπηρετεί το χρέος της, αλλά όλα δείχνουν πως με τις νέες ρυθμίσεις, στις οποίες αναγκαστικά θα προβεί η οποία κυβέρνηση, οι απαιτήσεις εξυπηρέτησης του χρέους θα είναι υψηλότερες. Η Γαλλία είναι πολύ ισχυρή για να χρεοκοπήσει όπως η Ελλάδα. Είναι όμως και πολύ αδύναμη για να αντεπεξέλθει σε μια οικονομική και κοινωνική κρίση, λόγω των οικονομικών της αδιεξόδων.

Η σταδιακή κατάρρευση του μακρονισμού από τις αρχές του '24 κατέδειξε και τα όρια εντός των οποίων μπορεί να κινείται με ασφάλεια η 5η Γαλλική Δημοκρατία. Τρεις πρωθυπουργοί μέσα σε λίγους μήνες, τρεις κυβερνήσεις που απέτυχαν να κυβερνήσουν και μία η οποία επιβίωσε μόνο για λίγες ώρες αποτελούν το περίγραμμα μιας παθολογικής αδυναμίας κυβερνησιμότητας. Με λίγα λόγια, ο Μακρόν βρίσκεται προ εμφανούς αδιεξόδου στην πολιτική κρίση που ο ίδιος πυροδότησε πριν από ενάμιση περίπου χρόνο.

Από την ελπιδοφόρο ανανέωση στην πολιτική αυτοχειρία

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Σύμφωνα με το Σύνταγμα, ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας διαθέτει θεσμικά όπλα. Μπορεί να αναθέσει τον σχηματισμό κυβέρνησης και σε άλλο πρόσωπο. Μπορεί να συναινέσει στον σχηματισμό μεταβατικής τεχνοκρατικής κυβέρνησης, ώστε τουλάχιστον να ψηφιστεί ο προϋπολογισμός του 2026. Μπορεί να προκηρύξει εκ νέου βουλευτικές εκλογές. Όμως αυτό που δεν διαθέτει σίγουρα ο Εμανουέλ Μακρόν είναι ο πολιτικός χρόνος. Αυτός έχει λήξει προ πολλού. Όπως διακηρύσσουν έμπειρα κυβερνητικά στελέχη, έχει χαθεί οριστικά το αίσθημα της εμπιστοσύνης μεταξύ των βασικών γραναζιών της γαλλικής πολιτικής ζωής.

Η θητεία του Μακρόν λήγει το 2027 και έχει ακόμη πάνω από ενάμιση χρόνο θεσμικά κατοχυρωμένη διάρκεια θητείας. Με τα πολιτικά δεδομένα της στιγμής είναι αδύνατο να εξαντληθεί ο απαιτούμενος συνταγματικός χρόνος μέχρι το τέλος της διακυβέρνησης του σημερινού προέδρου. Επομένως, δύο είναι τα βασικά σενάρια των οποίων η διαχείριση προβλέπεται από το Σύνταγμα.

1) Προκήρυξη βουλευτικών εκλογών έπειτα και από μια τελευταία προσπάθεια σχηματισμού κυβέρνησης. Όλα δείχνουν πως στην παρούσα φάση τα αποτελέσματα μιας νέας εκλογικής αναμέτρησης θα οδηγούσαν είτε σε ένα νέο κοινοβουλευτικό τέλμα, αφού δεν θα υπάρξει καθαρή κοινοβουλευτική πλειο-

ψηφία, είτε στην ανάδειξη της άκρας δεξιάς ως πλειοψηφούσας πολιτικής δύναμης. Στην περίπτωση αυτή, ο σημερινός πρόεδρος οδηγείται σε ένα μη διαχειρίσιμο αδιέξοδο και άρα σε έναν εκ των πραγμάτων εξαναγκασμό σε παραίτηση. Μιλάμε για πολύ ηχηρή ήττα.

2) Ο Μακρόν να συντονίσει την παραίτησή του και την προκήρυξη προεδρικών εκλογών. Πρόκειται για το σενάριο που επιδιώκει η Μαρίν Λεπέν και η άκρα δεξιά αλλά και ο Ζαν Λικ Μελανσόν, ο ηγέτης της Ανεξαρτησίας Γαλλίας, αυτής της αμφιλεγόμενης μεν, υπαρκτής δε αριστερής εκδοχής με πολλούς αστερίσκους και περισσότερα ερωτήματα παρά απαντήσεις. Σε μια τέτοια περίπτωση, ο Εμανουέλ Μακρόν υπογράφει ιδιοχειρώς τον πολιτικό θάνατό του, ενδεχομένως δε και το πιστοποιητικό θανάτου της 5ης Γαλλικής Δημοκρατίας.

Δεν είναι καθόλου λίγοι αυτοί που στο Παρίσι πιστεύουν πως πρέπει η χώρα να οδηγηθεί σε μια εκ βάθρων συνταγματική μεταρρύθμιση και σε ένα εκσυγχρονισμένο πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης. 1959-2025 – μιλάμε για 66 ολόκληρα χρόνια που το «Σύστημα Ντε Γκολ» κυβερνά τη Γαλλία. Μέχρι στιγμής ο ίδιος ο πρόεδρος της Γαλλίας διαβεβαιώνει

δεξιά κι αριστερά ότι θα συνεχίσει τη θητεία του μέχρι το τέλος του 2027.

Στην έκδοση της 7ης Οκτωβρίου η *Le Monde* επισημαίνει: «Στη Γαλλία, η αποπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας από το αξίωμά του διέπεται από το άρθρο 68 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι ο Πρόεδρος μπορεί να απομακρυνθεί μόνο σε περίπτωση αδυναμίας εκτέλεσης των καθηκόντων του, που είναι προφανώς ασυμβίβαστη με την άσκηση των αρμοδιοτήτων του». Η «αδυναμία» αυτή μπορεί να αφορά τόσο την πολιτική όσο και την ιδιωτική συμπεριφορά του Προέδρου, υπό την προϋπόθεση ότι οι πράξεις του έχουν προσβάλει την αξιοπρέπεια του αξιώματός του.

Συγκεκριμένα, η διαδικασία ξεκινά με την υποβολή αιτιολογημένης πρότασης ψηφίσματος από τουλάχιστον 58 βουλευτές ή 35 γερουσιαστές. Αφού κριθεί αποδεκτή από την Επιτροπή Νομοθεσίας, η πρόταση πρέπει να εγκριθεί με πλειοψηφία δύο τρίτων (μετρούνται μόνο οι θετικές ψήφοι) στην Εθνοσυνέλευση και στη Γερουσία. Σε περίπτωση συμφωνίας των δύο Σωμάτων, το Κοινοβούλιο, που συνεδριάζει ως Ανώτατο Δικαστήριο, πρέπει να αποφανθεί, εντός ενός μηνός, με πλειοψηφία δύο τρίτων, σχετικά

με την αποπομπή. Εάν ψηφιστεί, η αποπομπή τίθεται άμεσα σε ισχύ.

Είναι τουλάχιστον πιθανό, αν όχι απολύτως ορατό, το ενδεχόμενο η βασανιστική κατάρρευση του αποκαλούμενου «μακρονισμού» ή, κατά τη *Liberation*, της... «Μακρονίας» να οδηγήσει στην εδραίωση της πολιτικής κυριαρχίας της γαλλικής άκρας δεξιάς, που είναι και η εγγύτερη εκδοχή του «πρωτόγονου λαϊκισμού» σε σύγκριση με άλλες εκδοχές στην Ευρώπη.

Η σημερινή αξονική τομογραφία του γαλλικού πολιτικού σκηνικού καταγράφει την αδυναμία του δημοκρατικού πολιτικού τόξου να υπερασπιστεί αποτελεσματικά την πολιτική και συνταγματική τάξη, δηλαδή τη διαφύλαξη του δημοκρατικού θεσμικού πλαισίου που χαρακτηρίζει τουλάχιστον τη μεταπολεμική ιστορία της Γαλλίας. Σε αυτή την αδυναμία του γαλλικού πολιτικού συστήματος να επιλύσει βασικά κοινωνικά ζητήματα, όπως το κυρίαρχο πρόβλημα των ανισοτήτων, αλλά και τις οικονομικές προκλήσεις, ο Μακρόν δεν ήταν μόνος του. Μια πολύβουη, φλύαρη και πολιτικά ανεργμίστη αριστερά κάποιων φιλόδοξων μαθητευόμενων μάγων, όπως ο Ζαν Λικ Μελανσόν, κατάφερε να διευρύνει τις ρηγματώσεις που τόσο ανάγκη έχουν οι ακροδεξιές πολιτικές ορδές για να ανελιχθούν στην εξουσία. ■

Ο Μακρόν υπογράφει ιδιοχειρώς τον πολιτικό θάνατό του, ενδεχομένως και το πιστοποιητικό θανάτου της 5ης Γαλλικής Δημοκρατίας

Group Μαμάδες

Είμαστε οικογενειακώς με συνάχι και δεν βρίσκω τον παιδίατρο!!! Καμιά ιδέα;

Ελένη

Βρες συναχολόγο ΕΟΠΥΥ

Ευτέρπη

Ψεκαστήκατε;

Μαριάννα

Εγώ καλώ στο φαρμακείο και μου λένε

Φαίη

Εγώ τα παιδιά τα πάω πάντα στα επείγοντα ...

Η υγεία δεν μπορεί να είναι πολυφωνική Γι' αυτό τώρα γίνεται πολυκαναλική

Το 1566 έρχεται να κάνει την πρόσβαση στην υγεία πιο απλή για όλους. Όλες οι δημόσιες υπηρεσίες υγείας στη διάθεσή μας, με ένα τηλεφώνημα ή ένα κλικ. Ενημερωνόμαστε γρήγορα, αξιόπιστα και δωρεάν σχετικά με τα ιατρικά ραντεβού και τις εξετάσεις, την άυλη συνταγογράφηση, τα νοσοκομεία και τις μονάδες υγείας, τα φαρμακεία και όλα όσα αφορούν στο ΕΣΥ. Η υγεία γίνεται πολυκαναλική και περνάει στην ψηφιακή εποχή.

Το ChatGPT μού είπε να χωρίσουμε

Για όλα φταίει ο αλγόριθμος

Της ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΜΠΙΝΑΖΗ

Κάποτε οι χωρισμοί ξεκινούσαν με το «δεν φταις εσύ, εγώ φταίω». Μετά ήρθε το «θέλω να τα βρω με τον εαυτό μου». Το 2025, η νέα ατάκα είναι δυστοπικά κωμική: «Το ChatGPT μού είπε να χωρίσουμε». Κι ενώ παλιά η ευθύνη έπεφτε στην «κακιά πεθερά» ή στον «σύντροφο που δεν έκανε θεραπεία», τώρα ευθύνεται ένας αλγόριθμος. Για όλα φταίει ο αλγόριθμος! Σύμφωνα με το NPR, λοιπόν, όλο και περισσότερα ζευγάρια στις ΗΠΑ χρησιμοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη ως... σύμβουλο σχέσεων. Από μικρές διαφωνίες για το ποιος θα πλύνει τα πιάτα, μέχρι υπαρξιακά ερωτήματα για το αν αξίζει να μείνουν μαζί, το ChatGPT έχει αναλάβει τον ρόλο του ψυχραιμου τρίτου: πρώτα ακούει, ύστερα αναλύει και στο τέλος προτείνει. Και το κυριότερο: δεν κοστίζει. Το αποτέλεσμα είναι συχνά κωμικοτραγικό. Φανταστείτε έναν διάλογο σαν αυτόν:

- Σκέφτομαι ότι δεν πάει άλλο.
- Αλήθεια;
- Ναι, το ChatGPT μού είπε ότι μάλλον έχουμε διαφορετικές αξίες στη ζωή.
- Μισό λεπτό να ρωτήσω κι εγώ το δικό μου.

Ατάκες σαν αυτές περιλαμβάνουν όλη τη σύγχυση της εποχής μας: μια γενιά που, αντί να απευθυνθεί σε φίλους ή ψυχοθεραπευτές, ρίχνει το ερώτημα στον αλγόριθμο. Γιατί; Γιατί η ΑΙ δεν θυμώνει, δεν ειρωνεύεται, δεν κουβαλάει τραύματα περασμένων και καθόλου ξεχασμένων καβγάδων. Είναι πάντα διαθέσιμη και πάντα ψυχραιμη.

Τα διαγράμματα που δημοσιεύονται κατά καιρούς το επιβεβαιώνουν. Μέσα σε έναν χρόνο, η χρήση της ΑΙ μετατοπίστηκε από τεχνικές εφαρμογές (γράψε μου ένα mail, βρες μου μια πληροφορία) σε συναισθηματικές ανάγκες: βοήθησέ με να οργανώσω τη ζωή μου, να βρω σκοπό, να διαχειριστώ την ψυχολογία μου.

Η αλήθεια είναι ότι η ΑΙ δεν παίρνει αποφάσεις για εμάς. Απλώς καθρεφτίζει τη σκέψη μας, συχνά πιο καθαρά απ' όσο μπορούμε να τη διατυπώσουμε. Αν λοιπόν καταλήξει να σου πει «ίσως ήρθε η ώρα να χωρίσετε με τον/τη σύντροφό σου», σημαίνει ότι το σκεφτόσουν ήδη. Σου υπενθυμίζει πως διατύπωσες μια ερώτηση, για να σου υποδείξει ότι στα λεγόμενά σου κρύβονται οι προθέσεις και οι επιθυμίες σου.

Κι εδώ τίθεται το ερώτημα: μήπως η ΑΙ δεν είναι το «τέρας» που μπαίνει στις ζωές μας, αλλά ένας καθρέφτης που μας αναγκάζει να δούμε όσα νομίζουμε ότι μπορούμε να κρύψουμε;

Γιατί η Gen Z το λατρεύει

Όπως επισημαίνει το *Economic Times*, η τάση αυτή έχει κερδίσει ιδιαίτερα τη Gen Z. Μια γενιά που έχει μάθει να εκφράζεται μέσα από οθόνες, βρίσκει στην ΑΙ έναν συνομιλητή με τέσσερα βασικά πλεονεκτήματα:

Είναι πάντα διαθέσιμος (δεν κοιμάται, δεν κλείνει το κινητό).

Δεν κρίνει (δεν θα σου πει «υπερβάλλεις»).

Είναι δωρεάν (η ψυχοθεραπεία κοστίζει).

Είναι ουδέτερος (δεν παίρνει το μέρος κανενός).

Ακόμη και σε απλά πράγματα, η Gen Z ζητάει τη βοήθεια της ΑΙ: για να διατυπώσει ένα «δύσκολο» sms χωρίς να φανεί εριστικό, για να βρει έναν πιο τρυφερό τρόπο να μιλήσει για ζηλία ή ανασφάλεια, για να προσφέρει μια «λογική» οπτική όταν ο θυμός μπορεί να φέρει καταστροφικά αποτελέσματα.

Τι λένε οι ψυχοθεραπευτές για όλα αυτά;

Σίγουρα δεν ενθουσιάζονται. Αντίθετα, ανησυχούν. Όπως επισημαίνει το NPR, η ΑΙ μπορεί να προσφέρει μια αίσθηση

προσωρινής ανακούφισης, αλλά δεν έχει την ικανότητα ν' αναγνωρίζει τα βαθύτερα μοτίβα συμπεριφοράς. Ο ψυχαναλυτής δουλεύει με σιωπές, βλέμματα, υπονοούμενα· όλα όσα ένας αλγόριθμος δεν μπορεί να συλλάβει. Τουλάχιστον προς το παρόν. Ποτέ δεν ξέρεις πού θα φτάσει η ΑΙ. Ίσως κάποτε αποκτήσει κι ένα ζευγάρι μάτια για να μας βλέπει!

Στο ίδιο μήκος κύματος, το *Economic Times* επισημαίνει πως η ΑΙ αδυνατεί να κατανοήσει κρίσιμα σημάδια, όπως κατάθλιψη ή αυτοκτονικό ιδεασμό. Ένας θεραπευτής θα εντόπιζε την επικινδυνότητα· ένας αλγόριθμος θα τη μετέφραζε απλώς σε «αρνητικό συναίσθημα». Κι αυτό, σύμφωνα με τους ειδικούς, είναι δυνητικά επικίνδυνο.

Η ψυχοθεραπεύτρια Μόνικα Σάξεν το συνοψίζει: «Το ChatGPT μπορεί να λειτουργήσει σαν καθρέφτης. Αλλά καθρέφτης δεν σημαίνει θεραπευτής». Όχι ότι κι αυτό δεν είναι μια καλή αρχή.

Η παγίδα της εξάρτησης

Πέρα από την ανεπάρκεια της ΑΙ σε σοβαρές καταστάσεις, οι ειδικοί φοβούνται και την υπερ-εξάρτηση. Αν κάθε φορά που νιώθεις άσχημα ανοίγεις την εφαρμογή αντί να μιλήσεις στον σύντροφό σου ή σε έναν φίλο, σταδιακά μεταθέτεις την ίδια τη σχέση σε ένα chatbot. Και τότε, το «το ChatGPT μού είπε να χωρίσουμε» δεν είναι πια αστείο. Είναι αυτοεκπληρούμενη προφητεία.

Θέλω να σου μιλήσω αλλά το ChatGPT τα λέει καλύτερα. Αυτό το νέο «άλλοθι» έχει αρχίσει να γίνεται το υπογαστριο πολλών σχέσεων — κι εκεί αρχίζει να φαίνεται η μοναξιά πίσω από την τεχνολογία.

Αν οι χωρισμοί της δεκαετίας του '90 ξεκινούσαν με το «δεν είμαι έτοιμος για δέσμευση» και των οοs με το «θέλω να βρω τον εαυτό μου», οι χωρισμοί του 2025 εγκαινιάζουν μια νέα σχολή: «Δεν το αποφάσισα εγώ. Το ChatGPT το είπε».

Και όσο κι αν γελάμε, η φράση αυτή αποτυπώνει κάτι βαθύτερο: την ανάγκη μας για μια φωνή που να ακούει χωρίς να μας κρίνει. Όπως ο ψυχοθεραπευτής μας. Το πρόβλημα, ωστόσο, είναι ότι βρήκαμε την απάντηση σε μια μηχανή. Θα αναρωτηθεί κανείς αν αυτό είναι τόσο κακό.

Προσπαθώντας να συλλέξω πληροφορίες, κυρίως μέσα από το διαδίκτυο, σε σχέση με το θέμα που εξετάζουμε κατέληξα στο εξής:

Χρησιμοποιήστε το ChatGPT για να βελτιώσετε τα εκφραστικά σας μέσα, όχι για διάγνωση.

Η ΑΙ μπορεί να σας βοηθήσει να πείτε κάτι πιο καθαρά, όχι να λύσετε τα τραύματά σας.

Μην βασίζεστε σε αυτό για κρίσιμα ζητήματα ψυχικής υγείας.

Αδυνατεί να αναγνωρίσει αυτοκαταστροφικές τάσεις ή βαριά κατάθλιψη.

Μην το αφήσετε να υποκαταστήσει τη ζωντανή επικοινωνία.

Ο σύντροφός σου, ένας φίλος, ένας ψυχοθεραπευτής, αυτοί είναι που πρέπει να ακούσουν τις πραγματικές σου ανάγκες, όχι ο αλγόριθμος.

Θα μιλήσουμε ξανά μεταξύ μας;

Το ChatGPT δεν μας καταστρέφει τις σχέσεις. Απλώς μάς αναγκάζει να κοιταχτούμε στον καθρέφτη. Το ερώτημα είναι αν θα το χρησιμοποιήσουμε ως βοήθημα για να μιλήσουμε πιο ανοιχτά ή θα αφήσουμε τον αλγόριθμο να γίνει ο πραγματικός «τρίτος» στη σχέση μας. Ή μήπως ο τέταρτος; **A**

Μήπως η ΑΙ δεν είναι το τέρας που μπαίνει στις ζωές μας, αλλά ένας καθρέφτης που μας αναγκάζει να δούμε όσα νομίζουμε ότι μπορούμε να κρύψουμε;

Σέρι Χακίμι

Όταν η διαδικτυακή βία γίνεται προσωπική υπόθεση

Η προσωπική της ιστορία την οδήγησε στη δημιουργία του Pirth.org, μιας πλατφόρμας που δίνει φωνή και προστασία στα θύματα της online βίας

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Όταν οι απειλές από τα κοινωνικά δίκτυα παύουν να είναι «εικονικές», η βία γίνεται δική σου υπόθεση. Η Σέρι Χακίμι, Αμερικανοϊρανή ακτιβίστρια και σύμβουλος πολιτικής, γνώρισε από πρώτο χέρι τι σημαίνει διαδικτυακή στοχοποίηση. Η εμπειρία αυτή την οδήγησε στην ίδρυση του Pirth.org, μιας πλατφόρμας που προστατεύει ανθρώπους από τον εφιάλτη του ψηφιακού μίσους.

Τρία χρόνια μετά, καθόμαστε αντίκρυ σε ένα τραπέζι του Ωδείου Αθηνών, στο περιθώριο του συνεδρίου Athens Democracy Forum. Ήρθε από την Ουάσινγκτον προκειμένου να παρουσιάσει το Pirth, μια πρωτοβουλία που ήδη παρέχει βοήθεια σε χιλιάδες θύματα διαδικτυακής βίας.

Τη ρωτάω τους λόγους που την οδήγησαν να μπει μπροστά σ' αυτή τη μάχη: «Μετά τη συνάντηση με τον Μπλίνκεν, το γραφείο του υπουργού ανέβασε μια φωτογραφία μας στο Twitter. Κάποιοι με αναγνώρισαν κι αμέσως ξέσπασε μια καμπάνια παρενόχλησης. Δεχόμουν απειλές για τη ζωή μου, απειλές βιασμού, απειλές εναντίον της οικογένειάς μου. Έλεγαν ότι θα με κάψουν ζωντανή», θυμάται.

Η επίθεση ξεκίνησε από κύκλους της ιρανικής διασποράς που αντιτίθενται στη διπλωματία με την Τεχεράνη, αλλά εκτιμά ότι ενισχύθηκε από την κυβερνο-ομάδα των Φρουρών της Επανάστασης. «Στρατηγική τους είναι να διχάζουν και να αποδυναμώνουν την αντιπολίτευση. Κι εγώ βρέθηκα στο στόχαστρο», εξηγεί.

Η ίδια κινητοποιήθηκε μέσω φίλων και συνεργατών που εργάζονταν στη Meta. Παρά τις εκκλήσεις, καμία απάντηση δεν ήρθε για μέρες. «Τέσσερις διαφορετικοί άνθρωποι έκαναν αναφορές εκ μέρους μου και για έξι μέρες δεν ακούσαμε τίποτα. Όταν βρέθηκα τυχαία σε μια εκδήλωση με τον Νικ Κλεγκ, τον τότε επικεφαλής πολιτικής της Meta, τον ρώτησα δημόσια γιατί δεν υπάρχει καλύτερος μηχανισμός για να αντιμετωπίζονται οι απειλές θανάτου. Αυτό μου άνοιξε μια δίοδο επικοινωνίας, αλλά η εμπειρία ήταν αποκαρδιωτική. Άκουγα ξανά και ξανά: “Λυπούμαστε, θα το εξετάσουμε”. Και μετά σιωπή».

Η λύση της ήταν να αποσυρθεί. «Έκλεισα τα κοινωνικά μου δίκτυα, κλείστηκα. Η συμμετοχή μου,

© ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

η φωνή μου πάγωσαν. Δεν αισθανόμουν ασφαλή να συνεχίσω την υπεράσπιση της δημοκρατίας, που έκανα για πάνω από δέκα χρόνια».

Την άνοιξη του 2023 αποφάσισε ότι χρειαζόταν κάτι διαφορετικό: μια πλατφόρμα όπου οι άνθρωποι θα μπορούσαν να καταγγείλουν τις απειλές ανεξάρτητα, να λάβουν καθοδήγηση και στήριξη χωρίς να χρειάζονται προσωπικές διασυνδέσεις. Έτσι γεννήθηκε το Pirth.org – από τα αρχικά των λέξεων: Platform to Independently Report Threats and Harm.

Η πλατφόρμα λειτουργεί απλά: όταν ένας χρήστης υποβάλλει αναφορά, το Pirth δημιουργεί αμέσως ένα προσωπικό «Action Plan» που λαμβάνει υπόψη το φύλο, την ηλικία, το επάγγελμα, τον τόπο διαμονής και το είδος της απειλής. «Αν, για παράδειγμα, ένας δημοσιογράφος δέχεται μηνύματα μίσους, θα λάβει προσαρμοσμένους πόρους και οδηγίες. Θέλουμε να μειώνουμε το σοκ και την υπερφόρτωση πληροφορίας, γιατί, όταν ζεις υπό τον φόβο μιας απειλής, δεν μπορείς να ψάχνεις τι πρέπει να κάνεις για να προστατευτείς», εξηγεί η Χακίμι.

Το Pirth έχει γίνει trusted flagger για Google, Meta, X και TikTok, που σημαίνει ότι οι αναφορές του αντιμετωπίζονται κατά προτεραιότητα από τις πλατφόρμες. Έτσι, σε περιπτώσεις όπως αυτή ενός Αμερικανού ηγέτη της κοινωνίας των πολιτών που στοχοποιήθηκε με doxxing (μορφή διαδικτυακής επίθεσης όπου κάποιος δημοσιοποιεί προσωπικές ή ευαίσθητες πληροφορίες ενός ατόμου χωρίς τη συγκατάθεσή του με σκοπό να το εκφοβίσει, να το απειλήσει ή να του προκαλέσει βλάβη) στο X, τα posts κατέβηκαν μέσα σε λίγες ώρες. «Δεν μπορούμε να σταματήσουμε τελείως το μίσος», παραδέχεται. «Αλλά μπορούμε να το εντο-

πίσουμε γρήγορα και να μειώνουμε τον κίνδυνο». Η πλατφόρμα είναι σχεδιασμένη με προσέγγιση για την επούλωση του τραύματος. «Δώσαμε σημασία σε όλα: από τα χρώματα μέχρι τη γλώσσα, τα μηνύματα στήριξης στον χρήστη μέσα στη φόρμα αναφοράς. Θέλαμε να ξέρει ο καθένας ότι δεν είναι μόνος».

Σήμερα το Pirth λειτουργεί σε 57 γλώσσες (στα ελληνικά επίσης) και διαθέτει πόρους για 160 χώρες. Οι πιο συχνές αναφορές αφορούν παρενόχληση, doxxing, πλαστοπροσωπία και απειλές κατά δημοσιογράφων και γυναικών στην πολιτική. «Οι γυναίκες που εκτίθενται δημόσια δέχονται συχνά σεξουαλικές και έμφυλες επιθέσεις. Οι δημοσιογράφοι βλέπουν φωτογραφίες τους παραποιημένες, γεμάτες αίμα, ως συγκαλυμμένες απειλές. Οι νεότεροι πλήττονται από cyber bullying και image based abuse. Κι όλα αυτά γίνονται ακόμα πιο τρομακτικά με την εξάπλωση της AI – το κακό γίνεται πιο “αποτελεσματικό”: deepfakes, nudify και διασπορά εικόνων που είναι βαθιά τραυματικές».

Η Χακίμι τονίζει ότι το Pirth δεν περιορίζεται στην αντίδραση. «Όταν ανοίγεις λογαριασμό, λαμβάνεις αμέσως και βήματα πρόληψης και προστασίας. Δεν θέλουμε μόνο να επεμβαίνουμε μετά την απειλή, αλλά να δίνουμε στους ανθρώπους τα εργαλεία ώστε να μειώσουν την πιθανότητα να στοχοποιηθούν».

Για την ίδια, το Pirth.org είναι προϊόν μιας σκληρής προσωπικής εμπειρίας. «Είχα την τύχη να έχω πρόσβαση σε ανθρώπους και θεσμούς. Οι περισσότεροι όμως δεν την έχουν. Ήθελα να δημιουργήσω μια πλατφόρμα που να δημοκρατικοποιεί την πρόσβαση σε πόρους και υποστήριξη. Γιατί η διαδικτυακή βία δεν πρέπει να φιμώνει κανέναν». **A**

«Πυξίδα μου ήταν
πάντοτε ο δικηγόρος
και τα προβλήματά του»

Δημήτρης Αναστασόπουλος

Ο υποψήφιος για την προεδρία του ΔΣΑ
μιλάει στην ATHENS VOICE

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ

Ο Δημήτρης Αναστασόπουλος είναι δικηγόρος και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Με αφορμή την υποψηφιότητά του για την προεδρία του ΔΣΑ, του ζητήσαμε να μας εξηγήσει τα κύρια προβλήματα του κλάδου, και πώς σκοπεύει, αν εκλεγεί, να τα αντιμετωπίσει.

— **Θυμάστε την πρώτη στιγμή που είπατε μέσα σας «Θέλω να γίνω δικηγόρος»; Ποια ήταν τα ερεθίσματα και οι σκέψεις σας;**

Στη Νομική Σχολή εισερχόμαστε άνθρωποι με εντελώς διαφορετικές καταβολές και στοχεύσεις. Άλλοι από οικογενειακή παράδοση, άλλοι από αγάπη για την επιστήμη, άλλοι από την επιθυμία μιας καταξιωμένης σταδιοδρομίας. Έχοντας μεγαλώσει στο Πεταλίδι, ένα χωριό περίπου είκοσι χιλιόμετρα από την Καλαμάτα, ομολογώ ότι οι παραστάσεις μου από τη δικηγορία – αλλά και κάθε άλλο νομικό επάγγελμα – ήταν ελάχιστες. Η νεανική μου επιθυμία ήταν η δημοσιογραφία και θεωρούσα το πτυχίο της Νομικής ιδανική δίοδο προς μια τέτοια επαγγελματική κατεύθυνση. Πράγμα που ίσχυε και εξακολουθεί να ισχύει: γενιές και γενιές δημοσιογράφων πέρασαν από τα αμφιθέατρα της Νομικής. Στην πορεία, η τριβή με την επιστήμη και η επαφή, έστω και λιγοστή κατά τα φοιτητικά χρόνια, με την πρακτική του επαγγέλματος άλλαξαν δραστικά τον προσανατολισμό μου. Κάπου εκεί στο τέλος του πτυχίου, στράφηκα, συνειδητά αλλά με φυσικότητα, προς τη δικηγορία. Με όλες τις αγωνίες και τις αντιξοότητες που έχει το λειτουργήμα, τις οποίες, ως αυτοδημιούργητος δικηγόρος βίωσα από πρώτο χέρι, αισθάνομαι, έπειτα από τόσα χρόνια, δικαιωμένος.

— **Είναι η τρίτη φορά που θα συμμετάσχετε στις εκλογές του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (ΔΣΑ). Είναι διαφορετικό το διακύβευμα σε αυτές τις εκλογές; Εσείς πρεσβεύετε κάτι διαφορετικό;**
Κλείνω έντεκα χρόνια θητείας, ως απλό μέλος, στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΣΑ. Όλα αυτά τα χρόνια είδα την υποβάθμιση του λειτουργημάτων μας, την αυξανόμενη απαξίωσή του από την κοινωνία, την ανισοκατανομή της δικηγορικής ύλης, την εδραίωση των δικηγόρων πολλών ταχυτήτων. Τα προβλήματα αυτά δεν είναι χθεσινά, αλλά έχουν ενταθεί τα τελευταία χρόνια και η ηγεσία του Συλλόγου εξαντλείται στα λόγια και την εντυπωσιοθηρία. Το διακύβευμα είναι η αποκατάσταση του κύρους της δικηγορίας και η επανασύνδεσή της με την κοινωνία και είναι ακόμη πιο επείγον στις επικείμενες εκλογές.

μενες εκλογές. Η δική μου πρόταση είναι η ριζική αλλαγή παραδείγματος. Να φύγουμε, επιτέλους, μπροστά και να διαχειριστούμε χωρίς πολυτέλεια χρόνου δυσλειτουργίες που μετρούν χρόνια και επιμένουν. Να δούμε με θάρρος τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δικηγορία σε έναν κόσμο που αλλάζει με ασύλληπτους ρυθμούς. Να στηρίζουμε, ανεξαιρέτως, και τον τελευταίο δικηγόρο, ιδιαίτερα τους νεότερους συναδέλφους, που αγωνίζονται να στεριώσουν σ' ένα περιβάλλον αβεβαιότητας και επισφάλειας. Να ξαναγίνουμε οι δικηγόροι πρωτοπόροι στους αγώνες για δικαιοσύνη και ισότιμη κοινωνική πρόοδο, συνομιλώντας με τις παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας και της οικονομίας.

— **Ποια είναι τα βασικά προβλήματα του δικηγορικού κλάδου σήμερα; Ποια είναι δηλαδή τα πρώτα πράγματα με τα οποία θα ασχοληθείτε ως πρόεδρος και τι θα βελτιώσετε άμεσα αν εκλεγείτε;**
Εντελώς συνοπτικά, θα ξεκινήσουμε από τα του οίκου μας, για να ξαναφτιάξουμε έναν ΔΣΑ που θα λειτουργεί με διαφάνεια, αποτελεσματικότητα και ταχύτητα. Αναστηλώνοντας το κύρος του, ψηφιοποιώντας το σύνολο των υπηρεσιών του, προστατεύοντας το δικηγορικό λειτουργήμα από φαινόμενα ευτελισμού και δομώντας συγχροτημένη θεσμική παρέμβαση για θέματα δικαιωμάτων, κράτους δικαίου και ποιότητας της δημοκρατίας. Διεκδικώντας θέση ισότιμου συνομιλητή όσον αφορά τις πρωτοβουλίες της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας για την περιστολή της πολυνομίας, την κωδικοποίηση και την καλή νομοθέτηση.

Δημιουργώντας έναν ΔΣΑ πραγματικά αλληλέγγυο, που στέκεται δίπλα στον δικηγόρο παντού και πάντοτε: από την επαχθή καθημερινότητά του έως τα μεγάλα αιτήματα του κλάδου για ικανοποιητικές αμοιβές. Ενδεικτικά, η παρέμβασή μας θα είναι διαρκής και έντονη ώστε να πάψει πια ο δικηγόρος να είναι για την εκάστοτε κυβέρνηση ένα φορολογικό υποζύγιο, η κότα με τα χρυσά αυγά. Δεν μπορεί ο δικηγόρος να φορολογείται δυσανάλογα από το πρώτο ευρώ και μάλιστα με πλασματικά τεκμήρια. Στόχος μας είναι οι χιλιάδες συνάδελφοι να ξανασυναντηθούμε με την κοινωνία, με τον κόσμο της εργασίας που αντιμετωπίζει τις ίδιες βιοτικές δυσκολίες. Να πείσουμε και πάλι τους συμπολίτες μας ότι δεν είμαστε κλεισμένοι σε συντεχνιακά στεγανά, αλλά έχουμε τις ίδιες δυσκολίες και αγωνίες με εκείνους.

— **Σας κατηγορούν ότι είστε φιλοκυβερνητικός. Μπορεί ένας «φιλοκυβερνητικός» να σταθεί απέναντι στην κυβέρνηση, είτε για το συμφέρον των δικηγόρων, είτε γιατί επιστημονικά κρίνει πως χρειάζεται να παρέμβει διαφωνώντας με την κυβερνητική πολιτική;**
Ξέρετε, έχω μόνο δύο ιδιότητες. Του μαχόμενου δικηγόρου και του μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Επί τρεις θητείες στο Διοικητικό Συμβούλιο δεν είχα κανένα αξίωμα. Και σε είκοσι σχεδόν χρόνια δικηγορίας, δεν είχα καμία κυβερνητική ή κομματική θέση, υπό οποιαδήποτε κυβέρνηση. Η πολιτική μου τοποθέτηση, ως πολίτη και μόνον, είναι γνωστή στους συναδέλφους. Δεν την έκρυψα, ούτε την άλλαξα ανάλογα με την πολιτική συγκυρία,

και αυτό το θεωρώ στάση ευθύνης. Αρκεί μια ματιά στις θέσεις της παράταξής μας και στην προσωπική μου στάση επί έντεκα χρόνια παρουσίας στο ΔΣ του Συλλόγου για να πείσει και τον πιο δύσπιστο ότι δεν υπήρξα ποτέ φιλοκυβερνητικός, έναντι οποιασδήποτε κυβέρνησης. Αν θέλει κανείς να ψάξει λίγο κάτω από την επιφάνεια, θα ανακαλύψει τις διαφωνίες μου με τα πεπραγμένα της παρούσας κυβέρνησης στον χώρο της δικαιοσύνης, και όχι μόνο, και τη συνεκτική κριτική που έχουμε διατυπώσει. Δεν έχω εξαρτήσεις ή κρυφές βλέψεις, ούτε διάφορα γραμμάτια να ξεπληρώσω. Πυξίδα μου ήταν πάντοτε και θα παραμείνει ο δικηγόρος και τα προβλήματά του. Κι αυτό δεν μου επιτρέπει απλά, με υποχρεώνει να σταθώ απέναντι σε κάθε πολιτική που τον αγνοεί, τον υποβαθμίζει και τον ωθεί στο περιθώριο.

— **Οι νέοι δικηγόροι είναι ένα κοινό με ειδικά χαρακτηριστικά και ενδεχομένως συγκεκριμένα προβλήματα. Τι σκοπεύετε να κάνετε για τους νέους συναδέλφους σας;** Οι συνάδελφοι που μπαίνουν τώρα στον επαγγελματικό στίβο ή μετρούν λίγα χρόνια τροχιάς σε αυτόν βρίσκονται σε σαφώς ευάλωτη θέση. Καλούνται να πορευθούν με λιγότερες δυνατότητες και προοπτικές απ' ό,τι στο παρελθόν και πολλοί απ' αυτούς είναι αντιμέτωποι με το φάσμα της εργασιακής επισφάλειας. Να πούμε τα πράγματα με το όνομά τους: οι ανισότητες στο επάγγελμα διευρύνονται και πλήττουν πρωτίστως τους νέους δικηγόρους. Θα προωθήσουμε, συνεπώς, την αύξηση και τη θεσμική κατοχύρωση της ελάχιστης κατώτατης αμοιβής για τους νέους δικηγόρους και τους ασκούμενους. Θα συστήσουμε, εντός του Συλλόγου, ειδική δομή που θα υποστηρίζει τους νέους δικηγόρους για την οργάνωση συνεργατικών σχημάτων και θα συγκροτήσουμε, με τη βοήθεια πολύπειρων συναδέλφων, σχολή για ασκούμενους και νέους δικηγόρους, ώστε να τους βοηθά στην επίλυση πρακτικών καθημερινών ζητημάτων. Αλλά και Γραφείο Διασύνδεσης για την εύρεση κατάλληλης εργασίας σε ασκούμενους και νέους δικηγόρους. Για να μη μακρηγορώ, έχουμε ένα πλήρες πλέγμα προτάσεων για τη βελτίωση της θέσης του νέου συναδέλφου και για να αποκτήσει πραγματικά ίσες ευκαιρίες με τους παλαιότερους. Κάθε μας όμως πρόταση που κατατείνει στην αλλαγή προς τα καλύτερο της καθημερινότητας του δικηγόρου, όπως η ίδρυση help desk που θα βοηθά σε πραγματικό χρόνο με επείγοντα ζητήματα, ωφελεί πολύ περισσότερο τον συνάδελφο που βρίσκεται, με λιγότερα μέσα και πόρους, στην αφηρητή της επαγγελματικής του διαδρομής. Δείτε και τα καθαρά οικονομικά ζητήματα. Η πάγια διεκδίκησή μας για

μείωση του συντελεστή ΦΠΑ στις νομικές υπηρεσίες αλλά και για απαλλαγή από τον ΦΠΑ για ετήσιο εισόδημα έως 25.000 ευρώ θα ωφελήσει, δραστικά και πρωτίστως, τους νέους συναδέλφους.

— **Ακούω συχνά φίλες μου δικηγόρους να λένε ότι η δικηγορία είναι πολύ σκληρή δουλειά για μια γυναίκα. Μου έχουν πει πολλές φορές ότι πρέπει να προσπαθήσουν πολύ περισσότερο για να έχουν αξιοπρεπείς αμοιβές και πολύ συχνά βιώνουν αποκάλυπτο σεξισμό στην καθημερινότητά τους. Σας έχουν απασχολήσει τα ζητήματα των γυναικών δικηγόρων και τι σκοπεύετε να κάνετε γι' αυτά;**

Ας μην κρυβόμαστε πίσω απ' το δάχτυλό μας. Η συμφιλίωση της οικογενειακής και της προσωπικής ζωής είναι μια δύσκολη άσκηση για όλους μας, περισσότερο όμως για τις γυναίκες συναδέλφους. Το γνωρίζω από πρώτο χέρι, καθώς η σύζυγός μου είναι και αυτή δικηγόρος. Από την άλλη, η κοινωνία –και αυτό είναι μια μεγάλη κατάκτηση– έχει γίνει πολύ πιο ευαίσθητη σε ζητήματα σεξουαλικής παρενόχλησης –χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυτά έχουν εκλείψει–, ζητήματα που κατέχουν κεντρική θέση στο πρόγραμμά μας.

Εντελώς επιγραμματικά, θα προωθήσουμε τη συνεργασία του ΔΣΑ με βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, ώστε να διασφαλίσουμε ειδικά προνόμια για τα τέκνα των δικηγόρων, αλλά και τη δημιουργία ειδικού χώρου εντός ή πλησίον των δικαστηρίων για ολιγόωρη φροντίδα-απασχόληση, από ειδικούς, βρεφών και παιδιών προσχολικής ηλικίας. Αλλά και τη θέσπιση, βάσει εισοδηματικών κριτηρίων, ειδικού εφάπαξ επιδόματος από τον ΔΣΑ για την ενίσχυση της μητέρας δικηγόρου κατά τη διάρκεια της κύησης και λοχείας. Επίσης, θα

σχεδιάσουμε ειδικό πρόγραμμα, με χρηματοδότηση μέσω του ΕΣΠΑ ή της ΔΥΠΑ, για την επιδότηση μέρους των διδασκτρων για φοίτηση σε παιδικούς σταθμούς και ολοήμερα σχολεία προσχολικής ηλικίας. Και θα διεκδικήσουμε την πλήρη απαλλαγή και για τους δύο νέους γονείς από φορολογικές και ασφαλιστικές εισφορές τουλάχιστον ενός έτους.

Σε θεσμικό επίπεδο, θεωρούμε αναγκαία την κατάρτιση ενός ethics code ειδικά για τα ζητήματα σεξουαλικής παρενόχλησης, λεκτικής βίας, ρατσιστικής και σεξιστικής συμπεριφοράς από συναδέλφους και τη συγκρότηση μόνιμης ειδικής επιτροπής στον Σύλλογο για περιστατικά έμφυλης βίας, παρενόχλησης και διακρίσεων κατά την άσκηση του λειτουργήματος. Και μία από τις επείγουσες προτεραιότητές μας θα είναι η ανάληψη πρωτοβουλιών για την ενεργότερη συμμετοχή γυναικών δικηγόρων στα θεσμικά όργανα του ΔΣΑ. **A**

Στόχος μας να πείσουμε τους συμπολίτες μας ότι δεν είμαστε κλεισμένοι σε συνεχνιακά στεγανά, αλλά έχουμε τις ίδιες δυσκολίες και αγωνίες με εκείνους

Μέγαρο
Μουσικής
Αθηνών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

Ο συμφωνικός
Μίκης

21.10.25

Τραγουδί
Γιάννης Κότσιρας
Εθνική Συμφωνική
Ορχήστρα ΕΡΤ
Μουσική διεύθυνση
Ηλίας Βουδούρης

Υποστηρικτής: ΣΤΑΣΥ

Χορηγοί Επικοινωνίας

ΕΡΤ, ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 103.7, ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 90.9, KOSMOS 93.6, COSMOTE TV, ACTION 24, ATTICA MEDIA GROUP, ΔΙΕΣΗ 101.3, GALAXY 92, ΑΘΗΝΑ 9.84, CNN.GR, CULTURENOW.GR, MONOPOLI.GR, QUEEN.GR, NEWSBEAST.GR, IN2LIFE.GR, ARTANDLIFE.GR, METEO.GR

Η ΑΘΗΝΑ ΑΛΛΑΖΕΙ

«Η Αθήνα
αλλάζει, γίνεται
μια πόλη
σύγχρονη,
πιο πράσινη,
πιο ανθρώπινη»,
δήλωσε ο
Χάρης Δούκας,
από το συνέδριο
της **ΔΑΕΜ Α.Ε.**
του **Δήμου**
Αθηναίων για
την ανάπτυξη,
την καινοτομία
και την ψηφιακή
διακυβέρνηση
στην
αυτοδιοίκηση

Οι πολιτικές για την προσιτή στέγαση, η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης για την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, η καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας και μια ακόμα σειρά από ζητήματα πρώτης γραμμής που απασχολούν τον δημότη και την τοπική αυτοδιοίκηση, βρέθηκαν στο επίκεντρο του διήμερου συνεδρίου που πραγματοποιήσε η **ΔΑΕΜ Α.Ε.** του Δήμου Αθηναίων, με τίτλο «**Η Αθήνα του μέλλοντος**», για την ανάπτυξη, την καινοτομία και την ψηφιακή διακυβέρνηση στην αυτοδιοίκηση. Το συνέδριο αποτέλεσε μια πλατφόρμα γόνιμου διαλόγου, όπου παρουσιάστηκαν καινοτόμες λύσεις και στρατηγικές που ήδη μεταμορφώνουν την Αθήνα, απαντώντας στις σύγχρονες προκλήσεις της κλιματικής κρίσης, της στεγαστικής επισφάλειας και της ψηφιακής μετάβασης.

Κατά τη διάρκεια των εργασιών, αναλύθηκαν τέσσερις κεντρικοί πυλώνες που διαμορφώνουν το μέλλον της πόλης:

1. Έξυπνη & Ψηφιακή Διακυβέρνηση: Παρουσιάστηκαν έργα αιχμής όπως η έξυπνη διαχείριση απορριμμάτων με αισθητήρες IoT, η ψηφιακή κάρτα του δημότη, η αξιοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης (AI) για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και η κρίσιμη σημασία της κυβερνοασφάλειας για τη θωράκιση των δημοτικών υποδομών.

2. Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη & Ανθεκτικότητα: Στο επίκεντρο βρέθηκαν πολιτικές για την προσιτή στέγαση, το όραμα της «γειτονιάς των 15 λεπτών», η δημιουργία του πρώτου micro forest στην Ελλάδα, η ίδρυση ενεργειακών κοινοτήτων για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας και το καινοτόμο Athens Energy Portal.

3. Κοινωνική Συνοχή & Πόλη για Όλους: Επισημάνθηκε η ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση στις κοινωνικές υπηρεσίες, με προγράμματα για την ενεργή και υγιή γήρανση μέσω των Λεσχών Φιλίας, την παραγωγή προσβάσιμου πολιτισμού για όλους και την ενίσχυση της

κοινωνικής οικονομίας για τη μεγιστοποίηση του θετικού αντίκτυπου στην πόλη.

4. Καινοτομία στη Διοίκηση: Συζητήθηκαν σύγχρονες μέθοδοι διοίκησης, η ανάγκη για διαρκή εκπαίδευση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και η θεσμική ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ώστε να μπορεί να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις αρμοδιότητές της.

«*Η Αθήνα αλλάζει, γίνεται μια πόλη σύγχρονη, πιο πράσινη, πιο ανθρώπινη. Το συνέδριο αυτό δεν ήταν απλώς μια καταγραφή πεπραγμένων, αλλά μια ισχυρή δέσμευση για το μέλλον. Αξιοποιούμε κάθε τεχνολογικό εργαλείο, κάθε καινοτόμα ιδέα, με έναν και μόνο στόχο: τη βελτίωση της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής για κάθε κάτοικο και επισκέπτη. Συνεχίζουμε με σχέδιο και όραμα*», δήλωσε ο δήμαρχος Αθηναίων, **Χάρης Δούκας**. Από την πλευρά του, ο διευθύνων σύμβουλος της **ΔΑΕΜ Α.Ε.** **Λάζαρος Καραούλης** τόνισε ότι «*η ΔΑΕΜ, ως τεχνολογικός βραχίονας του Δήμου Αθηναίων, αποδεικνύει στην πράξη ότι ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι ο καταλύτης για τη δημιουργία μιας βιώσιμης και ανθεκτικής πόλης. Μετατρέπουμε τη στρατηγική σε εφαρμοσμένες λύσεις που φέρνουν μετρήσιμα αποτελέσματα. Η επιτυχία του συνεδρίου επιβεβαιώνει ότι μέσα από τη συνεργασία μπορούμε να οικοδομήσουμε την Αθήνα του μέλλοντος, σήμερα, τώρα!*».

Στο συνέδριο, το οποίο πραγματοποιήθηκε το Σαββατοκύριακο 4 & 5 Οκτωβρίου στο αμφιθέατρο του Σεραφείου, συμμετείχαν κορυφαία στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης, διακεκριμένοι ακαδημαϊκοί, εκπρόσωποι της τεχνολογίας και διεθνείς εμπειρογνώμονες.

Ειδικότερα, φιλοξενήθηκαν 48 ομιλητές καθώς και περισσότεροι από 600 συμμετέχοντες, ενώ περισσότεροι από 4.500 πολίτες και στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης παρακολούθησαν τις εργασίες μέσω live stream, επιβεβαιώνοντας το ισχυρό ενδιαφέρον για το μέλλον της Αθήνας.

Η επιτυχία του
συνεδρίου
επιβεβαιώνει ότι
μέσα από τη
συνεργασία
μπορούμε να
οικοδομήσουμε
την Αθήνα του
μέλλοντος,
σήμερα, τώρα!
- **Λάζαρος**
Καραούλης

Η ΔΑΕΜ βράβευσε τον Επαμεινώνδα Λαμπρακάκη

Τιμητική πλακέτα στον Επαμεινώνδα Λαμπρακάκη, τέως πρόεδρο του ΔΣ της ΔΑΕΜ Α.Ε., ανένιμε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου ο Χάρης Δούκας, για τη μακρόχρονη και καθοριστική του προσφορά στην εξέλιξη της εταιρείας και την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης. «Ο κ. Λαμπρακάκης υπηρέτησε με όραμα και συνέπεια όχι απλώς έναν θεσμικό ρόλο. Έχτισε γέφυρες ανάμεσα στην παράδοση και το μέλλον της ΔΑΕΜ. Σήμερα τιμούμε μια προσωπικότητα που έβαλε θεμέλια για την ελεγχόμενη στάθμευση και όχι μόνο, διασφαλίζοντας σημαντικά έσοδα για τον Δήμο Αθηναίων μέχρι σήμερα», σημείωσε ο δήμαρχος Αθηναίων. «Ο Νώντας Λαμπρακάκης», ανέφερε ο Λάζαρος Καραούλης, «άφησε βαθύ αποτύπωμα στη ΔΑΕΜ, με τολμηρές πρωτοβουλίες, όπως η ανάληψη της ελεγχόμενης στάθμευσης το 2012, η οποία μέχρι και τότε δινόταν σε ανάδοχο ιδιώτη. Το όραμά του θεμελίωσε ένα πρότυπο διαχείρισης που λειτουργεί σήμερα σε όλη την Αθήνα. Με διορατικότητα και πίστη, έθεσε τις βάσεις για όσα πετύχαμε. Τον ευχαριστούμε θερμά για τη στρατηγική του προσφορά».

INFO

Μπορείτε να παρακολουθήσετε τις εργασίες του συνεδρίου στο επίσημο κανάλι της ΔΑΕΜ στο YouTube: <https://www.youtube.com/@daemsa1643/videos>

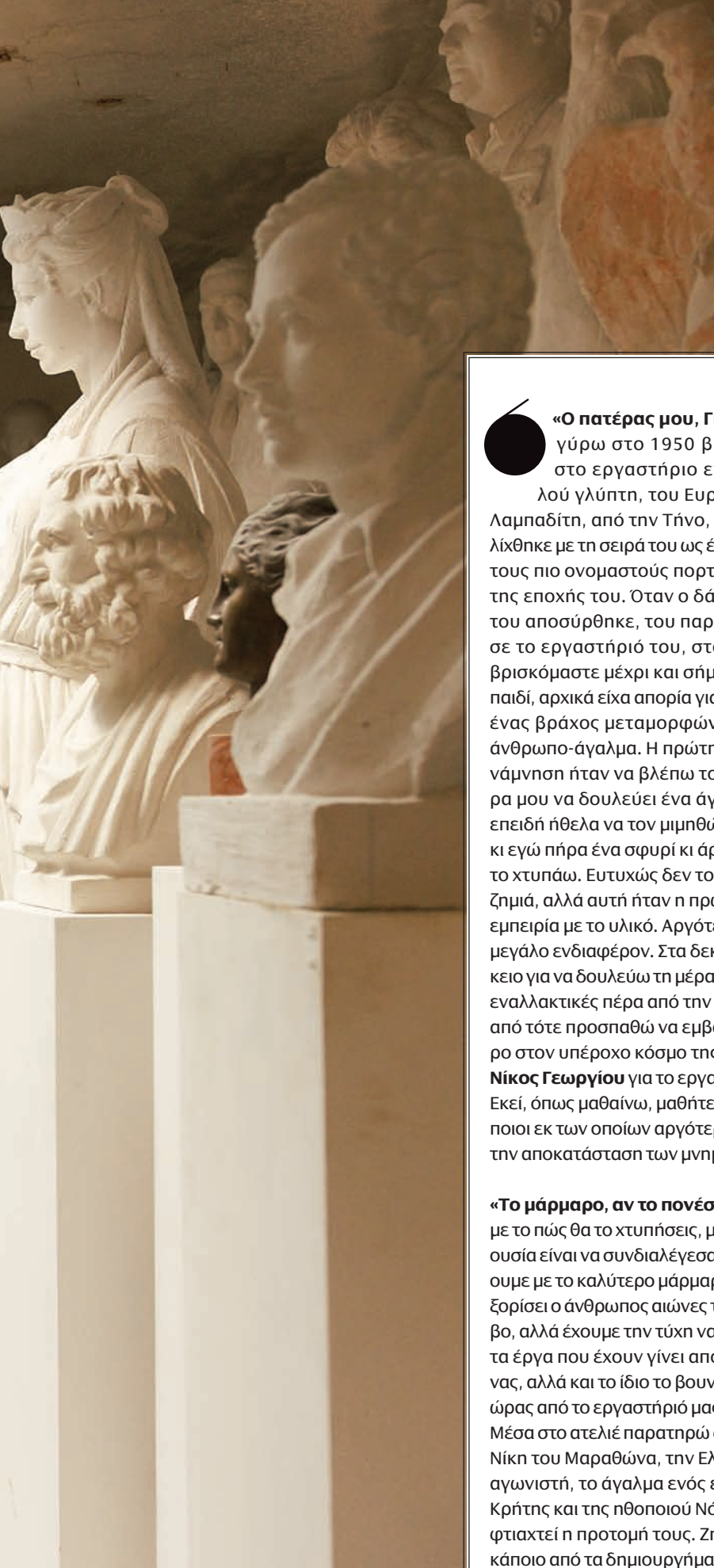
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Τρεις γενιές μαρμαρογλυπτών στο Μετσ μάς ξανασυστήνουν
μια αρχαία αθηναϊκή τέχνη μέσα από τα social media του σήμερα

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ - Φωτό: ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Ο Νίκος Γεωργίου
με τους γιους του,
Θανάση και Αλέξανδρο

«Ο πατέρας μου, Γιάννης, γύρω στο 1950 βρέθηκε στο εργαστήριο ενός καλού γλύπτη, του Ευρυδιάδη Λαμπαδίτη, από την Τήνο, και εξελίχθηκε με τη σειρά του ως ένας από τους πιο ονομαστούς πορτερίστες της εποχής του. Όταν ο δάσκαλός του αποσύρθηκε, του παραχώρησε το εργαστήριό του, στο οποίο βρισκόμαστε μέχρι και σήμερα. Ως παιδί, αρχικά είχα απορία για το πώς ένας βράχος μεταμορφώνεται σε άνθρωπο-άγαλμα. Η πρώτη μου ανάμνηση ήταν να βλέπω τον πατέρα μου να δουλεύει ένα άγαλμα κι επειδή ήθελα να τον μιμηθώ κάπως κι εγώ πήρα ένα σφυρί κι άρχισα να το χτυπάω. Ευτυχώς δεν του έκανα ζημιά, αλλά αυτή ήταν η πρώτη μου εμπειρία με το υλικό. Αργότερα αυτή η απορία έγινε έγνοια και μεγάλο ενδιαφέρον. Στα δεκαπέντε μου πήγα σε νυχτερινό λύκειο για να δουλεύω τη μέρα στο εργαστήριο. Δεν έβλεπα άλλες εναλλακτικές πέρα από την ενασχόλησή μου με το μάρμαρο κι από τότε προσπαθώ να εμβαθύνω όσο το δυνατόν περισσότερο στον υπέροχο κόσμο της αναπαραστατικής τέχνης», λέει ο **Νίκος Γεωργίου** για το εργαστήριό του. Εκεί, όπως μαθαίνω, μαθήτευσαν πολλοί μαρμαροτεχνίτες, κάποιιοι εκ των οποίων αργότερα εργάστηκαν στη συντήρηση και την αποκατάσταση των μνημείων της Ακρόπολης των Αθηνών.

«**Το μάρμαρο, αν το πονέσεις, δεν συγχωρεί λάθη.** Ανάλογα με το πώς θα το χτυπήσεις, μπορεί να είναι σίδηρο ή βούτυρο. Η ουσία είναι να συνδιαλέγεσαι μαζί του, όχι να παλεύεις. Δουλεύουμε με το καλύτερο μάρμαρο στον κόσμο, το πεντελικό, που εξορίσει ο άνθρωπος αιώνες τώρα. Είναι δυσεύρετο και πανάκριβο, αλλά έχουμε την τύχη να βρισκόμαστε δίπλα του. Βλέπουμε τα έργα που έχουν γίνει από αυτό το υλικό, όπως ο Παρθενώνας, αλλά και το ίδιο το βουνό, που βρίσκεται σε απόσταση μιας ώρας από το εργαστήριό μας», συμπληρώνει ο κος Νίκος. Μέσα στο ατελιέ παρατηρώ ανάμεσα στα έργα τη «Νίκη» από τη Νίκη του Μαραθώνα, την Ελλάδα που στεφανώνει τον Έλληνα αγωνιστή, το άγαλμα ενός ευεργέτη από το Ατσιπόπουλο της Κρήτης και της ηθοποιού Νόνικας Γαλινέα, που πόζαραν για να φτιαχτεί η προτομή τους. Ζητάω από τον γλύπτη να ξεχωρίσει κάποιο από τα δημιουργήματα, αλλά δυσκολεύεται.

«**Όλα τους είναι παιδιά μου**, όμως αν έπρεπε να αναφερθώ σε κάποιο, αυτό είναι το πρώτο μου μεγάλο έργο, υπερφυσικών διαστάσεων, η «Ελευθερία», που κρατά τη φλόγα της ελευθερίας και έχει τοποθετηθεί στην Καλαμάτα. Αυτό μου έδωσε τη σιγουριά ώστε να ξεκινήσω να κάνω μεγάλα μνημειακά έργα». Τον ρωτώ πώς ήταν η δουλειά τότε, πριν 40 χρόνια, στο Μετς, συγκριτικά με σήμερα. «Έχει αλλάξει η φυσιογνωμία της γειτονιάς. Παλιά είχε αρκετά μαρμαράδικα στην Αναπαύσεως, που δούλευαν με τον παραδοσιακό τρόπο. Θυμάμαι τις ρυθμικές σφυριές που έρχιναν ταυτόχρονα οι μαρμαροτεχνίτες όταν δούλευαν... στ' αυτιά μου ακουγόταν σαν μουσική σε συναυλία. Αυτό δεν υπάρχει πλέον. Ωστόσο παραμένει «γειτονιά» και μάλιστα αγαπημένη των καλλιτεχνών, με μουσικούς, αρχιτέκτονες και ζωγράφους. Ο κόσμος είναι ζεστός – καλημερίζονται μεταξύ τους».

Ανάμεσα σε καφενεία που έγιναν μπαρ και σε πολυκατοικίες που πήραν τη θέση των παλιών σπιτιών, στο Μετς υπάρχει ακόμη ένας ήχος που μοιάζει βγαλμένος από άλλη εποχή: το σμίλημα του μαρμάρου. Στο εργαστήριο της **οικογένειας Γεωργίου**, τρεις γενιές συνεχίζουν να μετατρέπουν την πέτρα σε τέχνη, κουβαλώντας στις φλέβες τους την υπομονή και την ακρίβεια που ζητά το μάρμαρο. Το χτύπημα στο καλέμι, που δίνει τον ρυθμό, με οδήγησε να μπω στο ατελιέ, εκεί που, από το 1950, ο παππούς διδάξε τον γιο, κι ο γιος στους εγγονούς. Κι ενώ η γειτονιά αλλάζει, το εργαστήριο Γεωργίου γίνεται ξανά σημείο συνάντησης, αυτή τη φορά για τουρίστες, φοιτητές και όσους αναζητούν ένα παράθυρο στην παλιά αυθεντική Αθήνα.

«**Όταν πρόκειται να φτιάξεις ένα άγαλμα**, δεν πας κατευθείαν να δουλέψεις πάνω στο μάρμαρο. Πρώτα χρειάζεται να δουλέψεις σε ένα πιο μαλακό υλικό, σε πηλό για παράδειγμα, μετά γίνεται γύψινο καλούπι και μετά ακολουθεί η αντιγραφή σε μάρμαρο. Μια δύσκολη διαδικασία όπου κάθε στάδιο έχει τα δικά του μυστικά που χρειάζεται να ξεκλειδώσεις. Ο covid μάς έδωσε τη μεγαλύτερη εμπειρία στη γλυπτική, καθώς το ρίξαμε στη δουλειά και φτιάξαμε τη «Δόξα των Ψαρών» –πέντε τόνοι μασίφ μάρμαρο–, που, όταν το ολοκληρώσαμε, μεταφέρθηκε και τοποθετήθηκε στο λιμάνι του νησιού». Για μια προτομή χρειάζονται ενάμισι μήνες δουλειά στο πρόπλασμα και άλλοι δύο στο μάρμαρο. Για ένα άγαλμα φυσικού μεγέθους χρειάζεται ένας χρόνος δουλειάς, όπως μου εξηγούν. Κι από τις αργές, υπομονετικές κινήσεις τους, το μάρμαρο τις τελευταίες μέρες βρίσκει τον δρόμο του στις οθόνες των κινητών και γίνεται viral, όταν οι επισκέπτες του εργαστηρίου, μέσω των **Airbnb Experiences**, μοιράζονται φωτογραφίες και βίντεο στα social media. Η παράδοση συναντά την τεχνολογία, και η μαρμαρογλυπτική, που θεωρείται dying art, βρίσκει απρόσμενα ένα νέο κοινό.

«**Πάντα θέλαμε να ανοίξουμε το εργαστήριο** στον κόσμο και να συμβαδίσουμε με την εποχή, κρατώντας όμως την ταυτότητά μας. Οι τουρίστες μπαίνουν στο εργαστήριό μας και εντυπωσιάζονται! Λένε πως πρώτη φορά βλέπουν κάτι τέτοιο ή ότι πρόκειται για το highlight του ταξιδιού τους. Ακόμα κι αν κάποιοι είναι σφιγμένοι στην αρχή, επειδή δεν ξέρουν τι να περιμένουν, τελικά φεύγουν με χαμόγελο και γράφουν πως είμαστε ένα από τα καλύτερα και πιο αυθεντικά experiences στην Ευρώπη. Αυτό για εμάς είναι ανεκτίμητο. Στο τέλος τους δίνουμε το κομμάτι μάρμαρο που χάραξαν στο workshop – έτσι παίρνουν ένα κομμάτι Ελλάδας μαζί τους».

Κάποιοι θεωρούν πως η ανερχόμενη τάση στην τέχνη είναι τα ψηφιακά γλυπτά, τα έργα τέχνης που παράγονται από ρομπότ ή 3D printing. Τους ρωτάω αν αυτό τους δημιουργεί τυχών προβληματισμούς.

«Οχι. Οτιδήποτε χειροποίητο σε έναν κόσμο που όλα θα φτιάχνονται από ρομπότ, θα έχει τη δική του μοναδική αξία. Μια μερίδα του κόσμου θα τα επιλέγει. Γι' αυτούς δουλεύουμε».

© PEXELS

Πύργος Πειραιά

Κέντρο Πολιτισμού
Ίδρυμα Σταύρος
Νιάρχος

The Ellinikon
Destination

The Ilisian

ΤΟΠΟΣΗΜΟ είναι ένα φυσικό ή τεχνητό σημείο που ξεχωρίζει στον χώρο, είτε λόγω της μορφής του είτε λόγω της ιστορικής, πολιτιστικής ή κοινωνικής του αξίας. Στην αρχιτεκτονική και την πολεοδομία, τοπόσημο είναι κάθε έργο που καθορίζει την ταυτότητα μιας περιοχής και λειτουργεί ως σταθερό σημείο αναφοράς. Ένα κτίριο, ένα πάρκο, μια στοά ή μια γέφυρα, που συμβολίζει κάτι ευρύτερο από τη λειτουργία του. Δεν είναι μόνο η εικόνα, αλλά και το βίωμα. Δεν είναι μόνο τα μνημεία, αλλά και οι χώροι καθημερινής εμπειρίας.

Η Αθήνα του 21ου αιώνα αρχίζει να συγκροτεί τη δική της νέα γενιά τοποσημών. Πέρα από τα αιώνια αρχαία μνημεία της, που φωτίζουν την ανθρωπότητα, και τις βυζαντινές εκκλησίες, που σφράγισαν την ταυτότητά της, η πόλη διαμορφώνει το δικό της αστικό λεξιλόγιο μέσα από επαναχρησιμοποιημένα εργοστάσια, πολυλειτουργικά συγκροτήματα, σύγχρονα μουσεία, ανακαινισμένα ξενοδοχεία, παραθαλάσσια πάρκα και σημεία συνάντησης που αποκτούν σταδιακά χαρακτήρα. Κάποια

ΑΠΟ ΤΟ **ΝΙΑΡΧΟΣ** ΚΑΙ ΤΟΝ **RIVIERA TOWER**
ΕΩΣ ΤΗ **ΣΤΟΑ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ**, ΠΩΣ ΑΛΛΑΖΕΙ
Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 2000

ΤΟΥ ΑΛΕΚΟΥ ΛΙΔΩΡΙΚΗ

ΤΟΠΟ ΣΗΜΑ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

από αυτά εντυπωσιάζουν με την κλίμακα ή την αρχιτεκτονική τους. Άλλα, πιο διακριτικά, κερδίζουν τον ρόλο τους μέσα από τη χρήση, τη γειτονιά, την προσβασιμότητα ή τη νέα τους αποστολή.

Το **Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος**, που ξεκίνησε την πορεία του στον χρόνο το 2016 με την υπογραφή του Ρέντζο Πιάνο, είναι ίσως το πιο ολοκληρωμένο δείγμα μιας τέτοιας σύγχρονης θεώρησης. Φιλοξενεί την Εθνική Βιβλιοθήκη και τη Λυρική Σκηνή, διαθέτει ένα εκτενές πάρκο, πεζοδρόμους, θέα στο φαληρικό μέτωπο και δέχεται χιλιάδες επισκέπτες κάθε ηλικίας καθημερινά, αποτελώντας δημόσιο χώρο και πολιτιστικό φάρο μαζί.

Λίγο πιο νότια, ο **Riviera Tower** στο Ελληνικό, που αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2026, αποτελεί ήδη το υψηλότερο κτίριο στην Ελλάδα, έχοντας φτάσει κατασκευαστικά στον 32ο όροφο (από τους 50 συνολικά), έρχεται να μεταφέρει τον ορίζοντα της πρωτεύουσας προς τα πάνω, με ύψος 200 μέτρων. Το **Experience Park**, που έχει ήδη ανοίξει στο Ελληνικό στο πλαίσιο της αστικής ανάπλασης που είναι σε πλήρη εξέλιξη από τη LAMDA Development, έχει δεχτεί πάνω από 2 εκατομμύρια επισκέπτες. Θα αποτελεί μέρος του Μητροπολιτικού Πάρκου, συνθέτοντας σταδιακά έναν κήπο του μέλλοντος, έναν παραθαλάσσιο χώρο πρασίνου, εμπειρίας και τεχνολογίας, που φιλοδοξεί να εξελιχθεί σε ένα από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη και στον κόσμο.

Η έννοια του τοποσήμου δεν περιορίζεται στην κατασκευή, περιλαμβάνει και την επανατοποθέτηση. Το **Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης**, που στεγάζεται στο παλιό εργοστάσιο της ΦΙΕ και λειτουργεί πλήρως από το 2020, δείχνει τον δρόμο: ένα βιομηχανικό κέλυφος μετατράπηκε σε διεθνές μουσείο. Το ίδιο και η ανακαινισμένη **Εθνική Πινακοθήκη**, η οποία διαθέτει πλέον σύγχρονη αισθητική, τεχνολογική υποδομή και νέα εκθεσιακή δυναμική.

Στον άξονα της Συγγρού, η **Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση**, που άνοιξε το 2010, έχει καθιερωθεί ως τόπος συνάντησης για τις παραστατικές τέχνες, τη σύγχρονη σκέψη και τον κοινωνικό διάλογο. Αντίστοιχα, ολοκληρώθηκαν οι εργασίες αποκατάστασης και ανακαίνισης του πρώην **Δημόσιου Καπνεργοστασίου - Βιβλιοθήκη και Τυπογραφείο της Βουλής**, από τον Οργανισμό ΝΕΟΝ. Από τα συνολικά 19.000 τ.μ. του κτιρίου, μεγάλο μέρος καταλαμβάνει σήμερα η Βιβλιοθήκη και το Τυπογραφείο της Βουλής. Στον χώρο φιλοξενούνται εκθέσεις σύγχρονης τέχνης, αποτελώντας πρότυπο κοινωνικής επανάχρησης με έμφαση στη δημόσια λειτουργία.

Η **Τεχνόπολη** στο Γκάζι, εγκατεστημένη στον χώρο του παλιού εργοστασίου φωταερίου, είναι ενεργή από το 1999. Με το Βιομηχανικό Μουσείο Αερίου και πλήθος εκδηλώσεων, ενώνει την ιστορική μνήμη με την καινοτομία. Στον αντίποδα, στον Πειραιά, ο **Πύργος**, που επί δεκαετίες παρέμενε αστικό φάντασμα, ανακαινίστηκε πλήρως και παραδόθηκε το 2024 ως συγκρότημα γραφείων, καταστημάτων και δημόσιων χώρων.

Στην ίδια λογική, το **The Ilisian**, ένας πολυδιάστατος προορισμός στη θέση του πρώην Hilton, θα συνδυάζει πολυτελές ξενοδοχείο (Conrad Athens), ιδιωτικές κατοικίες, εστιατόρια και καταστήματα υψηλού επιπέδου. Θα περιλαμβάνει επίσης το καινοτόμο members' club House of NYNN, 5.500 τ.μ., που ήδη ξεκίνησε τη λειτουργία του με ψυχαγωγία, εργασία και ευεξία, σηματοδοτώντας το νέο lifestyle στην Αθήνα.

Τα τοπόσημα όμως δεν αφορούν μόνο τον πολιτισμό και την αρχιτεκτονική υψηλού προφίλ, μπορεί να είναι και τοπικοί κόμβοι εμπειρίας. Το εμπορικό χωριό των Σπάτων, με τον συνδυασμό του **Designer Outlet Athens**, του πρώτου και μεγαλύτερου εκπωτικού χωριού στην Ελλάδα, και του όμορου **Smart Park**, αποτελεί μια μικρο-πόλη αγορών και αναψυχής με πλατείες, παιδότοπους και χώρους εστίασης. Στον ίδιο άξονα, η **Μαρίνα Φλοίσβου**, που λειτούργησε το 2002, δεν είναι μόνο λιμάνι για super yachts.

Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο

Είναι ένας χώρος περιπάτου, πολιτιστικών εκδηλώσεων και σύνδεσης της Αθήνας με τη θάλασσα, με πάνω από 3.000.000 επισκέπτες ετησίως.

Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη μια μεγάλη διαδικασία αστικής αναγέννησης, που αφορά δεκάδες σημεία της πόλης. Το παλιό εργοστάσιο της **Viohalco** στον Ταύρο μετατρέπεται, από τη Noval Property, σε σύγχρονο συγκρότημα με κατοικίες, ξενοδοχείο, food hall και, για πρώτη φορά, έναν οργανωμένο χώρο πολιτισμού και ψηφιακών τεχνών (Art District), σε μια περιοχή που μέχρι πρότινος θεωρούνταν περιθωριακή.

Το νέο **Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο**, με επέκταση 30.000 τ.μ., νέα υπόγεια εκθετήρια και έναν σύγχρονο αστικό κήπο, θα συνομιλεί με το Πολυτεχνείο και το Ακροπόλ στην Πατνσιών, σχηματίζοντας έναν νέο πολιτιστικό άξονα. Τέλος, πλήθος κτιρίων και ιστορικών στοών, από το Μινιόν και το Μέγαρο Σλίμαν, μέχρι την ιστορική έδρα της Εθνικής Ασφαλιστικής, το Αρχοντικό Σερπιέρη, τη στοά Αρσακείου και τους κινηματογράφους Αττικόν και Απόλλων, μπαίνουν σε φάση μεταμόρφωσης. Αλλού για φιλοξενία, αλλού για εστίαση, εμπορική χρήση ή κατοικία. Πρόκειται για μια σιωπηλή αλλά ουσιαστική επανάσταση στην καρδιά της πόλης.

Και δεν είναι μόνο αυτά. Στην εποχή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και του ψηφιακού τουρισμού, νέα σημεία αναφοράς δημιουργούνται αυθόρμητα από τους ίδιους τους επισκέπτες. Hot spots, όχι απαραίτητα τοπόσημα με την αυστηρή έννοια, γίνονται ένα παγκάκι με θέα τον Λυκαβηττό, μια λαϊκή αγορά στην Κυψέλη, ένα μικρό καφέ στο Παγκράτι, ένα πάρκο που δεν γνωρίζουμε καν εμείς οι Αθηναίοι, αλλά το αναζητά πλέον ο διεθνής τουρίστας. Οι πόλεις αποκτούν εικόνες και βιωματικές διαδρομές που δεν σχεδιάστηκαν εξ αρχής ως τοπόσημα, αλλά εξελίσσονται σε τέτοια, μέσα από την εμπειρία, τη διάδοση και την κοινή αφήγηση.

Η Αθήνα δεν αλλάζει μόνο με θεαματικά έργα, αλλάζει και μέσα από συρραφές παρεμβάσεων, επαναχρήσεων και επιλογών που υπηρετούν τη λειτουργικότητα, την αισθητική, την ποιότητα ζωής. Τα νέα της τοπόσημα δεν φτιάχτηκαν για να φωτογραφηθούν, φτιάχτηκαν για να ζήσουν μέσα τους οι κάτοικοι και οι επισκέπτες, κι αυτό είναι ίσως το πιο αισιόδοξο σημάδι της αστικής της ωρίμανσης. **A**

ΤΑ ΝΕΑ
ΤΟΠΟΣΗΜΑ
ΤΗΣ
ΑΘΗΝΑΣ
ΔΕΝ ΦΤΙΑ-
ΧΤΗΚΑΝ
ΓΙΑ ΝΑ
ΦΩΤΟΓΡΑ-
ΦΗΘΟΥΝ,
ΑΛΛΑ ΓΙΑ
ΝΑ ΖΗΣΟΥΝ
ΜΕΣΑ ΤΟΥΣ
ΟΙ ΚΑΤΟΙ-
ΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ
ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ

Το καλοκαίρι έφυγε, αλλά στις παρέες οι συζητήσεις περιστρέφονται ακόμα γύρω από τις διακοπές. Τι έκανες, πού πήγες, τι σχεδιάζεις για του χρόνου. Γιατί όχι τώρα; Ο Οκτώβριος είναι ο ιδανικός μήνας για αποδράσεις του Σαββατοκύριακου – και όχι μόνο. Καλές θερμοκρασίες, πρεμία, μακριά από την κοσμοσυρροή του Αυγούστου. Κι επειδή σαν τη Χαλκιδική δεν έχει, το Zélia Halkidiki αποτελεί το τέλειο σκηνικό για αποδράσεις αυθεντικής ανανέωσης.

Στο πρώτο πόδι της Χαλκιδικής, μέσα σε έναν λόφο γεμάτο ελαιόδεντρα, με απρόσκοπτη θέα στο απέραντο γαλάζιο του Αιγαίου και τον επιβλητικό Όλυμπο, το Zélia Halkidiki –ένα adults only (16+) resort– αλλάζει τους κανόνες του παιχνιδιού στη φιλοξενία, τη γαστρονομία και την ευεξία. Το Zélia δεν είναι απλώς ένα πολυτελές κατάλυμα. Είναι ένα αυθεντικό destination resort – ένα από τα λίγα στον κόσμο που φέρουν τη διάκριση Destination by Hyatt, τη διεθνή σφραγίδα υψηλής ποιότητας και εμπειρίας.

Εδώ, η πολυτέλεια παίρνει άλλη μορφή: barefoot luxury. Μια φιλοσοφία που σε καλεί να πετάξεις τα περιττά, να πατήσεις ξυπόλυτος στο χώμα, να αφεθείς στο αεράκι, στις μυρωδιές της μεσογειακής φύσης και στους ήχους της γης. Είσαι εσύ και το τώρα, με φόντο μια διακριτική, κομψή πολυτέλεια που νιώθεις, χωρίς να σε βαραίνει.

Τα 104 δωμάτια και σουίτες, με boho-luxe αισθητική, «αναπνέουν» μέσα στο τοπίο. Γήινες αποχρώσεις, φυσικά υλικά, μίνιμαλ σχεδιασμός. Το Zélia σέβεται τη φύση και την κάνει μέρος της εμπειρίας. Η ευεξία στο Zélia δεν είναι trend αλλά τρόπος ζωής. Yoga και pilates ανάμεσα στους ελαιώνες, θεραπείες με φυτικά στοιχεία στο Amazonia Spa, καθημερινές στιγμές φροντίδας και επανασύνδεσης με τον εαυτό σου.

Στο κομμάτι της γαστρονομίας, το Zélia ανεβάζει τον πήχη. Το Shizen δεν είναι απλώς το signature εστιατόριο του resort. Είναι ένα ταξίδι γεύσης στο σύμπαν του Nikkei fusion, υπό την καθοδήγηση του βραβευμένου chef Βασίλη Παπαθεοδώρου (Nobu: Αθήνα, Παρίσι, Μόσχα, Μόναχο). Sushi, sashimi, ceviche και τα περίφημα Omakase δείπνα του Σαββάτου μετατρέπουν κάθε βραδιά σε εμπειρία υψηλής γαστρονομίας. Και για όσους λαχταρούν τη μεσογειακή ψυχή, το Mesogaea δίνει φρέσκια νιοή στην ελληνική κουζίνα. Με φρέσκα υλικά εποχής και φιλοσοφία farm-to-table, κάθε πιάτο γίνεται ιστορία – πάντα συνοδεϊά των εκλεκτών ετικετών του Zélia Terra Collection.

Το Zélia Halkidiki δεν είναι απλά ένας προορισμός διακοπών. Είναι ένα ολιστικό καταφύγιο, όπου η φύση, η αρχιτεκτονική, η τέχνη και η γεύση συναντιούνται για να δημιουργήσουν μια εμπειρία ζωής. Εδώ, βρίσκεις χώρο να αναπνεύσεις, να εμπνευστείς και να συνδεθείς με την αληθινή ομορφιά της Χαλκιδικής.

ZÉLIA HALKIDIKI

Το τέλειο σκηνικό για αποδράσεις αυθεντικής ανανέωσης

INFO

Ποτίδια
Χαλκιδικής
2373440004
www.zeliaresort.gr
zeliiahalkidiki

Boleh

Το δίδυμο που μας έβγαλε
από τη λογική του
«δεν ακούω ελληνικά»

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΜΠΡΟΥΝΤΖΑΚΗ

— Όπως είναι λογικό, το πρώτο πράγμα που θέλω να μάθω, ως παιδί των 90s, είναι πώς αποφασίσατε να υιοθετήσετε τα ονόματα των πιο αγαπημένων τηλεοπτικών διδύμων!

B: Το Μπόλεκ και Λόλεκ έχει μια πολύ ωραία ιστορία. Ο Λόλεκ, δηλαδή ο Γιάννης, όταν ήταν μικρός ήθελε να γίνει dj. Πολλές φορές, όταν συναντιόμασταν και κάναμε αυτές τις σκέψεις για το πάρτι, είχε στο μυαλό του αυτό το δίδυμο και ότι θα ήταν τέλειο όνομα για dj duo. Έτσι, λοιπόν, όταν ήρθε η ώρα να αποφασίσουμε το όνομά μας ως djs, ο Γιάννης έριξε κατευθείαν την ιδέα. Κι εγώ συμφώνησα αμέσως. Μετά την επιτυχία του πρώτου πάρτι κι έχοντας στο μυαλό μας να κάνουμε κάτι δημιουργικό, αποφάσισα σε κάθε πάρτι ν' αλλάζουμε το όνομά μας με ένα διάσημο duo (π.χ. Μπάτμαν και Ρόμπιν). Βάζοντας όμως στο δεύτερο πάρτι διαφορετικό όνομα, ο κόσμος αναρωτήθηκε αν θα παίζαμε εμείς ή κάποιοι άλλοι. Οκ, το πήρα το μήνυμα ότι πρέπει να κρατήσουμε ένα όνομα-συνώνυμο του πάρτι μας.

— Εγώ σας ξέρω από παλιά. Εσένα Γιάννη ως φωτογράφο και εσένα Γιώργο ως branding designer. Ουσιαστικά αναλαμβάνετε την εικόνα ενός μαγαζιού όπως το Santiago και το Diego. Πώς από εκεί γίνετε dj;

B: Αυτό που κάνουμε ουσιαστικά είναι να χτίζουμε την ταυτότητα ενός brand, π.χ. έχω αναλάβει την ΠΑΕ ΑΕΚ. Το πώς από εκεί γίναμε dj, είναι λίγο random ιστορία. Ο φίλος μου ο Γιάννης κι εγώ αρεσκόμασταν να κάνουμε πάρτι στο σπίτι μου. Μπορούσε να έρθει ο οποιοσδήποτε. Ο καθένας έβαζε τις μουσικές του, όλο αυτό είχε μια ελευθερία. Το ένα πάρτι έφερε το άλλο... Τότε δουλεύαμε στο Diego ως φωτογράφος και ως branding designer και μας έγινε μια πρόταση από τον Βασίλη Στεφανάκη να μεταφέρουμε εκεί το πάρτι που τότε κάναμε στο σπίτι. Μας πρότεινε Δευτέρα ή Πέμπτη. Το αστείο είναι ότι ρώτησα, με ύφος: «Σόρρυ, ρε Γιάννη, ποιος κάνει πάρτι τις Δευτέρες;» (σ.σ.: Το Socialista έκανε πάρτι με ελληνικά τις Δευτέρες. Αυτό). Το πρώτο μας πάρτι έγινε σε έναν μικρό χώρο του μαγαζιού, και, παρά το άγχος και τις αμφιβολίες μας, πήγε τάπα.

— Πάντως ας το παραδεχτούμε, μας αρέσει λίγο η δηθενιά του «εγώ δεν ακούω ελληνικά, μόνο house». Με λίγα λόγια, πριν 3-4 χρόνια τα ελληνικά δεν ήταν cool κι εσείς καταφέρατε να τα κάνετε mainstream και να μας οδηγήσετε στο να παραδεχτούμε περήφανα «ε, ναι, λοιπόν, τη βρίσκω με “Σοκερντέ”». Πώς το καταφέρατε αυτό;

A: Θα πω το μουσικό του «ξα», του Γρηγόρη. Ποιος είναι αυτός; Ο Γρηγόρης αρχικά είναι όντως ξάδερφος του Γιώργου, ο οποίος ερχότανε στα πάρτι που κάναμε στο σπίτι. Έβαζε trash μουσική και του λέγαμε για πλάκα ότι είναι ο «club 3000».

B: Επί της ουσίας ποιο είναι το θέμα; Εμείς δεν εί-

Τον Γιώργο Σκαλίδη και τον Γιάννη Ουμουδουμίδα τους γνώρισα στην Τήνο στα εγκαίνια του Santiago. Ο Γιώργος μου εξηγούσε πώς σκέφτηκε το logo του μαγαζιού και με τον Γιάννη μιλήσαμε αργότερα, γιατί ήταν συνέχεια με μια κάμερα στο χέρι. Ο πρώτος branding designer κι ο δεύτερος φωτογράφος. Οι αισθητική και τον δύο έχει βοηθήσει στην επιτυχία αρκετών μαγαζιών, όπως το Santiago ή το Diego, και κατά τη γνώμη μου αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι βλέπουν τη δουλειά τους ως χόμπι.

Ίσως να μην τους ξέρετε με τα ονόματά τους ή με τις παραπάνω ιδιότητες, αλλά ως τους δυο τύπους που κατάφεραν να κάνουν τα ελληνικά cool again και να στήσουν ίσως το πιο επιτυχημένο ελληνικό trash πάρτι: οι Bolek και Lolek.

μαστε του λαϊκού. Εγώ, για του λόγου το αληθές, ακούω metalcore, ο Γιάννης ακούει γενικά τα πάντα, αλλά περισσότερο hip-hop. Η τριβή μας με το λαϊκό ήρθε μέσα από τα πάρτι και μέσα από την κατανόηση του τι ήθελε πραγματικά ν' ακούσει ο κόσμος που είχαμε απέναντί μας. Επί της ουσίας, όταν ξεκινήσαμε το εγχείρημα αυτό, τα πάρτι είχαν πολύ λιγότερο λαϊκό και περισσότερο trash. Όμως σιγά σιγά, επειδή το πάρτι μας έχει μια μεγάλη ελευθερία, ο κόσμος άρχισε να ζητάει λαϊκό ελληνικό – από ελαφρολαϊκό μέχρι και τσιγγάνικο. Αυτό έγινε η ουσία του event. Θα έλεγα όμως ότι η επιτυχία δεν είναι απλά τα λαϊκά, αλλά αυτή η μείξη του ότι εμείς δεν μοιάζουμε λαϊκοί, παίζουμε όμως λαϊκά, κι ότι το πάρτι συνδυάζει πολλά μουσικά ακούσματα – θεωρώ ότι αυτό είναι το μαγικό συστατικό.

A: Νομίζω ότι σημαντικό ρόλο σε όλο αυτό έπαιξε και το μικρόφωνο.

— Ναι, το μικρόφωνο από πού προέκυψε;

A: Απλά φέραμε ένα μικρόφωνο. Δεν είχαμε ιδέα τι θα κάναμε μ' αυτό. Το παίρναμε εγώ ή ο Γιώργος κι αργότερα ο Steve – το παιδί που εντάξαμε στην ομάδα μας. Αυτό, για κάποιο λόγο, χαίπαρε τον κόσμο, μπορούσε να συμμετέχει, να τραγουδήσει ή να αφιερώσει ένα τραγούδι. Άρα το μικρόφωνο δημιούργησε την επαφή με τον κόσμο. Απ' όλο αυτό που χτίζουμε και μέσω της επικοινωνίας, βγαίνει η αγάπη και η συνέπεια. Θεωρώ ότι δημιουργήσαμε έναν νέο τρόπο αντίληψης της

Αν ο κόσμος συνεχίζει να στηρίζει έτσι το πάρτι, θα συνεχίσουμε κι εμείς να είμαστε εκεί

διασκέδασης, χρησιμοποιώντας το μικρόφωνο ως μεγάλο όπλο του πάρτι.

— Το να δώσεις το μικρόφωνο σε έναν άγνωστο, σ' ένα χώρο διασκέδασης όπου ο άλλος μπορεί π.χ. να είναι μεθυσμένος και ν' αρχίσει να λέει τα δικά του, είναι ριψοκίνδυνο. Σας έχει τύχει κάτι ακραίο;

B: Μας έχει τύχει ένας τύπος να κάνει πρόταση γάμου σε μια κοπέλα, αλλά εν τέλει δεν το εννοούσε (σ.σ. πάτε καλά μερικοί!). Παρ' όλα αυτά, από τότε έχουμε καθιερώσει ως παράδοση σε κάθε πάρτι να κάνουμε μια πρόταση γάμου σε κάποιον που έρχεται. Δεν παίζει να μην το έχεις δει!

— Κοιμάμαι από τις 10, ρε συ... Πάντως, πριν αρκετό καιρό, έβλεπα στο TikTok την ουρά από κόσμο που είχε δημιουργηθεί έξω από τη ΣΤΟΑ – μιλάμε για ολόκληρο τετράγωνο. Ρε φίλε, τι έχετε φτιάξει εδώ; Πώς πετύχατε να κάνετε ένα από τα πιο περιζήτητα πάρτι; (Δεν χρησιμοποιώ επίτηδες τον χαρακτηρισμό «ελληνικό πάρτι».)

B: Και πολύ καλά κάνεις και δεν βάζεις το «ελληνικό», γιατί, χωρίς να θέλω να φανώ ψώνιο ή κάτι (γέλια), πιστεύω ότι είναι σίγουρα στα top 3 πάρτι αυτή

Lolek

τη στιγμή στην Ελλάδα – για να μην πω το νούμερο 1. Θεωρώ πως η μουσική συνταγή είναι η αγάπη γι' αυτό που κάνουμε και η αλληλεπίδραση με τον κόσμο. Η επαφή μας είναι μοναδική.

A: Να σημειώσουμε ότι κάναμε 0 promotion. Μονάχα ό,τι προωθήσαμε εμείς οι 3, ό,τι ανεβάσαμε στο προφίλ μας. Αυτή ήταν η «διαφήμιση».

Έχουμε χημεία οι 3 μας. Μπορεί να υπάρχουν μέρες που τσακωνόμαστε. Οκ. Αλλά κατά τη διάρκεια του event δεν υπάρχει περίπτωση να μην είμαστε 100% καλά.

— Αυτό το πάρτι θα το κρατήσετε και για το μέλλον; Ουσιαστικά ανακαλύψατε και οι δύο μια καινούργια επαγγελματική ταυτότητα.

B: Αρχικά είναι κάτι που όντως προέκυψε. Είμαστε και οι δύο 30+. Δεν περιμέναμε ότι θα ανακαλύπταμε μια καινούργια επαγγελματική ταυτότητα σε αυτή την ηλικία. Παρ' όλα αυτά, το ότι προέκυψε δεν σημαίνει ότι είναι κάτι που το κάνουμε παρεμπιπτόντως. Το αγαπάμε πολύ, είναι τα καλύτερά μας χρόνια – αλήθεια το λέω. Περνάμε το ίδιο καλά όσο κι ο κόσμος. Και θέλουμε να το κρατήσουμε όσο «τραβάει». Σίγουρα όλα κάνουν τον κύκλο τους. Μέχρι τότε, εμείς θα είμαστε εκεί.

A: Όταν τραβήξει τον δρόμο του, θα τραβήξουμε κι εμείς τον δικό μας. Όσο αγαπάς κάτι και το πουσάρεις, δεν θα σε αφήσει. Αν ο κόσμος συνεχίζει να στηρίζει έτσι το πάρτι, θα συνεχίσουμε κι εμείς να είμαστε εκεί.

B: Αντέχουμε! **A**

Θα την έχει πάρει το μάτι σου κάπου στο διαδικτυο, μεταξύ των πρώτων live της χρονιάς, των κινηματογραφικών πρεμιέρων και των θεατρικών earlybirds. Μια πρόσκληση με μια ροζ τούρτα και κόκκινα κερά, που μπερδεύονται με μακριά, κόκκινα νύχια. Τρία γράμματα διακρίνονται, αλλά είναι παραπάνω από αρκετά για να ταυτοποιήσεις το «τιμώμενο πρόσωπο». STEGI. Μια λέξη που, εδώ και 15 χρόνια, σημαίνει κάτι πολύ συγκεκριμένο για τους Αθηναίους: θέατρο, μουσική, τέχνη, street parties και take overs των φυλών της πόλης. Αυτά συμβαίνουν συνέχεια στη συμβολή της Λεωφόρου Συγγρού με τις οδούς Ευρυδάμαντος, Γαλαξία και Λεοντίου.

Σε αυτούς τους δρόμους θα ξαναβγει η Στέγη, την **Πέμπτη 9 Οκτωβρίου**, για να γιορτάσει τα 15α γενέθλιά της, με τον πιο φυσικό για εκείνη τρόπο: ένα μεγάλο street party, σε συνεργασία με το **Plisskén Festival**, ανοιχτό, πολύχρωμο και προσβάσιμο για όλα, όλες και όλους, και με ένα line-up που θα κάνει κάθε αστικό φρεστιβα-

λιστή να χαμογελάσει. Ένα πάρτι στη γειτονιά της Στέγης, τη γειτονιά του Νέου Κόσμου, στη νέα ζωή της οποίας έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο την τελευταία δεκαετία.

Η γιορτή ξεκινά από νωρίς, στις εξήμισι το απόγευμα, αμέσως μετά το γραφείο, μ' ένα πολύχρωμο session για όλη την οικογένεια από το **Bobos Arts Festival**, γεμάτο μουσική, παιχνίδι και χορό – όσο οι clubbers της πόλης θα τρέχουν να σχολάσουν και να ετοιμαστούν γι' αυτό το γενέθλιο dream line-up.

Το πρώτο σκοτάδι, που πλέον πέφτει νωρίς, στις 19.30, θα ξεκινήσει να ντύνει με τους ήχους της η **pink.wav** – μία από τις πιο ενδιαφέρουσες up comers της αθηναϊκής DJ scene, που έχει κερδίσει ήδη τις εντυπώσεις με τα sets της σε φεστιβάλ και πάρτι, αλλά και με το show της στο Stegi Radio. Basslines που σκάνε στο σωστό βάθος, breaks που κρατάνε την αδρεναλίνη εκεί που πρέπει, σύγχρονο groove - μουσική κομμένη

και ραμμένη για τους δρόμους, που οδηγούν κάτω από ένα κόκκινο νέον, γνωστό σε όλη την πόλη. All we have is wor(l)d.

Λέξεις και κόσμοι είναι η πρώτη ύλη και του **METAMAN**, ο οποίος θα πάρει τη σκυτάλη λίγο μετά τις 20.00 – λέξεις από την κληρονομιά της Λένα Πλάτωνος και τις προσωπικές του εμπειρίες σε μια ακμάζουσα, αστική σκηνή, περασμένες σε ηλεκτρονικούς, ανάγλυφους κόσμους, σμιλεμένους από τα αναλογικά synths, που τόσο αγαπάει. Ο DJ και παραγωγός που ζύπνησε «αθόρυβα» το υπόγειο, ποιητικό ρεύμα της εγχώριας electronic με το εξαιρετικό album «*IRINA*» το 2020, εξαργύρωσε δημιουργικά την τελευταία πενταετία, εξελισσόμενος σ' έναν από τους κορυφαίους ηλεκτρονικούς αφηγητές της πόλης, με πολλές συνεργασίες, ουσιαστικές κυκλοφορίες, τη συνίδρυση της Won Ton Records και DJ sets που δείχνουν έναν «άλλο δρόμο» στα παιδιά που αγαπάνε τα beats αλλά και τις λέξεις. Κι επειδή ο METAMAN φαίνεται

να γνωρίζει ότι μια καλή αφήγηση χρειάζεται συχνά να σπάσει το μόνο φράγμα, κάνει κάθε του εμφάνιση ξεχωριστή, καλώντας διαφορετικούς guests για να δώσουν φωνή και παλμό στις ιστορίες του. Ποιους θα δούμε άραγε σ' αυτό το πάρτι της Στέγης;

Αφού πάρουμε απάντηση στο παραπάνω ερώτημα, σειρά έχει η **Madam X** του (για πολλούς) μεγάλου highlight του περσινού Borderline, που κουβαλάει όλη τη βρετανική υπόγεια club κουλτούρα στα USB sticks της. Η Ελληνοβρετανή DJ και παραγωγός, έχοντας περάσει την τελευταία δεκαετία στις επάλξεις της αναδιαμόρφωσης του βρετανικού underground, με δεκάδες σημαντικά DJ sets, συνεργασίες άψογου timing με τα μεγαλύτερα ονόματα αυτής ακριβώς της σκηνής και το δικό της label, **KAIZEN**, διαθέτει το πολύτιμο x-factor, που φαίνεται να σπανίζει στις κοιλότητες της σύγχρονης, χορευτικής ηλεκτρονικής μουσικής: προσωπικό όραμα. Ανήκει στην κατηγορία των ηλεκτρονικών καλ-

Η STEGI ΕΧΕΙ ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΚΑΙ ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΓΙΑ ΝΑ ΤΟ ΓΙΟΡΤΑΣΕΙ

Με ένα μεγάλο street party για όλους, όλες και όλα και ένα line-up που δύσκολα δεν θα σε σηκώσει από τον καναπέ σου

Της ΤΑΝΙΑΣ ΣΚΡΑΠΑΛΙΩΡΗ

λιτεχνών που πρώτα ιδρύουν τα CDJs και μετά γράφουν. Το πρώτο της EP, «*Home coming*», κυκλοφόρησε μόλις το 2024, δικαιώνοντας στο απολύτο το τόσο τις rave ρίζες της κουλτούρας που πρεσβεύει όσο και την προσωπική της διαδρομή. Τα endorsements από Jamie XX και Laurent Garnier είναι μόνο ένα δείγμα του σεβασμού που χαίρει στη σκηνή της και «τυράκια» ώστε να προσελκύσουν στο επόμενο DJ set της – δηλαδή αυτό της ερχόμενης Πέμπτης, έξω από τη Στέγη – όσους δεν την έχουν ακούσει ακόμα.

Τι δουλειά έχει όμως ένας ράπερ σ' ένα ως επί το πλείστον ηλεκτρονικό πάρτι, στελεχωμένο με μια αρμάδα ηλεκτρονικής αφρόκρεμας; Ακριβώς τη δουλειά που έχει η ραπ στην κουλτούρα του δρόμου: βραχίονας, στήριγμα και κολώνα, πρωταρχικό μέσο έκφρασής της, ο έτερος του underground clubbing πόλος, συχνά ισχυρότερος, ιδίως αν μιλάμε για τη σύγχρονη Αθήνα και Ελλάδα. Ο **Buzz**, μια από τις πιο χαρακτηριστικές φωνές της ελληνικής hip-hop σκηνής,

που μαζί με τον Zoro έχουν γράψει κεφάλαια και χιλιόμετρα από τη «*Λεωφόρο Καβάλας*» μέχρι το «*Street Business*», έρχεται με φόρα για να συνεισφέρει στο street party της Στέγης την αλήθεια του δρόμου, που μόνο η μουσική που εκπροσωπεί μπορεί να δώσει.

Κι έπειτα υπάρχουν κάποια ονόματα που δεν χρειάζονται hype, μια και από μόνα τους αποτελούν ολόκληρα κεφάλαια μουσικής ιστορίας, και το δίδυμο των **Optimo** (Espacio), ενός από τα πιο επιδραστικά δίδυμα στην ιστορία της σύγχρονης ηλεκτρονικής μουσικής, είναι ένα απ' αυτά. Από τα θυρικά κυριακάτικα πάρτι στο Sub Club της Γλασκώβης, στα τέλη των 90s, μέχρι τα φεστιβάλ της Ιαπωνίας και τα darkrooms του Βερολίνου, οι JD Twitch και JG Wilkes δημιούργησαν μια ολόκληρη σχολή: ένα manifesto ελευθερίας, όπου το disco συναντούσε το punk, το techno τη nowave και το rave γίνονταν μουσική, καλλιτεχνική, σωματική, χορευτική αντίσταση στην όποια ταξινόμηση.

Η φιλοσοφία των Optimo δεν περιοριζόταν ποτέ σε «ένα καλό set». Ήταν εμπειρία, πολύ πριν η λέξη «εμπειρία» κορεστεί εγκληματικά, κρεμασμένη ως καλλωπιστικό φυτό πάνω από το παραμικρό DJ event, αδιακρίτως μεγέθους, κουλτούρας, σημασίας και αισθητικής. Μέσω των Optimo, πρώτα η Σκωτία και μετά η Ευρώπη έμαθαν ή/και θυμήθηκαν ότι ο DJ artist δεν είναι διασκεδαστής αλλά αφηγητής, ότι η club κουλτούρα μπορεί να παράξει πολιτισμό. Κι ότι ο χορός, στο τέλος της ημέρας ή της νύχτας, είναι και παραμένει πράξη μνήμης.

Σ' αυτή τη μνήμη είναι αφιερωμένο το headline act του φετινού γενέθλιου πάρτι της Στέγης, στη μνήμη αυτής της πολυμορφικής DJ εμπειρίας, αλλά και στη μνήμη του ενός εκ των δύο πρωτεργατών της, του JD Twitch, που έφυγε τον περασμένο Σεπτέμβριο, αφήνοντας την τεράστια παρακαταθήκη του στα χέρια του ντουέτου του και στις καρδιές των εκατομμυρίων clubbers που μεγάλωσαν μαζί τους, είτε τους γνώρισαν στο Sub Club, είτε στάθηκαν τυχεροί

και τους είδαν στα prime τους στο Fabric, είτε απλώς ονειρεύτηκαν ταξίδια στα clubs του Λονδίνου ακούγοντας NTS. Ο **JG Wilkes** θα δώσει ξανά πνοή σ' αυτή την παρακαταθήκη, σ' ένα b2b με τον **Daniel Avery**, έναν σύγχρονο περφεξιονιστή, που αποτελεί παράλληλα έναν από τους πιο ξεχωριστούς και συγκινητικά σκοτεινούς παραγωγούς της γενιάς του.

Ο Avery – με άλλουμ όπως το «*Drone Logic*», το «*Song for Alpha*» και το πρόσφατο «*Ultra Truth*» – έχει χτίσει μια δική του αφήγηση γύρω από την techno ψυχογεωγραφία και έρχεται να συνδράμει τον JG Wilkes, δίνοντας παράλληλα το στίγμα από τον δικό του καλλιτεχνικό κόσμο.

Το να αφήσεις το γραφείο ή να σηκωθείς από τον καναπέ το βράδυ της Πέμπτης, για να κατηφορίσεις ή να ανηφορίσεις προς τους δρόμους γύρω από τη Στέγη, προσεγγίζει πολύ το status μιας μονόδρομης επιλογής. Δεκάδες, εκατοντάδες, χιλιάδες κόσμοι θα περιμένουν να χορέψουν με τον δικό σου.

MORNING BOOST MIX

από τον Voice 102,5

Μια εβδομάδα γεμάτων μουσική και ενέργεια στο μετρό του Συντάγματος. Η πόλη ξύπνησε με τον Voice 102.5 και η μέρα απέκτησε το δικό της vibe.

Από τη Δευτέρα 29 Σεπτεμβρίου έως και την Παρασκευή 3 Οκτωβρίου, ο σταθμός μετρό Συντάγματος γέμισε μουσική, ρυθμό και άρωμα καφέ. Ο Voice 102,5 μετέφερε το Morning Boost Mix στο κέντρο της πόλης και κάθε πρωί 08:00 με 10:00 η Αθήνα ξυπνούσε αλλιώς. Η **Επιστήμη Μπινάζη** και ο **Διονύσης Νοταράκης** έστησαν το πιο ζωντανό ραδιοφωνικό στούντιο στην καρδιά του μετρό, χαρίζοντας πρωινά γεμάτα χαμόγελα και θετική ενέργεια.

Οι επιβάτες αλλά και περαστικοί που άκουγαν τη μουσική να ξεχύνεται από τον σταθμό σταματούσαν για μια καλημέρα και για να γίνουν μέρος της εμπειρίας. Οι ήχοι της πόλης μπλέκονταν με τη μουσική, δημιουργώντας γιορτινή ατμόσφαιρα. Το κοινό δεν έμεινε στον ρόλο του θεατή· έγινε μέρος της φάσης, δημιούργησε στιγμές και άφησε το πρωινό να το παρασύρει. Η **ΣΤΑΣΥ** φιλοξένησε αυτή τη μοναδική εβδομάδα και η **Protergia** φρόντισε να υπάρχει «ενέργεια» κάθε στιγμή.

Την Πέμπτη 2 Οκτωβρίου η μουσική εμπειρία απέκτησε και άρωμα καφέ! Μαζί με τα **Starbucks** γιορτάσαμε την Παγκόσμια Ημέρα Καφέ, κάτι που έγινε αφορμή για συζητήσεις, φωτογραφίες και στιγμές που μοιράστηκαν οι πρωίνοι Αθηναίοι σε μια ξεχωριστή γιορτή.

Την Παρασκευή 3 Οκτωβρίου, η εβδομάδα ολοκληρώθηκε με ένα δυνατό φινάλε. Η **Κλωντιάννα** σε live music session χάρισε χαμόγελα και ρυθμό. Ο κόσμος σταματούσε, τραγουδούσε, χόρευε αυθόρμητα και για λίγα λεπτά, μετατρέποντας το μετρό στην πιο ζωντανή μουσική σκηνή της πόλης.

Το **Morning Boost Mix** έφερε στους Αθηναίους μια εβδομάδα γεμάτη μουσικές, χαμόγελα, καφέ και μια διαφορετική, πιο feel-good αρχή της μέρας, εκεί που κανείς δεν το περίμενε. Θα το ξανακάνουμε!

Voice 102.5 – Το Soundtrack της πόλης

powered by

protergia

Επιμέλεια
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

CLASSIC TRAINER

Το comeback των 70s με υπογραφή Converse

H Converse ξαναφέρνει στο προσκήνιο το retro cool με το νέο **Classic Trainer**. Ένα sneaker που μοιάζει να βγήκε από τα γήπεδα soccer των 70s, αλλά φτιάχτηκε για τις street εμφανίσεις του τώρα. Σουέντ δέρμα, λεπτή old-school γραμμή, καφέ rubber σόλα και αποχρώσεις που «φωνάζουν» φθινόπωρο – μπλε, μαύρο, κίτρινο, κόκκινο. Άνεση; Check, με Ortholite

προστασία και EVA σόλα. Στιλ; Double check, με το χρυσό All Star στη γλώσσα και το εμβληματικό Star Chevron να κλείνουν το μάτι στα αρχεία της Converse. Από το μπάσκετ μέχρι τη μουσική σκηνή, τα Converse υπήρξαν πάντα τα παπούτσια των misfits και των icons. Το Classic Trainer έρχεται να το αποδείξει ξανά: classic σημαίνει α-πλά ακαταμάχητο.

ABOUTYOU.GR

Φθινοπωρινό παλτό «Frieda» LeGer by Lena Gercke

ΕΠΑΡΟΥΣΙΑ.GR

Αθλητικά Puma Arizona Wine Club €77,90

'S MAX MARA

Μίντι φούστα Plata από δερματίνη €155

STRADIVARIUS

Ακαμπτο βραχιόλι με καρφιά €12,99

TSAKIRI MALLAS

Slingback γόβες EXE, σε καφέ cow pony €109,95

KIKO MILANO

Μολύβι φρυδιών με κερι Lumiverse Unexpected αποχρ. 02 €11,99

SKINCEUTICALS

Νέας γενιάς ορός διόρθωσης προσώπου με υαλουρονικό οξύ

Look

KURT GEIGER

Ζώνη €95

Αν η ζήλια είναι κόκκινο και η αμφιβολία μαύρο, τότε η ευτυχία είναι καφέ.

— Annabel Pitcher
(Βρετανίδα συγγραφέας παιδικών βιβλίων)

STRADIVARIUS

Δερματίνη τσάντα ημισελήνου €39,99

BOSS

Γυαλιά ηλίου

TESORI D'ORIENTE

Αρωματική κρέμα σώματος Byzantium

Πρωτόλεια στο Μουσείο Μπενάκη

Τα πρώιμα έργα 11 σπουδαίων Ελλήνων καλλιτεχνών συνδιαλέγονται με τα έργα της ωριμότητάς τους

Μια πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση ξεκίνησε στο **Μουσείο Μπενάκη**, σε συνεργασία με το **Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου** και το **Κέντρο Πολιτισμού Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Τράπεζας της Ελλάδος**. Τρεις επιμελητές από τους τρεις φορείς (Κωνσταντίνος Παπαχρίστου, Ειρήνη Οράτη και Χάρης Κανελλοπούλου) συνεργάστηκαν με 12 ερευνητές και ιστορικούς τέχνης, για να φωτίσουν τα πρώιμα έργα 11 σπουδαίων Ελλήνων καλλιτεχνών, ξεκινώντας από τον Σπύρο Βασιλείου και καταλήγοντας στη Χρύσα Ρωμανού. Ο τίτλος «Πρωτόλεια» παραπέμπει στα πρώιμα έργα, αλλά και σε εκείνες τις γόνιμες περιόδους όπου πρωτοεμφανίστηκαν κάποια μοτίβα που διατρέχουν το έργο των καλλιτεχνών και διαφαίνονται στα έργα της ωριμότητάς τους. Χαρακτηριστικά ωριμότητάς τους (όπως τα Ανθρωπάκια του Γαϊτη, οι μακριοί λαιμοί της Κατράκη) φωτίζονται αλλιώς. Μέσα από σπάνια έργα –πολλά από τα οποία εκτίθενται για πρώτη φορά, μια και αποτελούν μέρος ιδιωτικών συλλογών– οι επισκέπτες μπορούν να διαβάσουν με έναν διαφορετικό τρόπο τους 11 αυτούς Έλληνες καλλιτέχνες.

–Νίκη-Μαρία Κοσκινά

INFO

Μουσείο Μπενάκη
Κτίριο Πειραιώς
έως 11 Ιανουαρίου 2026

«Café», Πάννης Μόραλης, 1939

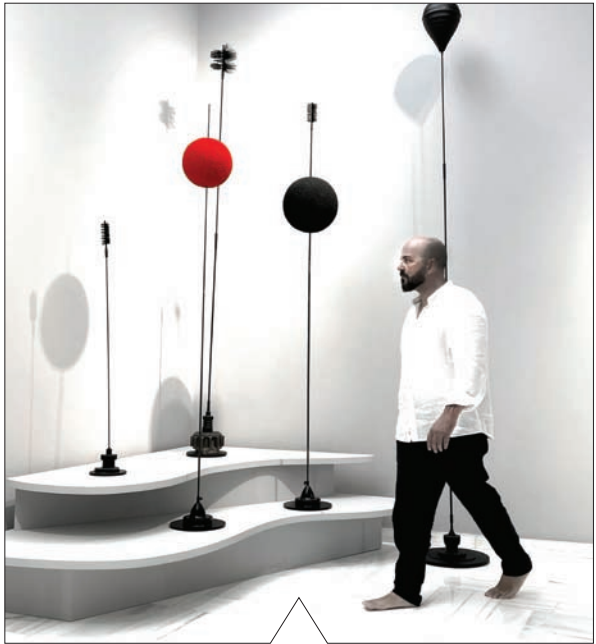
Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ιντριγκάρουν αυτό το επτάημερο.

«Homo collector», Βίκυ Καραβία

1 To Platforms Projects επιστρέφει

Για 13 χρόνια ο θεσμός αποτελεί συνάντησης της ανεξάρτητης σκηνής, προβάλλοντας πρωτοποριακές τάσεις και δημιουργώντας ένα διεθνές δίκτυο συνεργασιών. Φέτος πραγματοποιείται και πάλι στο Καπνεργαστήριο, παρουσιάζοντας 64 εικαστικές πλατφόρμες, με περισσότερους από 900 καλλιτέχνες από 25 χώρες. Με ημερίδες, περφόρμανς, workshops και ξεναγήσεις, το Platforms Project αναδεικνύεται σε ζωντανή κοινότητα τέχνης. **Καπνεργαστήριο, 9 έως 12 Οκτωβρίου**

© MARIE KOUTSOMALLIS-MOREAU

2 Ο Μιχάλης Δέλτα συνομιλεί με τα γλυπτά του Takis

Στο πλαίσιο των παράλληλων εκδηλώσεων της μεγάλης έκθεσης για τον Takis, ο Μιχάλης Δέλτα συναντά την πρωτοποριακή τέχνη του γλύπτη και τη μετατρέπει σε μια ηχητική και οπτική εμπειρία με τίτλο «Πνοή». Η παράσταση συνδυάζει ηλεκτρονικούς ήχους, τσέλο, πιάνο και τη φωνή της **Σοφίας Καρβουνά**, ενώ ο **Ανδρέας Γεωργιάδης** δημιουργεί το οπτικό σύμπαν της σκηνής. **Μουσείο Ιδρύματος Β & Ε Γουλανδρή, 11, 16 Οκτωβρίου, 2 Νοεμβρίου**

© ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΠΛΑΝΙΔΗΣ

3 Μια συνεργασία που όλοι αναμένουμε

Το δίδυμο **Χρυσόστομου-Παπαδημητρίου** συναντιέται και πάλι επί σκηνής, αυτή τη φορά για να ερμηνεύσουν Μπέκετ, σε σκηνοθεσία του δεύτερου. Το έργο μάς μεταφέρει σε ένα καταφύγιο, μετά το τέλος του κόσμου, όπου τέσσερις άνθρωποι προσπαθούν να γεφυρώσουν τις αποστάσεις μεταξύ τους. **Θέατρο Ιλίσια, από 13 Οκτωβρίου**

«Φακός με ομπρέλες»

4 Η εξελικτική πορεία ενός μεγάλου Έλληνα γλύπτη

Με αφορμή τη συμπλήρωση 20 ετών από τον θάνατο του **Γιώργου Ζογγολόπουλου**, στήνεται μια έκθεση αφιερωμένη στον μεγάλο γλύπτη, με τον τίτλο «Ενότητα και πολλαπλότητα», υπό την επιμέλεια του **Θανάση Μουτσόπουλου**. Η έκθεση αναδεικνύει την εξελικτική του πορεία, από τις γεωμετρικές συνθέσεις των 60s έως τις κινητικές γλυπτικές με φως και νερό των επόμενων δεκαετιών. **Γκαλερί Sianti, 10 Οκτωβρίου έως 8 Νοεμβρίου**

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

© ΕΛΝΑ ΓΟΥΝΑΝΑΗ

5 Οι τρεις επαναλήψεις του Εθνικού κάνουν πρεμιέρα

Ο Οκτώβριος στο Εθνικό είναι αφιερωμένος στις παραστάσεις που συνεχίζονται από την προηγούμενη σεζόν. Την ίδια μέρα κάνουν πρεμιέρα το «Φάουστ» του Γκαίτε, σε σκηνοθεσία του **Άρη Μπινιάρη**, με ανανεωμένο καστ, και οι «Τρεις αδερφές» του Τσέχωφ, σε σκηνοθεσία **Μαρίας Μαγκανάρη**. Λίγες μέρες αργότερα θα ξεκινήσει και η «Καρυάτιδα!» του **Γιώργου Καπουτζή**, σε σκηνοθεσία **Κατερίνας Μαυρογεώργη**, σε νέα θεατρική στέγη, στο Θέατρο Κάππα, που χρησιμοποιεί φέτος το Εθνικό λόγω των εργασιών στο REX. **Εθνικό Θέατρο, από 8 Οκτωβρίου**

© ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ

6 Νύχτα αποκαλύψεων

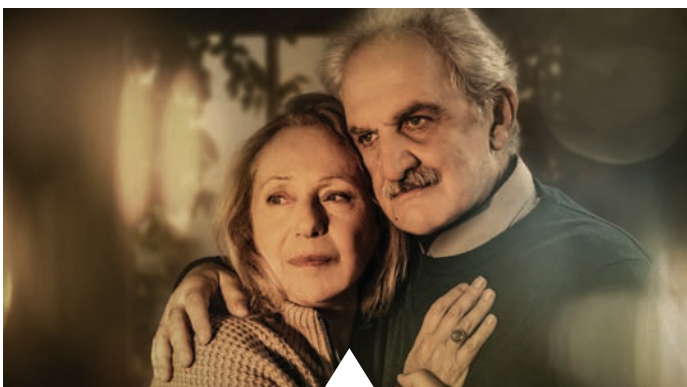
Ο **Βλαδίμηρος Κυριακίδης** και η **Έφη Μουρίκη**, μαζί με τους **Σπύρο Σταμούλη** και **Ελεάνα Στραβοδήμου**, πρωταγωνιστούν στην παράσταση «Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γούλφ» του Άλμπι, σε σκηνοθεσία **Σωτήρη Τσαφρούλια**. Όλα ξεκινούν όταν ένα νεαρό ζευγάρι επισκέπτεται ένα πιο ώριμο ζευγάρι, μια βραδιά αποκαλύψεων, συγκρούσεων που ισορροπεί ανάμεσα στο κωμικό και το τραγικό. **Θέατρο Ζίνα, από 9 Οκτωβρίου**

© ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΣΚΑΦΙΔΑΣ

7 Η «Φάλαινα» και φέτος επί σκηνής

Έπειτα από τα συνεχή sold out της προηγούμενης σεζόν, ο **Πυγμαλίων Δαδακαρίδης** θα συνεχίσει να πρωταγωνιστεί στη «Φάλαινα» του Σάμιουελ Ντι Χάντερ, σε δική του σκηνοθεσία. Υποδύεται τον Τσάρλι, έναν υπερβολικά παχύσαρκο και αυτοκατοστrophικό καθηγητή αγγλικών, που αδυνατεί να τα βρει με τον εαυτό του και με τους γύρω του. **Νέος Ακάδημος, από 15 Οκτωβρίου**

8 Όταν η άνοια μάς χτυπάει την πόρτα

Ο **Δημήτρης Καταλειφός** πρωταγωνιστεί στο «Πριν ανοίξουμε φτερά» του Φλοριάν Ζελέρ, σε σκηνοθεσία **Άννας-Μαρίας Παπαπαχαλαράμους**. Υποδύεται έναν άντρα που μόλις έχει αρχίσει να εμφανίζει σημάδια άνοιας και η ιστορία δείχνει πώς όλο αυτό ανατρέπει όλες τις ισορροπίες στις σχέσεις με τη σύζυγό του και τα παιδιά του. Όσοι έχουν ζήσει παρόμοιες καταστάσεις θα προβληματιστούν με τους ήρωες... **Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης, από 9 Οκτωβρίου**

© RENÉE REVAH

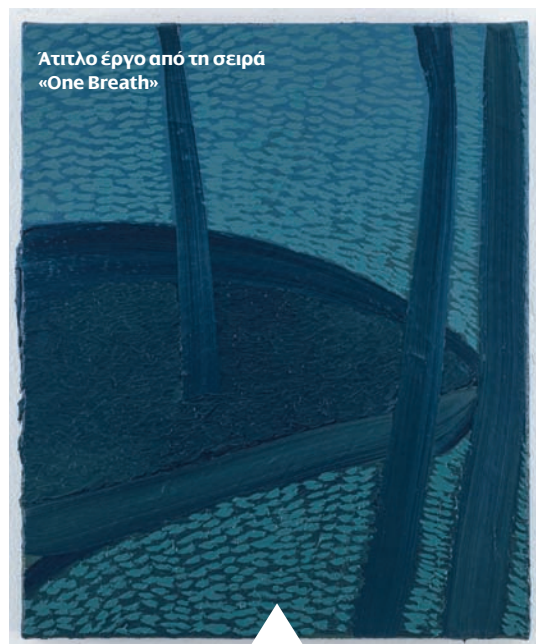
9 Ό,τι έγινε μια φορά, ενδέχεται να ξαναγίνει

Το «Μένγκελε» του **Θανάση Τριαρίδη** ανεβαίνει για περιορισμένο αριθμό παραστάσεων στην Αθήνα, σε σκηνοθεσία **Βάνας Πεφάνη**, προτού ξεκινήσει το ταξίδι του για τη Ζυρίχη. Το θέμα του έργου αφορά το εργαστήριο πειραμάτων κατά τη ναζιστική Γερμανία, που χειριζόταν ο γιατρός **Γιόσεφ Μένγκελε**, ο οποίος έμεινε στην ιστορία ως ο «Άγγελος του θανάτου του Άουσβιτς». Η ιστορία του και ο τρόπος που οδηγούσε στον θάνατο τα θύματά του σοκάρουν. Ωστόσο, όπως σημειώνει ο συγγραφέας, δεν είναι διόλου απίθανο να επαναληφθούν παρόμοια εγκλήματα. **ΠΛΥΦΑ, από 13 Οκτωβρίου**

10 Ένας μονόλογος που καθηλώνει

Ο **Ορφέας Αυγουστίδης** επιστρέφει για τρίτη χρονιά στον συγκλονιστικό μονόλογο «Η μηχανή του Τούρινγκ», σε σκηνοθεσία **Οδυσσέα Παπασπηλιόπουλου**, που μεταφέρει επί σκηνής τις σκέψεις αυτής της ιδιοφυούς προσωπικότητας λίγο πριν την αυτοκτονία. Ο άνθρωπος που κατάφερε να σπάσει τον κώδικα των Ναζί –γεγονός που δεν αναγνωρίστηκε ποτέ, λόγω της ομοφυλοφιλίας του– σε μια εξομολόγηση που καθηλώνει από την αρχή μέχρι το τέλος. **Θέατρο Βασιλάκου, από 8 Οκτωβρίου**

© STUDIOVAHARIDIS/ZG

11 Ίχνη μνήμης στον καμβά

Ο **Δημήτρης Εφέογλου** παρουσιάζει τη νέα του έκθεση με τον τίτλο «Day's end», σε επιμέλεια του **Αποστόλη Αρτινού**. Στο νέο αυτό πρότζεκτ περιλαμβάνονται έργα από τη νέα σειρά «One breath», που ο δημιουργός δουλεύει τα τελευταία δύο χρόνια, αποτυπώνοντας το μεσογειακό τοπίο μέσα στο οποίο μεγάλωσε. Τα έργα του –με λάδι, ξύλο και καμβά– δημιουργούνται μέσα από τα ίχνη. Η δημιουργική διαδικασία ξεκινά από εικόνες, οι οποίες σιγά σιγά αφαιρούνται και περνάμε από την παραστατικότητα στην αφαίρεση. **Γκαλερί Ζουμπουλάκη, 9 Οκτωβρίου έως 8 Νοεμβρίου**

© ΚΑΙΤΕΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

12 41 καλλιτέχνες γίνονται συνταξιδιώτες μας

Μια έκθεση σε έναν χώρο που έχει να χρησιμοποιηθεί από το 2004 ζωντανεύει στο Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος. Σε επιμέλεια του **Κώστα Πράπογλου**, το «All aboard» καλεί καλλιτέχνες και επισκέπτες σε ένα ταξίδι μέσω της τέχνης. Πάρτε τα μπαγάζια σας ανά χείρας κι, αφού περάσετε τον έλεγχο, επισκεφτείτε στο Express Facility για μια ιδιαίτερη απογείωση. **Αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος, 8 Οκτωβρίου έως 9 Νοεμβρίου**

Εκεί έξω κυκλοφορούν κάτι κατσιμομακαρονάδες μούρλια! Τις έχεις υπόψη σου;

6 εστιατόρια που τη μαγειρεύουν καταπληκτικά

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΒΝΑΤΣΙΟΥ

Χοντρό μακαρόνι, λεπτό μακαρόνι, αλλά πάντως μακαρόνι, η κατσιμομακαρονάδα πάντως έχει τη γεύση του χωριού, όχι της Ιταλίας. Κατσικάκι μαλακό, να λιώνει στο άγγιγμα του πιρουνιού, να μπλέκεται στο ζουμί της σαλτσούλας. Και τυρί. Πολύ τυρί, να τα καλύπτει όλα, μαζί και τις σκοτούρες σου. Είναι ένα πιάτο που δεν συναντάμε συχνά στα μενού των εστιατορίων, αλλά έτσι και το πετύχουμε, κι αν είναι και πετυχημένο, βάζει κάτω όλα τα υπόλοιπα. Οι παρακάτω κατσιμομακαρονάδες (σ.σ. μερικές είναι προβατομακαρονάδες) το πήραν το πτυχίο τους στην κατσαρόλα, και μάλιστα με άριστα. Εύγε!

Άκρα

Αυτό το πιάτο είναι ένας από τους λόγους που έκανε τα Άκρα εστιατόριο ανάρπαστο. Εδώ βράζουν τα ζυμαρικά μέσα στον ζωμό από το κατσικάκι και μάλιστα τον προσθέτουν σιγά σιγά στην κατσαρόλα, σε δόσεις, για να απορροφά το μακαρόνι τη νοστιμιά. Η κατσιμομακαρονάδα καταφτάνει στο τραπέζι σου καυτή, μαζί με μπόλικο ανθότυρο και ζουμάκι, σε ποσότητα ικανή να χορτάσει δύο άτομα (ή έναν έξτρα πεινασμένο λικουδη). Δεν την πετυχαίνεις πάντα στο μενού (μα γιατί!), αλλά αν τη δεις, παράγγειλέ την χωρίς δεύτερη σκέψη. **Αμύντα 12, Παγκράτι, 2107251116**

Μανάρι

Η παιδάκοταβέρνα του Άρη Βεζενέ έγινε διάσημη για το παιδάκι της και δικαίως. Εγώ, όμως, δεν θα ξεχάσω ποτέ τη μακαρονάδα με μελωμένο κοκκινιστό αρνάκι και χοντρό σπαγγέτι – αν δεν ήμουν σε δημόσιο χώρο θα μάζευα τη σαλτσούλα από το πιάτο με το δάχτυλο. Η μακαρονάδα αυτή είναι πιάτο ημέρας και μπορεί να μην το πετύχετε. Αν σας συμβεί αυτή η ατυχία (μακριά από εμάς!), μην ανησυχείτε, υπάρχει κι άλλη μακαρονάδα-σουξέ. Είναι η περίφημη «Ορφανή», με ζυμαρικά που βράζουν στον ζωμό του κρέατος και μπόλικο τυρί. Ποίημα για δύο άτομα. **Αγίων Θεοδώρων 3, 2152153804**

Αισώπου Μύθοι

Το κατσικάκι είναι αργομαγειρεμένο μέσα σε μερακλίδικη κοκκινιστή σάλτσα. Σερβίρεται μαζί με φρέσκιες, λεπτές κυλοπίτες και ξηρό

ανθότυρο, καταφτάνει σε γενναία μερίδα και είναι τόσο νόστιμο, που δεν μπορώ με τίποτα ν' αφήσω κάτω το πιρούνι. Η κατσιμομακαρονάδα είναι το απόλυτο best seller σ' αυτό το ελληνικό εστιατόριο στου Ψυρρή (μια ματιά στα γύρω τραπέζια θα σου το επιβεβαιώσει – όλοι αυτό παίρνουν!), και καθόλου τυχαία. Ο σεφ Δημήτρης Αϊβαλιώτης μ' αυτό το πιάτο έχει ξεπεράσει τον εαυτό του. **Αισώπου 9, Ψυρρή, 2103251243**

Φίτα

Το Φίτα έχει τους δικούς του κανόνες: δεν υπάρχει σταθερό μενού, μαγειρεύουμε με την έμπνευση και τις πρώτες ύλες της ημέρας. Υπάρχουν κάποια σταθερά πιάτα, αλλά η δική μου αγαπημένη κατσιμομακαρονάδα δεν είναι ένα απ' αυτά. Ωστόσο, αν τη βρεις, με το γενναϊόδωρο ζουμάκι της και το πασπαλισμένο τυράκι της, τη θες κολασμένα και δεν το ξέρεις. **Ντουρμ 1 & Κασομούλη 6-8, Νέος Κόσμος, 2114148624**

Μακαρούνες

Αρνάκι γάλακτος, που σιγομαγειρεύεται για ώρες μέχρι να λιώσει. Μπλέκεται με ζυμαρικά χοντρούτσικα και πληθωρικά (paccheri), στακοβούτυρο, κρέμα παρμεζάνας και ψητές αγκινάρες τουρσί. Αν η περιγραφή αυτής της μακαρονάδας δεν σε έχει κάνει ήδη να σηκώσεις το τηλέφωνο για κράτηση, να σου πω κι αυτό: στις Μακαρούνες όλα τα ζυμαρικά είναι χειροποίητα – φτιάχνονται εδώ από την αρχή. Και είναι αυτό που απογειώνει τη γεύση του κάθε πιάτου. Αυτό και η μαγειρική ευφυΐα του σεφ και ιδιοκτήτη Villem Keizer, συνδυασμός άχαστος. **Αιμιλίου Βεάκη 70, Περιστερί, 2105721748**

Θάμα Μεζέ

Το Θάμα Μεζέ κάνει όντως θαύματα με τους μεζέδες του, διαλέγει προσεκτικά την πρώτη ύλη του και όλα τα πιάτα που βγάζει από το τσουκάλι του είναι ένα κι ένα. Πώς να μην πετύχει αυτή η σύζουμη κατσιμομακαρονάδα με σκιουφικτά, μαλακό τυράκι Τήνου και μπόλικο φρεσκοτριμμένο πιπέρι; Εφιστώ την προσοχή σας στο γενναϊόδωρο ζουμάκι του πιάτου. Τη νοστιμιά του την τρως με το κουτάλι. **Λ. Μεσογείων 242, Χολαργός, 2110139951**

Μακαρούνες

Ημερολόγιο ανθεκτικότητας

Γιατί οι πολλοί (και κακοί) υδατάνθρακες δεν μας κάνουν καλό;

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, δεν είναι παράξενο που, ενώ μαθαίνουμε τόσα πράγματα, δεν έχουμε ιδέα πώς δουλεύει ο οργανισμός μας; Και γιατί αυτό είναι κακό, θα μου πεις. Πολύ απλά γιατί, όσο πιο πολύ καταλαβαίνουμε το σώμα μας, τόσο πιο ικανοί γινόμαστε στο να επιδεικνύουμε αυτοσυγκράτηση και να αλλάζουμε τις κακές μας συνήθειες. Λέγαμε την προηγούμενη φορά γιατί παχαίνουμε. Γιατί όταν αρχίζουν πα και δεν μας κάνουν τα ρούχα μας, αντί να βάλουμε φρένο, αγοράζουμε καινούργια. Ο πραγματικός μηχανισμός, όμως, έχει να κάνει με όσα συμβαίνουν στον οργανισμό μας από τη στιγμή που βάζουμε κάτι στο στόμα. Χωρίς να γνωρίζουμε τι γίνεται από εκεί και πέρα και πώς ο οργανισμός μας μεταβολίζει την τροφή. Και στο λέω εγώ, που δεν ενδιαφερόμουν για αυτά – μέχρι που κατάλαβα ότι έπρεπε να περιορίσω τους υδατάνθρακες και αναρωτήθηκα τι κακό κάνουν; Γιατί έπρεπε να φτάσω 50 χρονών για να το μάθω, ενώ όλη μου τη ζωή ήξερα ότι τα μακαρόνια είναι τα πιο ακίνδυνα και τα πιο νόστιμα πράγματα στον κόσμο; Στην αρχή τίποτα δεν έβγαζε νόημα. Όσο περνούσε ο καιρός, όμως, τόσο ενισχυόταν η απόφασή μου να ακολουθήσω μια διατροφή με λίγους υδατάνθρακες – σαν ένα φάρμακο για την υγεία και για τα παραπάνω κιλά, τα οποία τελικά έχασα.

Τι γίνεται στο σώμα μας όταν τρώμε «καλονικό φαγητό» ή λιχουδιές με ζάχαρη και αλεύρι; Θα σου πω: ΟΛΟΙ οι υδατάνθρακες μετατρέπονται στο αίμα μας σε γλυκόζη, την πιο απλή μορφή ζάχαρης – και βασική πηγή ενέργειας του οργανισμού. Οι υδατάνθρακες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: απλούς και σύνθετους. Οι απλοί υδατάνθρακες, όπως η ζάχαρη, η φρουκτόζη ή το μέλι, δίνουν άμεση ενέργεια γιατί απορροφώνται πολύ γρήγορα, ανεβάζοντας σχεδόν αμέσως το σάκχαρο στο αίμα. Ενώ οι σύνθετοι υδατάνθρακες χρειάζονται πρώτα να «σπάσουν» σε μικρότερα μόρια, για αυτό και απορροφώνται πιο αργά. Όχι όλοι. Οι «κακοί» υδατάνθρακες, που είναι ραφιναρισμένοι ή πολύ επεξεργασμένοι – όπως το ψωμί, το ρύζι, τα ζυμαρικά και οι πατάτες – διασπώνται πολύ γρήγορα, ανεβάζοντας το σάκχαρο σχεδόν όπως η απλή ζάχαρη. Οι «καλοί» υδατάνθρακες, όμως, που περιέχουν φυτικές ίνες (όπως τα δημητριακά ολικής άλεσης, τα λαχανικά και τα όσπρια), πέπτονται πιο αργά,

προσφέρουν σταθερή ενέργεια και κρατούν σε ισορροπία το σάκχαρο. Έτσι, η γλυκόζη περνά πιο αργά στο αίμα και το σώμα μας παραμένει σε πιο ήρεμη, ισορροπημένη κατάσταση. Όσο για τα φρούτα, είναι ειδική περίπτωση: περιέχουν φυσικά σάκχαρα που απορροφώνται γρήγορα, αλλά και φυτικές ίνες, που μετράζουν την αύξηση του σακχάρου. Όσο πιο ώριμα και γλυκά είναι, τόσο πιο γρήγορα θα διασπαστούν τα σάκχαρά τους και τόσο πιο γρήγορα θα ανεβεί το σάκχαρό μας.

Το κλειδί είναι η ταχύτητα απορρόφησης της γλυκόζης στο αίμα. Αν φάμε γλυκό, μακαρονάδα ή πούμε χυμό πορτοκάλι, συμβαίνει αυτό που οι ειδικοί ονομάζουν *glucose spike*: αυτές οι δύο λεξούλες σημαίνουν «απότομη αύξηση γλυκόζης». Όταν η γλυκόζη ανεβαίνει πολύ γρήγορα, το πάγκρεας βγάζει ινσουλίνη για να τη ρίξει, δημιουργώντας κορυφές (peaks) στο γράφημα του σακχάρου. Και ενώ αυτός ο κύκλος είναι φυσιολογικός, όταν τρώμε καθημερινά ψωμί, κουλουράκια, ζυμαρικά, γλυκά, αναψυκτικά, πατάτες, ρύζι ή πίνουμε χυμούς και αναψυκτικά, δημιουργούμε πολλά glucose spikes. Και, αντί να χορταίνουμε, θέλουμε ξανά κάτι να βάλουμε στο στόμα μας, γιατί ο εγκέφαλος ζητά γρήγορη ενέργεια και ευχαρίστηση. Οι πολλές τέτοιες «κορυφές» δημιουργούν, δηλαδή, και πολλές λιγούρες.

Όλα αυτά σημαίνουν ότι ο μεταβολισμός μας δεν σταματάει ποτέ να δουλεύει. Αν του δίνουμε συνέχεια αιχμηρές «κορυφές» γλυκόζης, το καμμένο το πάγκρεας πρέπει συνε-

Resilience tips

- Οι επεξεργασμένοι υδατάνθρακες προκαλούν απότομες αυξήσεις σακχάρου – glucose spikes – που αυξάνουν την πείνα και την κούραση.
- Οι «καλοί» υδατάνθρακες (λαχανικά, όσπρια, δημητριακά ολικής) περιέχουν φυτικές ίνες, επιβραδύνουν την απορρόφηση της γλυκόζης και κρατούν σταθερή την ενέργεια.
- Η άσκηση, ειδικά η ενδυνάμωση, βοηθά τα μυϊκά κύτταρα να χρησιμοποιούν τη γλυκόζη – λειτουργώντας σαν «φάρμακο» για τον μεταβολισμό

Luis Egidio Melendez,
Σύνθεση με δαμάσκηνα,
σύκα, ψωμί και ψάρι, 1770

χώς να εκκρίνει περισσότερη ινσουλίνη για να τις ρίξει – γιατί η γλυκόζη δεν πρέπει να μένει στο αίμα, αλλά να μπει στα κύτταρα. Φαντάσου την ινσουλίνη σαν έναν μεσολαβητή: πηγαίνει στα κύτταρα και τους λέει «ανοίξτε να μπει η γλυκόζη» – είτε για άμεση ενέργεια είτε για αποθήκευση.

Πρώτα στα μυϊκά κύτταρα, που χρησιμοποιούν τη γλυκόζη για ενέργεια ώστε να μπορούμε να κινούμαστε, να σηκώνουμε βάρη, να περπατάμε και να εκτελούμε όλες τις καθημερινές δραστηριότητες. Όσο περισσότερους μύες έχουμε κι όσο τους κινούμε και τους γυμνάζουμε, τόσο περισσότερη γλυκόζη μπορούν να ρουφήξουν. Γι' αυτό και η γυμναστική λειτουργεί σχεδόν σαν φάρμακο για το σάκχαρο. Αντίθετα, όταν δεν κινούμαστε και κάνουμε καθιστική ζωή, τα μυϊκά μας κύτταρα χρειάζονται λιγότερη ενέργεια – άρα και λιγότερη γλυκόζη, υδατάνθρακες και θερμίδες.

Η ινσουλίνη όμως πάει και στα ηπατικά κύτταρα, δηλαδή στο συκώτι μας, που αποτελεί τον κεντρικό κόμβο του μεταβολισμού. Ένα από τα βασικά του καθήκοντα είναι να κρατά το σάκχαρο στο αίμα σε ισορροπία, ώστε ο εγκέφαλος και τα υπόλοιπα όργανα να έχουν πάντα ενέργεια. Τι κάνει λοιπόν; Αποθηκεύει τη γλυκόζη σε μορφή γλυκογόνου – φαντάσου το σαν τουβλάκια γλυκόζης ενωμένα μεταξύ τους. Κι όταν χρειαστεί, ανάμεσα στα γεύματα ή κατά τη νηστεία (π.χ. σε διαλειμματική διατροφή), το συκώτι διασπά ξανά το γλυκογόνο σε γλυκόζη και το στέλνει πίσω στο αίμα. Στην ουσία, το συκώτι μάς επιτρέπει να μην καταρρεύσουμε αν μείνουμε μερικές ώρες χωρίς φαγητό, κρατώντας το αίμα μας γεμάτο καύσιμα μέχρι το επόμενο γεύμα.

Υπάρχει όμως και μια τρίτη κατηγορία κυττάρων που αποθηκεύουν γλυκόζη. Πρόσεξε: όταν τρώμε περισσότερους υδατάνθρακες από ό,τι χρειαζόμαστε, προκαλώντας συχνά glucose spikes, οι μύες και το συκώτι δεν μπορούν να αποθηκεύσουν άλλη γλυκόζη. Τότε, η παραπανίσια πηγαίνει στα λιποκύτταρα και μετατρέπεται σε λίπος. Αυτό είναι ο τρόπος του οργανισμού να πει: «Έχω περίσσειμα, ας το φυλάξω για αργότερα». Και όχι μόνο. Όταν η ινσουλίνη είναι συνεχώς αυξημένη, εμποδίζει την καύση λίπους. Δηλαδή, όταν τρώμε πολλούς υδατάνθρακες όχι μόνο παίρνουμε βάρος, αλλά, ακόμα κι αν μειώσουμε τις θερμίδες, δεν μπορούμε εύκολα να κάψουμε το λίπος μας. Και μετά αναρωτιόμαστε: «Μα αφού δεν τρώω πολύ, γιατί δεν μπορώ να αδυνατίσω;»

Τι κρίμα που αγνοούμε τη βιολογία του ανθρώπινου σώματος. Ο οργανισμός μας είναι μια σύνθετη μηχανή, αλλά και τόσο θαυμαστή. Όταν αρχίζεις να καταλαβαίνεις λίγο πώς δουλεύει, συνειδητοποιείς πολλά πράγματα για την υγεία σου. Και να ξέρεις ότι όλα αυτά δεν έχουν να κάνουν τόσο με το πώς φαίνεσαι – ακόμα κι αν έχεις βρει τον τρόπο να χάνεις τα περιττά κιλά από τις αποθήκες λίπους. Το πιο σημαντικό είναι πώς νιώθεις.

Θα σου πω εγώ, που κατάφερα να περιορίσω σημαντικά τους υδατάνθρακες: έχεις περισσότερη ενέργεια μέσα στη μέρα, σταματάς να θες να μασουλάς συνέχεια διάφορα και η διάθεσή σου βελτιώνεται συνολικά. Κάπως έτσι όλα αρχίζουν να βγάζουν νόημα και σου δείχνουν τον δρόμο προς το πού να πας, αν θέλεις να είσαι και να αισθάνεσαι υγιής – και γι' αυτό τα λέμε τώρα όλα αυτά. **A**

Πρωταγωνιστές στο έργο είναι ένα ζευγάρι παγιδευμένο σε έναν έρωτα ικανό να τους καταστρέψει. Η Μέι, η ηρωίδα που υποδύεται η Μελία Κράιλινγκ, έχει μια αρκετά πολύπλοκη προσωπικότητα. Την χαρακτηρίζει μια απίστευτη τρυφερότητα και συνάμα μια τεράστια αντοχή και ενέργεια.

— ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΗΡΩΑ ΜΟΥ

Αν μπορούσες να μιλήσεις απευθείας στον χαρακτήρα του έργου—με τρυφερότητα, απορία, ή ακόμα και κριτική—τι θα του έλεγες;

Η Μέι είναι μια γυναίκα που προσπαθεί απεγνωσμένα να ωριμάσει, να διαχωρίσει το παρελθόν από το μέλλον που αναζητά, να ανεξαρτητοποιηθεί από την οικογένειά της, αλλά συνεχώς κάνει πωγογυρίσματα. Θα της έλεγα

Ο ΗΡΩΑΣ ΜΟΥ ΚΙ ΕΓΩ

Μελία Κράιλινγκ

Η Μελία Κράιλινγκ είναι η Μέι στην παράσταση «Ερωτευμένοι» του Σαμ Σέπαρντ, που παίζεται στο BIOS, σε σκηνοθεσία Έλενας Πέγκα

Της ΝΙΚΗΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΣΚΙΝΑ

ότι πρέπει να γεμίσει τη ζωή της με δικές της ασχολίες, με πράγματα που τη γεμίζουν, που θα την βοηθήσουν να σταθεί στα πόδια της. Κι επίσης, να μη φοβάται τόσο την απώλεια.

— Ο ΗΡΩΑΣ ΜΟΥ ΚΙ ΕΓΩ

Αν συγκρίνεις τον εαυτό σου με τον ρόλο, τι κοινό θα έβρισκες και πού είσαι τελείως αντίθετος;

Καταλαβαίνω πολύ καλά την ανάγκη της Μέι να παλεύει για μια συνθήκη πιο στέρεη. Όπως επίσης και τη δυσκολία της στο να διαλέξει ανάμεσα στη λογική και στο συναίσθημα. Καθώς τη συγκρίνω με τον εαυτό μου, διαπιστώνω πως είμαστε πολύ αντίθετες σε πολλά πράγματα. Κυρίως όμως διαφέρουμε ως προς το ταμπεραμέντο και ως προς το πόσο αφήνει την οικογένειά της και το παρελθόν της να την ορίσει ή ακόμα και να τη στοιχειώνει.

© ΤΑΣΟΣ ΒΡΕΤΤΟΣ

— ΑΝ ΗΜΟΥΝ ΕΓΩ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΣΟΥ

Πώς θα αντιδρούσες εσύ στις καταστάσεις που βιώνει ο ήρωας που υποδύεσαι;

Αυτό που με συγκινεί στο έργο είναι πως δεν ανήκει στη δική μου πραγματικότητα. Όμως, με κάποιον τρόπο, καταφέρνει να με ρουφήξει μέσα στο μεγάλο του δίλημμα. Δεν έχω την παραμικρή ιδέα τι θα έκανα εγώ στη θέση της Μέι, πώς θα αντιδρούσα. Δεν ξέρω αν θα άντεχα τη συνθήκη μέσα στην οποία ζει.

— ΤΙ ΜΟΥ ΕΜΑΘΕΣ

Τι σου δίδαξε ο συγκεκριμένος ρόλος ως άνθρωπο και ως καλλιτέχνη;

Ο συγκεκριμένος ρόλος μου μαθαίνει πως πρέπει να αναλογιζόμαστε τις συνθήκες, το παρελθόν, τις λεπτομέρειες μιας κατάστασης, ακόμη κι αν είναι πέρα από τις δικές μας προσλαμβάνουσες. Δεν έχει κανένα νόημα να γινόμαστε δικαστές των άλλων. Η ζωή είναι πολύ περίπλοκη, είτε μας αρέσει είτε όχι. Όσο δικάζουμε τους άλλους, τόσο δεν μπορούμε να τους καταλάβουμε, τόσο δεν μπορούμε και να μάθουμε απ' αυτούς. Δεν μπορείς να επεξεργαστείς τις άπειρες αποχρώσεις του ανθρώπινου συναισθήματος, της ανθρώπινης ανάγκης, όταν συνεχώς δικάζεις. Πρέπει να σε ενδιαφέρουν όλοι οι παράγοντες, όχι μόνο αυτά που σου είναι εύπεπτα.

— ΑΝ ΜΠΟΡΟΥΣΑ ΝΑ ΣΕ ΑΛΛΑΞΩ

Αν σου δινόταν η ευκαιρία να γράψεις εσύ τον ρόλο, τι θα άλλαζες;

Τίποτα απολύτως. Οι χαρακτήρες του Σέπαρντ είναι συγκλονιστικοί και συνάμα εντελώς συνηθισμένοι. Είναι αξιοθαύμαστος ο τρόπος που τους ζωντανεύει, ακόμη και σε μια κόλλα χαρτί.

— ΑΥΤΟ ΗΤΑΝ ΔΥΣΚΟΛΟ

Υπήρξε κάποιο στοιχείο του ρόλου που σε δυσκόλεψε ιδιαίτερα και γιατί;

Η Μέι είναι από τις πιο περίπλοκες ηρωίδες που έχω προσπαθήσει να παίξω. Θέλει μεγάλη τρυφερότητα, τρομερό νεύρο, τεράστια αντοχή.

— ΕΛΑ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΜΟΥ

Αν μπορούσες να συναντήσεις τον χαρακτήρα στην πραγματική ζωή, τι θα του έλεγες;

Θα της πρότεινα να πάμε για μια βουτιά, για να ξεχαστεί λίγο, να φύγει από την έρημο και να δροσιστεί.

— ΤΟ SOUNDTRACK ΤΟΥ ΗΡΩΑ ΜΟΥ

Αν ο ήρωας είχε playlist, ποια τραγούδια θα περιλάμβανε και γιατί;

Τη στιγμή που συναντάμε τη Μέι, το τραγούδι της θα ήταν το «Slave to Love» του Μπράιαν Φέρι. Κάθε λέξη, κάθε στίχος ταιριάζει απόλυτα. Κατά τη διάρκεια του έργου, το τραγούδι της θα ήταν το «King of a One Horse Town» του Νταν Άουερμπακ (μέλος των Black Keys) και ειδικά ο στίχος «Guess I'll stay on desolation row». Στο τέλος της παράστασης, θα ταιριαζε το «Ένας ουρανός μ' αστέρια» της Τζένης Βάνου: «Που δεν έχει στη ζωή μας ούτε τέλος ούτε αρχή»... **A**

INFO

ΒΙΟΣ

Πειραιώς 84

2103425335

Πρεμιέρα

16 Οκτωβρίου

ΘΕΑΤΡΟ Z I N A

ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 74 • ΤΗΛ. 2106424414

ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
ΕΦΗ ΜΟΥΡΙΚΗ
ΣΠΥΡΟΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
ΕΛΕΑΝΑ ΣΤΡΑΒΟΔΗΜΟΥ

ΠΟΙΟΣ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗ ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ

ΤΟΥ EDWARD ALBEE

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΤΣΑΦΟΥΛΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΖΕΝΗ ΜΑΣΤΟΡΑΚΗ

ΣΚΗΝΙΚΑ ΜΑΙΡΗ ΤΣΑΓΚΑΡΗ ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ ΝΤΕΝΗ ΒΑΧΛΙΩΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ TED REGKLIS

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΦΩΤΙΣΜΩΝ ΣΩΤΗΡΗΣ ΤΣΑΦΟΥΛΙΑΣ - ΕΛΕΝΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΒΟΗΘΟΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ ΚΑΡΟΛΙΝΑ ΖΑΠΑΤΙΝΑ

ΒΟΗΘΟΙ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΟΥ ΕΛΛΗ ΣΠΕΝΔΟΥ - ΔΛΙΚΗ ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗ

ΒΟΗΘΟΣ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΩΝΗΣ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ **more.com**

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ATHENS

Ξενοφών Α. Μπρουντζάκης

Για τους αρχαίους δεν υπήρχε ως «πρόβλημα» το ζήτημα της ταυτότητας

Μια συζήτηση για τον έρωτα και την ομοφυλοφιλία,
με αφορμή το νέο του βιβλίο «Δέκα ομόφυλα ζευγάρια
από τον κόσμο των μύθων» (εκδ. Οξύ)

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΗΜΟΥ

ΣΥΝΑΝΤΩ ΤΟΝ ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΜΠΡΟΥΝΤΖΑΚΗ στο καφέ Διόσκουροι, στην Πλάκα, ένα Σάββατο μεσημέρι. Αφορμή το νέο του βιβλίο «Δέκα ομόφυλα ζευγάρια από τον κόσμο των μύθων» (εκδ. Οξύ), μια μελέτη επάνω στη σεξουαλικότητα, όπως αυτή απεικονίζεται στην αρχαία ελληνική μυθολογία, και την έρευνα που προηγήθηκε της συγγραφής. Πρόκειται για το πρώτο μέρος μιας σειράς από μελέτες, με γενικό τίτλο «Υστερόγραφα, μικρά δοκίμια από τη ρωγμή των αφηγήσεων», τις οποίες ο συγγραφέας σκόπευε να ολοκληρώσει και να δημοσιεύσει εδώ και πολλά χρόνια.

Γεννημένος στην Τήνο το 1959, ο Ξενοφών Μπρουντζάκης είχε πάντα μεγάλη αγάπη για την αρχαιότητα αλλά και για τη λογοτεχνία. Απόδειξη τα εννέα βιβλία που έχει γράψει, ξεκινώντας το 1989 με το πεζογράφημα «Μια κοινή περιπέτεια σώματος» (εκδ. Καστανιώτη), οι πάμπολλες συνεργασίες του με λογοτεχνικά περιοδικά (Δέντρο, Γράμματα και Τέχνες, Διαβάζω, Εντευκτήριο), τα άρθρα του, που έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς σε εφημερίδες και περιοδικά (Ελευθεροτυπία, Έθνος, Athens Voice, Εφημερίδα των Συντακτών κ.ά.). Επίσης, ο Μπρουντζάκης έχει συνεργαστεί με διάφορους εκδοτικούς οίκους ως διευθυντής σειρών και επιμελητής εκδόσεων, αλλά έχει εργαστεί και ως σεναριογράφος σε κινηματογραφικές και τηλεοπτικές παραγωγές και ως στιχουργός σε δισκογραφικές εκδόσεις. Από το 2005, εργάζεται ως συντάκτης στην εφημερίδα Το Ποντίκι, όπου και διατηρεί τη δική του στήλη βιβλίου και είναι υπεύθυνος των ομώνυμων εκδόσεων της εφημερίδας.

— **Το νέο σας βιβλίο, καθώς και η σειρά «Υστερόγραφα» στην οποία ανήκει, εστιάζει σε εκείνους τους μύθους της ελληνικής αρχαιότητας που δεν μας διδάσκουν στο σχολείο. Ποια είναι τα θέματα που σας κεντρίζουν περισσότερο το ενδιαφέρον και γιατί;**

Από τα γυμνασιακά μου χρόνια, η αρχαιότητα ήταν για μένα μια κρυφή πυξίδα. Δεν είχε να κάνει με εντυπωσιασμούς, ούτε με κάποια «εξωτερική» καλλιέργεια. Ένιωθα ότι ήταν κάτι που διαμόρφωνε αθόρυβα τον χαρακτήρα και τη σκέψη μου. Με τα χρόνια, το ενδιαφέρον μου άρχισε να επικεντρώνεται στις λεπτομέρειες, σε αυτό που ονομάζω «ρωγμές». Αυτή η λοξή στροφή της ματιάς μου χρωστά πολλά στη λογοτεχνία. Ακόμα και τις υποσημειώσεις τις διάβαζα σαν να ήταν μικρά διηγήματα, κρυφές αφηγήσεις κάτω από το κύριο σώμα του κειμένου.

Εκεί, ανάμεσα στις χαραμάδες της επικής αφήγησης, πρόβαλε κάποτε το δύσμορφο πρόσωπο του θεοσίτη, εκείνου του κοινού θνητού που βρήκε το θάρρος να μιλήσει μέσα στη σύναξη των αψεγάδιαστων ηρώων και βασιλιάδων. Όταν ένας κακοσχηματισμένος φωνακλάς διακόπτει τη σιωπή των επών, κάτι ραγίζει και η ποίηση παραχωρεί βήμα στην πολιτική. Μια ανάγνωση του θεοσίτη τον θέλει ως πρώτο δημοκρατικό σύμβολο, πολιτικό εισβολέα στον ομηρικό λόγο: εμφανισιακά αποκρουστικός, ρητορικά επικίνδυνος και ίσως, ακριβώς γι' αυτό, ο πρώτος πολίτης. Όπως και η Άλκηστις, που κατέβηκε στον Άδη αντί για τον άντρα της, δείχνοντας μια δύναμη που οι επίσημες αφηγήσεις προσπερνούν, ή ο Αρχίλοχος που ξερίζωσε με τη σάτιρά του κάθε υποκρισία.

Κι ύστερα ήταν οι ίδιοι οι θεοί. Τους έβλεπα σαν μια «καλλιτεχνική θρησκεία», θεούς γεμάτους ανθρώπινες αδυναμίες, αστείους, ψεύτες, ζηλόφθονους, μοιχούς, εκδικητικούς. Μόνο η αθανασία τούς ξεχώριζε από τους θνητούς. Και αυτή η κορυφαία σύλληψη, να αποδοθεί το θείο με τα ελαττώματα της γειτονιάς, μου φαίνεται ίσως η πιο καθαρή απάντηση στο γιατί ο ελληνικός πολιτισμός έμεινε διαχρονικός και μεγαλειώδης: γιατί μπόρεσε να κοιτάξει τον άνθρωπο χωρίς ψεύτικες εξιδανικεύσεις. Η σειρά «Υστερόγραφα» κινείται ακριβώς σ' αυτή τη λογική: μικρά δοκίμια από τη ρωγμή των αφηγήσεων. Γιατί κάθε αφήγηση αφήνει κάποιον απ' έξω. Εκεί, στις χαραμάδες, βρίσκονται τα πιο αληθινά ίχνη. Και προσωπικά, προτιμώ να ψάχνω εκεί. Άλλωστε η ιστορία, όταν της αφαιρέσεις τα παραλειπόμενα, χάνει τη ζωντάνια της. Ενώ με τις ρωγμές, ακόμα και με λίγο χιούμορ, ξαναβρίσκει την αναπνοή της.

— **Το θέμα της ομοφυλοφιλίας υπήρξε ταμπού για αιώνες, ωστόσο κατά την αρχαιότητα η αντιμετώπιση ήταν τελείως διαφορετική απ' ό,τι είναι ακόμα και σήμερα.**

Αν κοιτάξουμε την αρχαιότητα, θα δούμε ότι ο έρωτας δεν γνώριζε τέτοιους διαχωρισμούς. Ένας άνδρας μπορούσε να ποθήσει μια γυναίκα, έναν νέο, έναν φίλο. Αν το σκεφτείς, η ίδια η γλώσσα δεν μπήκε ποτέ στον κόπο να εφεύρει διαφορετικές λέξεις για να ξεχωρίσει την ετεροφυλοφιλία από την ομοφυλοφιλία. Για τους αρχαίους ήταν όλα απλώς «έρως». Αυτό, από μόνο του είναι καθοριστικό, γιατί δείχνει ότι δεν υπήρχε καν ως «πρόβλημα» το ζήτημα της ταυτότητας, όπως το αντιλαμβανόμαστε σήμερα. Ο έρωτας ήταν μια μορφή κοινωνικής σχέσης με τους δικούς του κανόνες, αλλά χωρίς τη βαριά σκιά της ενοχής. Αν σχολιαζόταν, γινόταν με σκωπτικό τρόπο – το διαπιστώνουμε εύκολα από τον Αριστοφάνη μέχρι τους αγγειογράφους. Δεν σχολιαζόταν με ηθική κατακραυγή. Υπάρχει τεράστια διαφορά! Ήταν κάτι που μπορούσες να σατιρίσεις, να τραγουδήσεις, ακόμα και να γελοιοποιήσεις, αλλά όχι να το δικάσεις. Κι εδώ βρίσκεται το μεγάλο λάθος της πολιτικής ορθότητας, που νομίζει ότι μπορεί να επιβάλει κανόνες για το πώς «πρέπει» να αντιμετωπίζεις τέτοια ζητήματα, λες και ο έρωτας μπαίνει σε εγχειρίδιο χρήσης.

— **Τι ρόλο έπαιξε ο χριστιανισμός σ' αυτή τη «μεταστροφή» των ηθών;**

Η μεγάλη μεταστροφή ήρθε με τον χριστιανισμό. Εκεί όπου οι Έλληνες έβλεπαν το σώμα ως κάτι φυσικό και θεϊκά ωραίο, οι χριστιανοί το φόρτωσαν με ενοχές. Το σεξ έγινε συνώνυμο της αμαρτίας, η επιθυμία παγίδα του Σατανά και η ηδονή κάτι που έπρεπε να κρύβεται. Οι πατέρες της εκκλησίας ανακάλυψαν την ενοχή όπως άλλοι ανακάλυψαν τον τροχό, με την ίδια αίσθηση ενθουσιασμού και με την ίδια βεβαιότητα ότι έτσι θα σώσουν τον κόσμο. Από τη στιγμή που το σώμα θεωρήθηκε ύποπτο, ο έρωτας μπήκε στο εδώλιο. Κι αν στην αρχαιότητα ήταν κομμάτι ενός συμποσίου, στον Μεσαίωνα κατέληξε να είναι απολογία στην Ιερά Εξέταση. Η διαφορά είναι προφανής: από το κρασί και τη λύρα... στα δεσμά και

τον τροχό των βασανιστηρίων. Κι αυτό το βάρος της ενοχής, δυστυχώς, δεν το έχουμε ξεφορτωθεί ούτε σήμερα.

— **Στο βιβλίο σας επιλέγετε δέκα παραδείγματα ομόφυλων ζευγαριών από την ελληνική μυθολογία, για να εξετάσετε μέσω αυτών τα ήθη της εποχής, αλλά και τις έννοιες των όρων: έρωτας, φιλία, αγάπη και συντροφικότητα. Υπάρχει λόγος που όλοι οι ήρωες στους οποίους αναφέρεστε είναι άνδρες;**

Πράγματι, στο βιβλίο παρουσιάζω δέκα παραδείγματα ανδρικών ζευγαριών. Όχι επειδή οι γυναίκες έλειπαν από την εικόνα του έρωτα, αλλά επειδή η ίδια η μυθολογία, που είναι και το κεντρικό μου πεδίο εδώ, καταγράφει κυρίως αυτές τις ιστορίες. Οι μύθοι γεννήθηκαν μέσα σε κοινωνίες που μιλούσαν περισσότερο για τις σχέσεις ανδρών με άνδρες, ιδίως στο πλαίσιο της φιλίας, της συντροφικότητας και της μάχης. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλά από τα παραδείγματα προέρχονται από τον πόλεμο ή από την ηρωική φιλία, που αγίζει τα όρια του έρωτα. Ας δώσουμε λίγη προσοχή σε αυτό το σημείο γιατί έχει ενδιαφέρον. Δεν έχουμε να κάνουμε με μια ηθική ενόχληση ή με αποκλεισμό λόγω φύλου. Απλώς οι μύθοι αντανakλούν το κοινωνικό πλαίσιο της εποχής, το οποίο ήταν κυρίως ανδρικό: πόλεμος, γυμνάσιο, συμπόσια. Γι' αυτό και οι ιστορίες περιστρέφονται γύρω από άνδρες, όχι γιατί οι γυναίκες ήταν «αόρατες στον έρωτα», αλλά γιατί δεν συμμετείχαν με τον ίδιο τρόπο σ' αυτούς τους θεσμούς.

Βέβαια, υπάρχει και η Σαπφώ, μια εμβληματική περίπτωση γυναικείας φωνής, η οποία όμως είναι ιστορικό πρόσωπο, όχι μυθολογική φιγούρα. Αν την εντάσσαμε, θα βγαίναμε εκτός θεματικού πλαισίου του βιβλίου, που είναι οι μύθοι. Ωστόσο, η παρουσία της στο παράρτημα δείχνει ότι ο ομόφυλος έρωτας δεν ήταν μόνο ανδρικό προνόμιο, αλλά είχε και γυναικείες εκφράσεις, έστω κι αν αυτές δεν βρήκαν τον δρόμο να αποτυπωθούν στους ιδιους τους μύθους. Με λίγα λόγια, δεν πρόκειται για μία «ανδρική μονομέρεια» εκ μέρους μου, αλλά για μία αντανάκλαση του ίδιου του μυθολογικού υλικού.

— **Κάτι το οποίο αξίζει να αναφερθεί, είναι ότι σε πολλούς μύθους (μερικούς από τους οποίους αναφέρετε και στο βιβλίο σας) δεν γίνεται λόγος μόνο για ομόφυλα ζευγάρια μεταξύ θνητών, αλλά και μεταξύ θεών και θνητών, όπως για παράδειγμα εκείνο του Δία και του Γανυμήδη, ή εκείνο του Ποσειδώνα και του Πέλοπα. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, συμβαίνει αυτό;**

Στους ελληνικούς μύθους οι θεοί ερωτεύονται θνητούς γιατί ο μύθος μεγεθύνει ό,τι συμβαίνει και στον κόσμο των ανθρώπων: δύναμη, ομορφιά, προστασία, ανταμοιβή. Όταν ένας θεός «διαλέγει» έναν θνητό, του χαρίζει κύρος και προνόμια – ο αδύναμος κερδίζει κοινωνική άνοδο, αναγνώριση. Ο έρωτας λειτουργεί ως μηχανισμός κοινωνικής κινητικότητας, πάντα όμως με κόστος. Ο Γανυμήδης είναι το πιο γνωστό παράδειγμα: ο Δίας τον ανεβάζει στον Όλυμπο, του δίνει αθανασία και ρόλο δίπλα στους θεούς. Είναι σαν να λέει ο μύθος: «Η εύνοια της κορυφής μπορεί ν' αλλάξει τη ζωή σου». Με τον Ποσειδώνω και τον Πέλοπα, η εύνοια παίρνει πολιτική διάσταση. Ο θεός τού χαρίζει το θρυλικό άρμα, του ανοίγει τον δρόμο για να βασιλέψει, κι έτσι θεμελιώνεται μια δυναστεία. Μόνο που η ανύψωση συνοδεύεται από σκιά: η οικογένεια των Ατρείδων κουβαλάει για αιώνες τις συνέπειες αυτής της αρχικής εύνοιας. Ο μύθος, λοιπόν, και νομιμοποιεί και προειδοποιεί.

— **Ποια είναι η διαφορά μεταξύ της «παιδεραστίας» στην αρχαία Ελλάδα και της «ομοφυλοφιλίας» στη σύγχρονη κοινωνία;**

Είναι δύο εντελώς διαφορετικά πράγματα. Στην κλασική Αθήνα, η παιδεραστία δεν νοούνταν ως «σεξουαλικός προσανατολισμός», αλλά ως ένας θεσμός. Ένας ενήλικος πολίτης (ο εραστής) συνδεόταν με έναν έφηβο (τον ερωμένο) μέσα σε ένα πλαίσιο που είχε και ερωτική διάσταση αλλά και παιδαγωγικό χαρακτήρα. Θεωρείτο ως ένας τρόπος με τον οποίο η πόλη μουσέτευε τους νέους στην ανδρεία, στη φιλία, στη συμμετοχή στα κοινά. Ο Πλάτων μιλά γι' αυτό στον «Φαίδρο» και στο «Συμπόσιο», όπου ξεχωρίζει τον έρωτα που οδηγεί στην αρετή από τον απλό σωματικό πόθο. Η σημερινή ομοφυλοφιλία, αντίθετα, αφορά την έλξη και τη σχέση μεταξύ ενηλίκων του ίδιου φύλου, ως έκφραση ταυτότητας και προσωπικής

επιλογής. Δεν έχει να κάνει με διαφορά ηλικίας ή με παιδαγωγικό ρόλο, αλλά με συναινετικό δεσμό μεταξύ ίσων. Γι' αυτό είναι σημαντικό να μην μπερδεύουμε τους όρους. Η παιδεραστία ήταν θεσμός της αρχαιότητας, με συγκεκριμένες σκοπιμότητες, αντίθετα η ομοφυλοφιλία σήμερα είναι κάτι τελείως διαφορετικό, που αφορά την ελεύθερη σχέση ενηλίκων.

— **Αν και τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα για να καταπολεμηθεί η προκατάληψη απέναντι στους ομοφυλόφιλους, υπάρχουν κατά τη γνώμη σας διαφορές στον τρόπο με τον οποίο οι πρόγονοί μας αντιλαμβάνονταν όχι μόνο την ερωτική επιθυμία, αλλά και το ίδιο το γυμνό σώμα σε σύγκριση με εμάς;**

Ναι, οι διαφορές είναι μεγάλες. Οι αρχαίοι έβλεπαν το γυμνό σώμα ως κάτι φυσικό, όμορφο και κοινωνικά αποδεκτό. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες οι αθλητές αγωνίζονταν γυμνοί, τα γυμνάσια ήταν χώροι εκπαίδευσης και συνάντησης, οι ανδριάντες στόλιζαν τις πόλεις. Το σώμα δεν ήταν ντροπή, ούτε κάτι που έπρεπε να κρυφτεί. Αντίθετα ήταν φορέας κάλλους, δύναμης και αρετής. Και μόνο το ότι οι λέξεις «γυμνάσιο» και «γυμναστήριο» σημαίνουν κυριολεκτικά «τόπος του γυμνού», δείχνει πόσο βαθιά είναι ριζωμένη αυτή η στάση στη γλώσσα μας. Με λίγα λόγια, οι πρόγονοί μας έβλεπαν το σώμα ως αφετηρία για να φτάσουν στο «κάλλος» και την «αλήθεια». Εμείς, αντίθετα, συχνά το αντιμετωπίζουμε με καχυποψία, ως κάτι που πρέπει να περιοριστεί ή να ελεγχθεί. Και αυτή είναι μια μεγάλη απώλεια, γιατί όσο πιο μακριά βάζουμε το σώμα από την αλήθεια τόσο πιο μακριά φεύγουμε από αυτή.

— **Η σεξουαλικότητα ήταν βέβαια και ένα από τα αγαπημένα θέματα των αρχαίων ζωγράφων. Αναζητήσατε αγγεία και άλλα έργα τέχνης που βοήθησαν στη μελέτη σας;**

Ναι, φυσικά! Η εικονογραφία της σεξουαλικότητας στην αρχαία Ελλάδα είναι πλούσια και πολλές φορές πολύ πιο αποκαλυπτική από τα ίδια τα κείμενα. Οι σκηνές σε αγγεία, ανάγλυφα και γλυπτά, δείχνουν ότι ο έρωτας, ετερόφυλος ή ομόφυλος, δεν ήταν περιθωριακό θέμα, αλλά μέρος της καθημερινότητας και της δημόσιας μνήμης. Τώρα, για να πούμε και την αλήθεια, δεν χρειάζεται να είσαι ειδικός για να το διαπιστώσεις αυτό, αρκεί μια βόλτα σε τουριστικές περιοχές της Ελλάδας. Οι ίδιες παραστάσεις που μελετούν οι αρχαιολόγοι και οι ιστορικοί φιγουράρουν εδώ και δεκαετίες σε στάντ περιπτέρων, σε καρτ ποστάλ και σε σουβενίρ με «ερωτικά αγγεία».

Αυτό σε απαλλάσσει από την αυστηρή μελέτη, καθώς το μάτι σου πέφτει πάνω τους, θέλοντας και μη. Αλλά, αν αφήσουμε στην άκρη το χιούμορ, η αξία αυτών των παραστάσεων είναι τεράστια. Δεν μας δείχνουν μόνο το πώς αντιλαμβάνονταν οι αρχαίοι τη σεξουαλικότητα, αλλά και το πώς τη συνέδεαν με την παιδεία, τη θρησκεία, ακόμα και με την πολιτική ζωή. Με λίγα λόγια, η τέχνη λειτουργεί ως δεύτερη βιβλιοθήκη: συμπληρώνει τα κενά που αφήνουν τα κείμενα και μας δίνει μια πιο σωματική, πιο άμεση αίσθηση του κόσμου τους.

— **Ποια θα είναι η επόμενη μελέτη με την οποία θα ασχοληθείτε; Έχετε ξεκινήσει να γράφετε ή βρίσκεστε ακόμα στο σημείο όπου συλλέγετε υλικό προς ανάγνωση και επεξεργασία;**

Συγκεντρώνω υλικό για διάφορα θέματα, αλλά η αλήθεια είναι ότι έχω έτοιμη μια μικρή μελέτη για τον Αρχίλοχο. Είναι ένας ποιητής που με γοητεύει, γιατί κινείται ανάμεσα στον ψόγο και την αποθέωση, ανάμεσα στη σκληρότητα της σάτιρας και στη λυρική τρυφερότητα. Μας επιτρέπει να δούμε έναν κόσμο λιγότερο «ηρωικό» και πιο ανθρώπινο, γεμάτο αντιφάσεις. Τον κρατώ, όμως, για αργότερα. Προς το παρόν θέλω να ολοκληρώσω τη δεύτερη μελέτη που θα ακολουθήσει στη σειρά των «Υστερόγραφων» και αφορά τα διαζύγια στην αρχαία Αθήνα. Είναι ένα θέμα συναρπαστικό, γιατί πίσω από τους νομικούς κανόνες κρύβεται η καθημερινή εμπειρία του χωρισμού, η θέση της γυναίκας στην κοινωνία, αλλά και η σκληρή πραγματικότητα των δικαστηρίων. Μέσα από υποθέσεις που σώζονται στους λόγους του Αντιφώντα, του Λυσία ή του Δημοσθένη, βλέπει κανείς όχι μόνο τη λειτουργία του νόμου, αλλά και τον τρόπο που η προσωπική ζωή συναντούσε τη δημόσια σφαίρα. Είναι μια μελέτη που βρίσκεται σε αναμονή και νομίζω ότι θα έχει μεγάλο ενδιαφέρον. **A**

Ρούλα Γεωργακοπούλου

Αν ήμουν πολιτικός, θα έκανα χαρακίρι

Η καυστική χρονικογράφος και σχολιάστρια της επικαιρότητας, η τρυφερή πεζογράφος και θεατρική συγγραφέας, μιλάει για όλα όσα γίνονται, το νέο της βιβλίο «**Εντευκτήριο Μελαγχολικών Πιθήκων**» που θα κυκλοφορήσει από τις εκδ. Εστία, τον φεμινισμό και τη δύναμη της αγάπης και της φιλίας

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

Η Ρούλα Γεωργακοπούλου δεν καταλαβαίνει γιατί θέλω τόσο διακαώς να της πάρω συνέντευξη. Λες και δεν έχει τόσες δεκαετίες στην πρώτη γραμμή του κοινωνικού και πολιτικού χρονογραφήματος ή στην αρχισυνταξία του *Βήματος* ή του *Marie Claire*· λες και δεν έχει μια λαμπρή θεατρική πορεία ή βιβλία που έχουν αφήσει ποιοτικά ίχνη στη σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία ή απαστράπτουσες μεταφράσεις που μας έχουν χαρίσει τουλάχιστον ένα εμβληματικό βιβλίο του 21ου αιώνα, το «*Illska: to Kakó*» του Ισλανδού Έρικουρ Ερν Νόρδνταλ από τις εκδόσεις Πόλις. Λες και δεν ξέρει με τι μανία ρουφούν τα άρθρα της και τα σχόλιά της στα κοινωνικά δίκτυα όσοι απεχθάνονται τη συνωμοσιολογία και την τοξικότητα και απελπίζονται μπροστά στη μανιώδη εξαπλώσή τους στη χώρα μας, στις ΗΠΑ, στην Ευρώπη. Τις απόψεις της θέλω να ακούσω, της λέω· το χιούμορ που σπάει κόκαλα, την καθαρή ματιά στο μπερδεμένο κουβάρι που πάει να μας πνίξει όλους. Τόσο δύσκολο είναι να το καταλάβει;

«Μα είμαι αποψίας μόνο στον καναπέ μου», λέει με αφοπλιστική ειλικρίνεια. **Από εκεί δεν είμαστε όλοι; Μόνο οι πολιτικοί είναι αποψίες στον δημόσιο χώρο. Αν ήσουν πολιτικός, παρεμπιπτόντως, τι θα έκανες, Ρούλα;** «Χαρακίρι», μου απαντάει.

Κάπως έτσι αρχίζει η συνάντησή μας, ένα απόγευμα ενός ακόμα ζεστού Σεπτέμβρη, που τη βρίσκει όμως κλεισμένη στο σαλόνι του σπιτιού της έπειτα από ένα ατύχημα που την αναγκάζει να περπατάει –όχι για πολύ ακόμα, ευτυχώς– με τη βοήθεια ενός πι. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης νιώθω ότι αυτό το πι είναι τελικά ένας φίλος που την αναγκάζει να κατεβάσει ταχύτητες σε μέτρα ανθρώπινα, αλλιώς το αστραφτερό της μυαλό μπορεί να την είχε εκτοξεύσει ξανά σε επικίνδυνα, για τα νεύρα της, χωράφια.

Ξαναπιάνω τη ροή των υποθετικών ερωτήσεων, να την τσιγκλήσω για το εδώ και τώρα. Έχουμε και τις εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στην έδρα του ΟΗΕ αυτές τις μέρες – για να δούμε: τι θα έκανε αν ήταν Γ.Γ. του ΟΗΕ;

«Θα τους μάζευα και θα έλεγα, λοιπόν παιδιά, τέλος η πλάκα, να πληρωνόμαστε και να έχουμε και τζάμπα τόσους συμβούλους και παρατρεχάμενους και να μην κάνουμε και τίποτα. Ας το λήξουμε το ματσάκι».

Σαν το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο μου ακούγεται λίγο, της λέω και παίρνω αφορμή: **κι αν ήσουν η Φον ντερ Λάιεν;**

«Αχ, τη λυπάμαι, τρώει μεγάλη πίεση. Θυμάσαι τι της έκανε ο

Ερντογάν, που την άφησε όρθια; Τότε την έβριζα, είχα θυμώσει τόσο πολύ, δεν σκώθηκε να φύγει, να δείξει την ενόχλησή της, να δείξει ότι είναι Ευρωπαία. Έχω αναθεωρήσει όμως. Πήγε εκεί για να κάνει μια δουλειά. Εγώ θα έβγαζα τα απωθημένα μου σ' αυτόν τον απαίσιο σεξιστή. Εκείνη όμως κουβαλούσε μια ευθύνη, να κάνει μια δουλειά για την οποία την έστειλε η Ε.Ε.».

Πώς τα βγάζεις πέρα αν έχεις να αντιμετωπίσεις διεθνείς bullies σαν τον Ερντογάν και τον Τραμπ;

Τώρα τι να σου πω; Τι διαλέγεις, την αξιοπρέπειά σου ή να γίνει η δουλειά; Νομίζω, κάνεις τη δουλειά σου. Αλλιώς αφήνεις τη δουλειά, γίνεσαι μύθος, ηρωίδα· και δημιουργείς θέμα επιτόπου. Περνάς σε άλλα επίπεδα διαχείρισης κρίσεων, αφηγηματικά. Επικίνδυνα χωράφια –δες τώρα, με τη δολοφονία του «μάρτυρα» Κερκ κι όλη αυτή τη βία, ας πούμε. Λέμε όλοι ότι η βία είναι απαράδεκτη απ' όπου κι αν προέρχεται, αυτό δεν λέμε; Κι εγώ αυτό λέω, γιατί μισώ τη βία, δεν αντέχω να τη βλέπω ούτε στην οθόνη ούτε υπογείως ούτε πουθενά. Μ' αυτά και μ' αυτά, όμως, θυμήθηκα τους τυραννοκτόνους στην αρχαία Ελλάδα και το πώς μας έλεγαν στο σχολείο ότι ο Αρμόδιος κι ο Αριστογείτων ήταν ήρωες γιατί σκότωσαν τον τύραννο Ίππαρχο, επειδή ήταν τύραννος. Όμως δεν ήταν έτσι τα πράγματα· όποια πηγή κι αν ανοίξεις πια, σου εξηγεί ότι αιτία της δολοφονίας ήταν η σεξουαλική παρενόχληση: ο Αρμόδιος κι ο Αριστογείτων ήταν ζευγάρι και σκότωσαν τον Ίππαρχο επειδή παρενοχλούσε τον

Αρμόδιο. Και οι Αθηναίοι, επειδή είχαν ανάγκη από έναν μύθο για να στηρίξει την επερχόμενη δημοκρατία, τους τίμησαν ως τυραννοκτόνους, ως ήρωες! Απαγόρευσαν κιόλας αυτά τα δύο ονόματα να δίνονται στο εξής σε δούλους. Έφτιαξαν έναν χρήσιμο μύθο. Είδες πόσο πολύ μπορούν ν’ αλλάξουν οι αξίες μιας κοινωνίας ανάλογα με το πού βαδίζει; Τώρα κατασκευάζουν τον μύθο του Κερκ ως ήρωα και του δολοφόνου του ως δήθεν αριστερού: τον χρειάζονται για μια επερχόμενη δικτατορία.

Σκούρα τα πράγματα, της Λέω. «Ναι, αλλά από την άλλη δεν ξέρω αν μπορούν να συντηρήσουν αυτόν τον μηχανισμό». **Τι εννοείς;** «Ό,τι ξεκινούν να κάνουν, σταματάει απότομα. Είναι λες και ο Τραμπ έχει ΔΕΠ-Υ. Μια φλερτάρει τον Πούτιν, μια σταματάει. Μια λέει το ένα, μια το αναιρεί. Αυτό δημιουργεί αστάθεια και συνεπώς τρόμο. Ακόμα χειρότερα, δημιουργεί απάθεια. Ένας Αυστραλός δημοσιογράφος έγραφε τις προάλλες ότι σύντομα θα φτάσουμε να βλέπουμε το ΚΚ Κίνας ως δύναμη σταθερότητας στον πλανήτη... Μιλάμε για τραγικές εξελίξεις. Στη Ρωσία δεν ξέρουμε τι γίνεται, γιατί το πέπλο που καλύπτει την κοινωνία της είναι εντελώς αδιαφανές και δεν καταλαβαίνουμε την κουλτούρα τους ούτε την πολιτική τους σκέψη. Δεν είναι ότι μπορεί να διαβάσω Τσέχοφ και να καταλάβω τη σημερινή Ρωσία, μας λείπουν κεφάλαια. Αναρωτιέμαι συχνά: οι άνθρωποι εκεί τι κάνουν; Μαθαίνουν τίποτα από αυτά που γίνονται; Ακούνε τίποτα ή μόνο αυτά που τους λένε; Πού είναι οι αντιφρονούντες; Δεν υπάρχει αντίλογος. Αν υπήρχε, θα τον ακούγαμε. Μόνο αυτός ο κακόμοιρος ο Ναβάλνι υπήρχε και τον καθάρισαν. Δεν μαθαίνουμε τίποτα, μας έχουν πέσει τα fake news με το καντάρι. Τι εμπειριστατωμένη άποψη μπορούμε να έχουμε για τη Ρωσία; Μόνο συναισθηματικές αντιδράσεις μπορούν να έχουν όσοι διατηρούν το κουράγιο να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις, κι εγώ δεν έχω άλλο κουράγιο πια, το εξάντλησα. Μου το έφαγε όλο ο Τσίπρας. Είμαι στημένη λεμονόκουπα».

Συζητάμε για λίγο για το πώς εξαντλούν τα ψυχικά αποθέματα των χρηστών τα κοινωνικά δίκτυα, για την τοξικότητα στο Facebook και στο Χ. Της εξηγώ ότι έχω πάψει να ποστάρω μη λογοτεχνικές αναρτήσεις στο FB και αντ’ αυτού κάθομαι και χαζεύω βίντεο με ζωάκια στο Instagram. «Α κι εγώ» λέει, «έτσι ξεκίνησα να γράφω το καινούργιο μου βιβλίο, που θα βγει από τις εκδόσεις Εστία. Χαζεύοντας ζώα».

Η Ρούλα Γεωργακοπούλου έχει καθιερωθεί ως μία από τις πιο σουρεάλ και τρυφερές (ναι, ταυτοχρόνως) συγγραφικές φωνές στα σύγχρονα γράμματα: είτε μιλάμε για μια φανταστική συνάντηση ηρώων του Ίψεν και του Καρκαβίτσα («*Ανάπτυγμα βατράχου*», εκδ. Στερέωμα), είτε για ένα συνειρμικό παραλήρημα καταμεσής της πανδημίας («*Η μέθοδος της μπουρμπουλήθρας*», εκδ. Πόλις), είτε για μια βαθιά συγκινητική βουτιά στο παιδικό παρελθόν και τη σχέση με τη χαμένη μητέρα («*Δέντρα, πολλά δέντρα*», εκδ. Πόλις), τα βιβλία της πραγματεύονται την τραγωδία ή την απώλεια, τον τρόπο ή την ακύρωση των προσωπικών ονείρων, με χιούμορ, στοργή και μια αδάμαστη αγάπη για τη γλώσσα.

«Μιλάμε, ερωτεύτηκα. Ερωτεύτηκα –με όλα τα συμπτώματα– τους γορίλες».

Γορίλες στη λιακάδα

«Πριν από δύο χρόνια κάτι έγινε εδώ, σ’ αυτόν τον περίφημο καναπέ που καθόμαστε τώρα. Είχαμε ανοιχτή την τηλεόραση κι έπαιζε μια διαφήμιση, μια χαζομάρα. Και τη σάρκασε ο Νίκος, ο σύζυγός μου, με έναν τρόπο παιδικό, πηγαίο, αθώο. Άρχισα να γελάω και δεν μπορούσα να σταματήσω, δάκρυα έτρεχαν από τα μάτια μου, ήταν λες και ξαφνικά ανακάλυπτα το γέλιο απ’ την αρχή, τη δυνατότητά του. Με συνεπήρε. Ένωσα ότι κάτι ζωίδες μου έφερνε από το γέλιο, μια πρωτόγονη, εσωτερική περιοχή. Άρχισα αμέσως να ψάχνω και να διαβάζω για τα ζώα, ξεκινώντας από εκεί απ’ όπου έπρεπε να ξεκινήσω: τα πρωτεύοντα, τα πρώτα μας ξαδέρφη. Διάβαζα τα πάντα. Μέχρι και λείζερ στα μάτια μου έκανα για να μπορώ να διαβάζω επιστημονικά βιβλία, που έχουν γραμματάκια ψείρες! Έβλεπα ντοκιμαντέρ, παρακολουθούσα ολόκληρες γορίλο-οικογένειες, ήξερα ποιος είναι ο σούπερ γορίλας στον ζωολογικό της Πράγας, του Κιότο, του Λονδίνου. Ήξερα τα παιδιά τους, τις manάδες τους, τι έκαναν σήμερα και χθες. Τους παρακολουθούσα. Μου έστριψε.

»Ο άντρας μου άρχισε να φοβάται. Έγινε αντικοινωνική· σε όποια παρέα πήγα, άρχιζα να τους λέω για τους γορίλες. Να τους στέλνω βίντεο. Οι φίλοι μου αρνούνταν πια να τα δουν. Πέρασα μια περίοδο που νόμιζα ότι εδώ κάθομαι εγώ κι εκεί που κάθεται εσύ είναι ένας γορίλας, και σκεφτόμουν ότι κάτι πρέπει

να του δώσω να φάει, αλλά πώς θα χορτάσει, δεν του φτάνουν αυτά που έχουμε. Είχα πάθει παράνοια. Και κάποια στιγμή, μου λέει ένας φίλος –σπουδαίο πλάσμα, ο πιο ευαίσθητος άνθρωπος του κόσμου, ο Παύλος Τσίμας– μου λέει: “Και τι θα τα κάνεις όλα αυτά;”. Ήταν σαν να μου έστελνε κύματα ευθύνης. Κι έτσι έγραψα το βιβλίο, γιατί κάτι έπρεπε να κάνω. Έγραψα μια ερωτική ιστορία με γορίλες».

Τι δηλαδή, έχει και σεξ;

Πώς δεν έχει. Βεβαίως ο άντρας μου τη διάβασε και απογοητεύτηκε: «Περίμενα τόσο καιρό να γράψεις μια σεξουαλική σκηνή κι εσύ έγραψες αυτό;» (γελάει). Μιάμιση αράδα, αλλά ανατρέπει όλο το βιβλίο. Μια ερωτική ιστορία με γορίλες και μία γυναίκα.

Τύπου Τζέιν Γκούντολ;

Αυτή ασχολείται με τους χιμπατζήδες, εγώ είμαι φραξιονίστρια, γοριλολάγνος. Οι χιμπατζήδες είναι πολύ σαματατζήδες για τα γούστα μου, υπερβολικά έξυπνοι και δραστήριοι, σχεδόν άνθρωποι. Οι γορίλες είναι «τα ζώα μου αργά». Όλο μάζα, δύναμη, παθητικότητα, τρυφερότητα και μικρή επιθετικότητα. Έχουν τον βασιλιά τους και τον προσκυνούν όλη μέρα. Τον προσκύνουν κι εγώ, προσκύνω επιτέλους έναν βασιλιά, καημό το είχα! Φυσικά ως γυναίκες έχουμε προσκυνήσει άπειρους βασιλιάδες και θα τους προσκυνάμε στον αιώνα τον άπαντα, αλλά αφού είχα τώρα έναν αυθεντικό βασιλιά γορίλα, γιατί να μην το κάνω με τρόπο σωστό;

Μισό λεπτό, γιατί θα προσκυνάμε στον αιώνα τον άπαντα;

Γιατί μας πατάνε στον λαιμό. Και πολλές φορές τούς δίνουμε το δικαίωμα.

Μα έχουν γίνει πολλά βήματα τα τελευταία εκατόν είκοσι χρόνια, στη Δύση τουλάχιστον.

Εγώ θέλω κι άλλα. Ζούμε συνεχώς διαφεύσεις. Κάνουμε αμέτρητα βήματα πίσω. Εμένα, ας πούμε, δεν μ’ αρέσει να βλέπω άντρες μέσα στο γυναικείο κίνημα. Δεν μας χρειάζονται, μπορούμε και μόνες μας. Κι αν δεν μπορούμε, καλά να πάθουμε. Δεν καταλαβαίνω τι δουλειά έχουν ανάμεσά μας οι μουστακαλήδες supporters. Υπάρχουν πάρα πολλοί καλοί άντρες, μπορεί καλύτεροι κι από μας, αλλά δεν είναι η δουλειά τους αυτή. Εσείς έχετε στρέιτ συμμάχους στο ΛΟΑΤΚΙ+ κίνημα, αλλά δεν έρχονται να διαμορφώσουν και να χαράξουν πολιτικές ή να κάνουν τη γνώμη τους προτεραιότητα, έρχονται; Εμείς γιατί το έχουμε επιτρέψει αυτό ως φεμινίστριες; Έχουν μπει μέσα και λένε: οι γυναίκες χρειάζονται πλάτες. Αρχίσαμε πάλι τα ίδια δηλαδή...

Απ’ ό,τι καταλαβαίνω, με την ιδέα της ποσόστωσης δεν τα πας καλά.

Ποτέ δεν τα πήγα καλά.

Έχει κάνει όμως θαύματα στη Σκανδιναβία.

Στη Σκανδιναβία μπορεί. Εγώ είμαι μεσογειακή, θέλω να πας και να πατήσεις μόνη σου, να κερδίσεις ό,τι κέρδισες μόνη σου.

Ποιος σου είπε ότι δεν το κερδίζεις μόνη σου; Η ποσόστωση δεν είναι free handout, είναι άνοιγμα πόρτας ευκαιρίας προς μια ομάδα που έβλεπε μόνο τοίχους.

Αχ, δεν μπορώ, έχω φάει τα νιάτα μου μ’ αυτή την κουβέντα! Είδα ποιες μπαίνουν μέσα από αυτές τις πόρτες ευκαιρίας. Κοίτα το κοινοβούλιό μας... Από τη μία έχεις κάτι τύπισσες φουσκωμένες από τα μπότοξ, από την άλλη ακτιβίστριες που έχουν από πίσω μόνο έναν πούρο θυμό, χωρίς θεωρία, χωρίς καλλιέργεια. Εμείς διαβάζαμε, σκεφτόμασταν. Είχαμε έναν πατέρα που μας κλείδωνε μέσα, γάμους με το ζόρι από μικρή ηλικία, οι μισές μου συμμαθήτριες παντρεύονταν όταν τελείωναν το σχολείο, στα δεκαεφτά. Δεν μπορώ να την καταλάβω τη νέα γενιά: πήρε τις ευκαιρίες της, τι τις έκανε; Κι άμα τους και πεις και καμιά καλή κουβέντα, θα σε βρίσουν. Αν πεις σε μια πιτσιρίκα «Τι όμορφη που είσαι», είναι λες και την προσβάλεις. Αμάν πια!

Αδερφική αγάπη

Η Ρούλα Γεωργακοπούλου έχει δύο αδερφές. Αγαπημένες. Της ζητώ να μου πει για τη σημασία αυτού του πολύτιμου δεσμού, για τον οποίο λίγοι μιλούν και πολλούς θα ωφελούσε σε μια εποχή μοναξιάς και απομόνωσης. «Είναι ασφάλεια τ’ αδέρφη κι επίσης μια μαθητεία στο μοίρα-

σμα, στην αγάπη. Γιατί η αγάπη θέλει αιματοχυσία για να την πετύχεις. Αν είναι όλα ανοιχτά κι είσαι μόνος σου, δεν έχεις μάθει βασικές παραμέτρους συνύπαρξης. Με ποιον κοντραρίστηκες για την αγκαλιά της μαμάς σου; Με ποιον δεν μπορούσες να κάνεις χωρίς; Με τα αδέρφια σου έχεις την ίδια ιστορία».

Ταιριάζατε από μικρές με τις αδερφές σου ή ήταν κάτι το οποίο το κερδίσατε μεγαλώνοντας;

Είχαμε ένα επίπεδο στο οποίο επικοινωνούσαμε πάντα: το διανοητικό. Παρ’ όλα αυτά, ήμασταν πολύ συναισθηματικά παιδιά και τα τρία, με μεγάλες διαφορές. Ευτυχώς όμως είχαμε πάντα πολύ καλή επικοινωνία στο διανοητικό επίπεδο, με τα βιβλία που διαβάζαμε και συζητούσαμε, τις ιδέες που ανταλλάσσαμε: αυτό ήταν το σπίτι μας. Μετά ήρθε το θέατρο. Μετά και το σινεμά. Ο φεμινισμός, η πολιτική.

Τι βρήκες στους καλούς σου φίλους που δεν σου έδιναν οι αδερφές σου; Γιατί τη χρειάστηκες μετά τη φιλία αν έχεις τέτοιες αδερφές; Εγώ, που δεν έχω αδέρφια, αναγκάζομαι να φορτωθώ σε άλλους ανθρώπους.

Ηρεμία βρήκα. Είμαστε πάρα πολύ σαματατζούδες μεταξύ μας. Τώρα έχω περιοριστεί στις επαφές μου, ειδικά με τη μία που είναι πολύ χειρότερη από μένα, σε σχέση με τον Τσίπρα βασικά. Τη θυμάμαι τότε, με τους ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ στην κυβέρνηση, να μπαίνει στο σπίτι με τις εφημερίδες, να ανοίγει, να διαβάζει και να ωρύεται (γέλια). Γελούσα πάρα πολύ, πόσο παιδική αυτή η αντίδραση! Δεν ήθελε ν’ ακούει τον Τσίπρα ούτε να μιλάει. Κι εγώ που τον άντεχα τι κατάλαβα; Θυμάμαι τότε με το δημοψήφισμα, ούτε που την αντιλήφθηκα την κωλοτούμπα που έκανε, έκλαιγα σαν μικρό παιδί. Αποσβολώνομαι με τα πράγματα που με συνταράζουν, ξέρεις, σαν τον λαγό που κοκαλώνει μπροστά στους προβολείς του αυτοκινήτου. Από το fight, flight, freeze παθαίνω το freeze.

Έκτοτε έχουν γίνει της Παναγιάς τα μάτια. Ο κόσμος προχωράει.

Προς τα σκατά. Χους εις χουν. (γέλια)

Και τι προτίθεσαι να κάνεις γι’ αυτό;

Εγώ θα κάνω αυτό που μου λέει το τσιπάκι που βάλαν στον εγκέφαλο στη γενιά μου: διαλέγουμε, δεν απέχουμε. Προσπαθούμε.

Κοντός, τσαντίλας κι ασεκίνητος Εμμανουέλ Μακρόν και η κρίση του λαϊκισμού

Ξαναπιάνουμε την κουβέντα για τους strongmen, για την Κίνα και την Ινδία και τις νέες (αν)ισορροπίες με τις ΗΠΑ. Για την Ευρώπη, γι’ αυτά που γίνονται στη Γαλλία. «Υπάρχουν κι άλλοι strongmen, ξέρεις, που την πάτησαν και δεν είναι πια strong. Ο Μακρόν, ας πούμε». Με ακούει που σκάω στα γέλια: σιγά μην ήταν ο Μακρόν strongman, σε μια ελεύθερη χώρα! Οι strongmen είναι δικτατορίσκοι, υπάρχοντες ή εξελισσόμενοι.

«Αλλιώς το εννοώ εγώ. Στον Μακρόν έβλεπα έναν δημοκράτη τσαμπουκαλή που να μη μασάει κι έλεγα “πάμε, μεγάλε!”. Και τον ερωτεύτηκα και αυτόν. (γελάει) Γιατί έχει τα χαρακτηριστικά που μ’ αρέσουν: είναι κοντός, τσαντίλας και ασεκίνητος. Περίμενα πάρα πολλά απ’ αυτόν, αλλά τι να κάνεις αν έχεις ολόκληρη εθνοσυνέλευση απέναντί σου; Κι επειδή ξέρω πολλούς Γάλλους, δεν το αντέχω αυτό που γίνεται κάθε φορά. Είναι χειρότερο από μας. Εμείς τουλάχιστον έχουμε κι έναν φόβο, μια διαγενεακή ανάνηψη φτώχειας, ας πούμε. Αυτοί είναι τόσο κακομαθημένοι που δεν παίρνουν χαμπάρι, δεν καταλαβαίνουν ότι θα την πατήσουν με το χρέος. Και μαζί τους θα την πατήσουμε κι εμείς. Πήγε ο Μακρόν σ’ ένα σχολείο πριν από χρόνια κι ένας μικρός τον αποκάλεσε “Manu”. Και του απαντάει αυτός, άκου να δεις, εγώ είμαι ο πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας και θα με λες “κύριε πρόεδρε”. Και τον έβρισαν, τα ζώα! Πες τα, ρε μεγάλε! Λίγος σεβασμός πια, είναι συντηρητικό αυτό;».

Της αναφέρω ένα σύντομο βίντεο που επανακυκλοφόρησε με τον Τζον ΜακΚέιν, υποψήφιο των Ρεπουμπλικανών κόντρα στον Μπαράκ Ομπάμα το 2008. Ο ΜακΚέιν βρέθηκε αντιμέτωπος με μια τρελαμένη του Tea Party (τραμπική, θα λέγαμε σήμερα), που έλεγε ότι δεν της άρεσε ο Ομπάμα «γιατί ήταν Άραβας». Και της πήρε το μικρόφωνο από τα χέρια και την ξεμπρόστιασε μπροστά σ’ όλο

◀ **το ακροατήριο:** «Κυρία μου, κάνετε λάθος. Είναι όσο Αμερικανός είμαστε εγώ κι εσείς. Είναι ένας οικογενειάρχης, ένας αξιοπρεπέστατος άνθρωπος. Κι αυτά τα πράγματα δεν θα τα λέτε στις συγκεντρώσεις μου». Αυτό ήταν το ρεπουμπλικανικό κόμμα το 2008.

«Κι είδες τι έγινε μέσα σε 10 χρόνια;» συμπληρώνει. «Δεν έχει να κάνει με την οικονομία. Περίμεναν πώς και πώς οι τρελαμένοι να εκλέξουν έναν bully. Τον έβγαλαν. Δις! Με φτιαχτά αφηγήματα περί δήθεν απειλών. Αυτά συμβαίνουν και θέλω να γίνω αναχωρήτρια. Έτσι είναι κι οι Γάλλοι, μονόμπαντοι. Πάνε σαν τα πρόβατα πίσω από τον κάθε λαϊκιστή. Είναι να σου πέφτουν τα μαλλιά μ' αυτά που λένε οι φίλοι που έρχονται. Έχουμε σταματήσει να μιλάμε για πολιτική και το μόνο που λέμε είναι αν ήταν καλό το φαί ή η θάλασσα... Και δεν είναι ότι είναι καν France Insoumise, ας πούμε, Μακρόν είχαν ψηφίσει, αλλά τώρα είναι θυμωμένοι κι αυτοί. Είναι σαν τους Αθηναίους που θύμωσαν με τον Μπακογιάννη και πήγαν και ψήφισαν Χάρη Δούκα».

Για πες! «Κι εγώ ήμουν θυμωμένη με τον Μπακογιάννη όταν είδα το κέντρο της Αθήνας. Μ' αυτά τα πεθαμένα δέντρα! Έβαλε χέρι στη νεοκλασική ψυχή της πόλης. Είναι ποτέ δυνατόν; Ποιος νόμιζε ότι ήταν;» **Και ψήφισες Δούκα;** «Όχι! Με το που είδα τον Δούκα στο ντιμπέιτ, κατάλαβα πόσο υπολείπονταν του Μπακογιάννη. Φαινόταν η ανεπάρκειά του ξεκάθαρα. Θυμάμαι τότε με τον Μπακογιάννη, η αδελφή μου είχε ένα ψυγείο που έπρεπε να πετάξει. Παίρνει τον Δήμο Αθηναίων και λέει: "Αφήνω ένα ψυγείο στα σκουπίδια. Πότε θα περάσετε να το πάρετε;" "Σε δέκα λεπτά", της λένε. Σε δέκα λεπτά είχαν περάσει και το είχαν πάρει. Εγώ πήρα τηλέφωνο να τους πω ότι πρέπει ν' αφήσω έξω μια μπαγιέρα κι ήταν εκεί μια βδομάδα. Έπαιρνα συνέχεια τηλέφωνο κι ο Δήμος τίποτα. Με βρίζανε οι γείτονες. Στο τέλος ήρθαν και την πήρανε οι γύφτοι».

Δημοσιογραφία και χρονογραφήματα

Πώς άντεξες 30 χρόνια να γράφεις χρονογραφήματα, Ρούλα; Πού τα έβρισκες τα θέματα καθημερινά ή εβδομαδιαία;

Ούτε κι εγώ ξέρω. Θα σου πω όμως τι έκανα όταν ήμουν πιο νέα. Άνοιγα το παράθυρο – ήμουνα σε πιο χαμηλό όροφο – κι έλεγα: την πρώτη φράση που θα ακούσω απ' τον δρόμο, μ' αυτή θα ξεκινήσω. Πέρναγε ένας κι έλεγε, ας πούμε: "Ρε, ποιανού είναι αυτό το αυτοκίνητο στη μέση του δρόμου;" ή "Ποιος έχει παρκάρι εδώ;" κι εγώ έγραφα *ποιος έχει παρκάρι εδώ;* και μετά συνέχιζα. Κι ερχόταν. Το πρώτο που άκουγα έγραφα, δεν πά' να ήταν "έλα, έλα λίγο, κόψ' το λίγο αριστερά". (*γελάμε*) Κι αυτό ξεκλείδωνε τη γλώσσα μέσα μου. Γιατί αυτό είναι η πραγματική γλώσσα, όχι η γλώσσα που κατασκευάζουμε εμείς στο χαρτί. Αυτή η πρώτη φράση με βοηθούσε να γράψω όπως ήθελα, δηλαδή λαϊκά, χιουμοριστικά και διεστραμμένα. Θυμάμαι ακόμα και τώρα έναν τύπο (πιο πολύ οι άντρες φωνάζουν στον δρόμο, ξέρεις). Εγώ έπινα τον καφέ μου στο μπαλκόνι κι από κάτω ο δρόμος ήταν πολύ στενός, γιατί είχαν τριπλοπαρκάρι, κι αυτός είχε μπροστά του μια κυρία που οδηγούσε πολύ προσεκτικά, να περάσει χωρίς να τηγανίσει. Αυτός από πίσω της άρχισε να φωνάζει: "Έτσι! Ναι! Πέρνα, χωράς! Χωράς, σου λέω, χωράς, χωράς!". Περνάει τέλος πάντων εκείνη με τα χίλια ζόρια και φωνάζει αυτός αγανακτισμένος: "Χωράς, γαμώ τα δικαιώματά σας!". Τον κακομοίρη! Δεν ήταν υπέροχος; Πρέπει να τον βρω και να γίνει φίλος μου».

Είσαι με τα καλά σου; της λέω. «Γιατί; Να πάει χαμένο τέτοιο χιούμορ;»

Όταν πια πατάω το κουμπί για να σταματήσει η ηχογράφηση, το iPhone σώζει τη συνομιλία μας με έναν τίτλο που αντιστοιχεί στο στίγμα της τοποθεσίας μας στους Χάρτες: «Fitness Academy and Yoga». Κοιτάζω τη Ρούλα με το πι στο σαλόνι του σπιτιού της, της δείχνω τον τίτλο και σκάμε στα γέλια. **A**

Ο Μιχάλης Μιχαηλίδης έγινε συγγραφέας για να μην πεθάνει από πλήξη

Με αφορμή το βιβλίο του «*Η τελευταία πλεκτάνη*», μια τοιχογραφία της Ρωσίας την περίοδο 1903-1953, μιλήσαμε με τον συγγραφέα.

Της ΗΡΩΣ ΣΚΑΡΟΥ

Δεν ήμουν πάντα αναγνώστρια ιστορικών μυθιστορημάτων. Τα απέφευγα, λες και η ανία που μου προκαλούσε το μάθημα Ιστορίας στο σχολείο τα είχε στιγματίσει κι αυτά. Έτυχε όμως τα τελευταία χρόνια να έρθουν στα χέρια μου βιβλία που διευρύναν την γκάμα των προτιμήσεών μου. Έργα που μέσα από συναρπαστικές αφηγήσεις μου πρόσφεραν ένα ταξίδι στον χρόνο, εμπειρική σχεδόν γνώση, συγκίνηση κι έναν διαφορετικό τρόπο θέασης του παρόντος. Ένα τέτοιο μυθιστόρημα μου κράτησε παρέα το καλοκαίρι που πέρασε. Εξακόσιες εβδομήντα οκτώ σελίδες καλής ελληνικής πεζογραφίας. Ή μήπως ρωσικής; Δεν ήταν λίγες οι φορές που ξεχνούσα ότι διάβαζα Έλληνα λογοτέχνη. Το θυμόμουν όποτε έβαζα τον σελιδοδείκτη στο βιβλίο κι αντίκριζα το εξώφυλλο. Μιχάλης Μιχαηλίδης – «*Η τελευταία πλεκτάνη*» (εκδόσεις Νεφέλη). Μια φυγόκεντρη κοινωνική τοιχογραφία της Ρωσίας την περίοδο 1903-1953. Ο κεντρικός ήρωας, Ροντιόν Αντόνοβιτς Σαβίριν, με συντρόφευσε στην περιήγησή μου. Ακολούθησα μαζί του τις εξελίξεις που σημάδεψαν τη χώρα του και πήρα απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα. Είχα όμως και μερικά για τον συγγραφέα.

— **Τι είδους σαράκι σ' έτρωγε κι αποφάσισες να ασχοληθείς με τη Σοβιετική Ένωση;**

Κατ' αρχάς ο σοσιαλισμός είναι μια ζωντανή ιδέα. Οι περισσότεροι άνθρωποι ξέρουν ότι ο πλανήτης θα καεί, αν δεν επικρατήσει κάποιος είδους σοσιαλισμός. Από εκεί και πέρα, η Σοβιετική Ένωση είναι χρυσοφόρο κοίτασμα για έναν συγγραφέα, διότι παρουσιάζει τόσο δραματουργικό όσο και φορμαλιστικό ενδιαφέρον. Για παράδειγμα, σου δίνει την ευκαιρία να χρησιμοποιήσεις μια ορολογία με πάμπολλες λέξεις, οι οποίες δεν μπορούν εύκολα να ενταχθούν σε άλλο πλαίσιο.

— **Τι σε οδήγησε να διαλέξεις έναν γιατρό ως κεντρικό ήρωα;** Ο κεντρικός ήρωας επιλέχτηκε επειδή έχει δυνατότητα για δράση και πρόσβαση σε πληροφορίες. Πάντα έτσι διαλέγω τον πρωταγωνιστή. Δεν γράφω βιβλία που περιγράφουν το Βελβεντό Κοζάνης ή τον Βροντάδο Χίου. Επίσης δεν γράφω μυθολογία στην οποία υιοθετείται μανιακά η οπτική γωνία του αναξιοπαθούντος μικροαστού ή η οπτική γωνία του ατόμου με αξιοδράκρυτες συναισθηματικές ανάγκες.

— **Σε απασχόλησαν τα ονόματα των ηρώων ή τα ανέσυρες από τα κιτάπια της Ιστορίας;**

Τα μισά πρόσωπα του μυθιστορήματος είναι ιστορικές μορφές και τα υπόλοιπα δεν είναι. Για τα τελευταία πρόσωπα επιδίωξα ποικιλία στα ονοματεπώνυμα. Σ' αυτό το πεδίο ασχολήθηκα ιδίως με τις γυναίκες, οι οποίες αφθονούν στο βιβλίο.

— **Ο αρχικός όγκος των πληροφοριών που απαιτήθηκε για να στήσεις ολόκληρο αυτόν τον κόσμο δεν σε καθήλωσε αρχικά;** Για να γίνει η δουλειά, χρειάστηκε υπομονή. Αρχικά είχα μια απλή ιδέα για ένα μυθιστόρημα γύρω από τη λεγόμενη Υπόθεση των Πατρών (1953). Έπειτα είδα ποιες προοπτικές ανοίγονταν μπροστά μου και σκέφτηκα να λύσω όλες τις απορίες μου για τη Σοβιετική Ένωση. Έτσι, για να ολοκληρώσω μόνο το σχεδιάγραμμα του βιβλίου, απαιτήθηκαν τρία χρόνια και δύο χιλιάδες χειρόγραφες σελίδες.

— **Πώς κατάφερες να οργανώσεις όλες αυτές τις πληροφορίες που αποτέλεσαν το υφάδι του μυθιστορήματός σου; Πληροφορίες που, όπως μας εξηγήεις στο τέλος του βιβλίου, τις συγκέντρωσες μελετώντας 252 άλλα πονήματα;** Είχα δύο πλεονεκτήματα προτού αρχίσω τη δεκαετή περιπέτεια.

Πρώτον, το 2010 είχα βρεθεί για κάποιο διάστημα στη Μόσχα (στον βασικό τόπο δράσης του βιβλίου) και είχα κάνει επόπτευση χώρων. Δεύτερον, σε γενικές γραμμές είχα από καιρό στο μυαλό μου τη σταδιοδρομία του πρωταγωνιστή, την οικογένειά του, το περιβάλλον του, τις γυναίκες της ζωής του, τα άγχη του, τις αδυναμίες του. Από την άλλη, είχα δυο προβλήματα. Το ένα πρόβλημα είναι ότι δεν μου αρέσουν οι ισχυρισμοί των φιλοξενούμενων στον κυβερνοχώρο και οι εικασίες των φαφλατάδων. Το άλλο πρόβλημα είναι ότι στην Ελλάδα δεν μεταφράζονται βιβλία κοινωνικής ιστορίας. Έτσι, αναγκάστηκα να παραγγείλω πολλά βιβλία από το εξωτερικό, τα οποία έπρεπε να με πείσουν για την αξιοπιστία τους. Πώς; Τα λογοτεχνικά έργα έπρεπε να ακτινοβολούν ταλέντο και τα ιστοριογραφικά έργα έπρεπε να περιέχουν ανά τόμο δεκάδες σελίδες με σημειώσεις που να παραπέμπουν σε αριθμημένα αρχεία του ρωσικού κράτους. Στο τέλος, έπειτα από τρία χρόνια και επιμερισμό του υλικού σε ενότητες, όλα ξεκαθαρίστηκαν.

— **Τι προσδοκάς ως ανταμοιβή για τον κόπο σου; Ή πιστεύεις ότι η αμοιβή για έναν συγγραφέα είναι το ίδιο το ταξίδι της γραφής;**

Όπως έχω αναλύσει στο μυθιστόρημά μου «Πινακοθήκη τεράτων» (2009), η ζωή του συγγραφέα στην Ελλάδα τραμπολίζεται μεταξύ γελοiotτητας και τραγωδίας. Οπότε η συζήτηση για αμοιβές δεν έχει πολύ νόημα. Για να το πω αλλιώς, ξέρω τι περίπου θα συμβεί με το βιβλίο. Το μόνο σίγουρο πάντως είναι ότι δεν με ενδιαφέρει καθόλου να εμφανίζομαι με ακκισμούς στα ΜΜΕ. Δεν έγινα συγγραφέας από ματαιοδοξία ή για να ξεγελάσω την κοινωνία. Έγινα συγγραφέας για να μην πεθάνω από πλήξη.

— **Είσαι πλέον 56 ετών. Θεωρείς ότι στο εξής θα ασχοληθείς αποκλειστικά με το ιστορικό μυθιστόρημα;**

Δεν είμαι σίγουρος ότι μπορώ να δώσω έναν ορισμό του ιστορικού μυθιστορήματος – στα τρεις χιλιάδες βιβλία που έχω διαβάσει στη ζωή μου δεν περιλα-

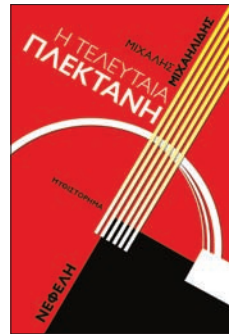
βάνονται ούτε τριάντα ιστορικά μυθιστορήματα. Έχω όμως την εντύπωση ότι τα ιστορικά μυθιστορήματα περιγράφουν πλίνθους, κιλίμια, ντιβανοκασέλες, καλπάκια, σιρίτια. Άρα το δικό μου βιβλίο μάλλον δεν είναι ιστορικό μυθιστόρημα.

— **Προβokatόρικη ερώτηση: Πιστεύεις ότι το βιβλίο σου θα μπορούσε να πωληθεί στα φεστιβάλ της ΚΝΕ;**

Η ΚΝΕ είναι γεμάτη όμορφα και έξυπνα παιδιά. Αν λοιπόν τέτοιου τύπου παιδιά διαβάσουν το βιβλίο μου, μάλλον θα το βρουν διασκεδαστικό και χρήσιμο. Κυρίως χρήσιμο, διότι θα δουν με παραδείγματα ότι ο βολонταρισμός και ο ηρωισμός δεν αρκούν. Και διότι θα δουν, χαμογελώντας, πόσα κινήματα υπάρχουν – το εργατικό, το μικροαστικό, το λουμπενικό. Επομένως θα χαιρόμουν αν το βιβλίο πωλούνταν στο φεστιβάλ της ΚΝΕ – ακόμη κι ως αντιδραστικό. Από την άλλη, με ανατριχιάζει η ιδέα ότι το μυθιστόρημά μου μπορεί να διαβαστεί από μέλη δεξαμενών σκέψης (ΕΛΙΑΜΕΠ, ΙΟΒΕ, ΚΕΦΙΜ). Δεν απευθύνεται σε τέτοια άτομα.

— **Τι νομίζεις ότι θα φέρει στον συγγραφικό χώρο η πολυθρόλητη άφιξη της τεχνητής νοημοσύνης;**

Στα μάτια μου η τεχνητή νοημοσύνη είναι κάτι τόσο αποτελεσματικό όσο το νερό του Καματερού ή το πόσιμο κολλαγόνο. Είναι η πιο πρόσφατη μούφα της αγοράς και θα ακολουθήσει την πορεία της κλωνοποίησης και της νανοτεχνολογίας: υπνωτισμός των μικροεπενδυτών, φούσκα στο χρηματιστήριο, φυγάδευση των εσόδων σε φορολογικούς παραδείσους, δόλιες χρεοκοπίες, λήθη. Εξάλλου το μόνο που χρειάζεται και κανείς για να βγάλει τα συμπεράσματά του είναι να μελετήσει τους μηχανικούς που μας παραμυθιάζουν. Είναι όλοι τους φιλισταίοι, που στην πραγματικότητα σκαμπάζουν μόνο από Άιν Ραντ και βιντεοπαιχνίδια. **A**

Μιχάλης Μιχαηλίδης
Η τελευταία πλεκτάνη
(ΕΚΔ. ΝΕΦΕΛΗ)

Η Αλίκη, ο ΝτεΛίλλο και ο Ντόκινς στο τελευταίο βιβλίο του Μιχάλη Μοδινού

Του ΗΛΙΑ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ

Δεν είναι η πρώτη φορά που ο Μιχάλης Μοδινός καταπιάνεται με τον ΝτεΛίλλο, τον μεγάλο Αμερικανό συγγραφέα, σεναριογράφο κ.ά. Τον έχουμε ξανασυναντήσει στο πέμπτο, νομίζω, μυθιστόρημα του Μοδινού, την «Αγρία Δύση», στο οποίο –και λόγω θέματος– γίνεται μια εκτεταμένη αναφορά στον «ποιητή» που ενέπνευσε μια ολόκληρη γενιά λογοτεχνών, Αμερικανών και άλλων, μεταξύ των οποίων και τον Μιχάλη Μοδινό, για τον οποίο ο ΝτεΛίλλο είναι ένα είδος μέντορα. Αυτή τη φορά λοιπόν τον βρίσκουμε –ως πρόσωπο της μυθοπλασίας εδώ– στο τελευταίο βιβλίο του Μοδινού, «Η υπόθεση της ερυθράς βασίλισσας», στην Ελλάδα, καλεσμένο σ' ένα σπίτι φίλων κάπου στον Λυκαβηττό, να αγορεύει, ανακατεύοντας ποτά, περί ελληνικού πολιτισμού, για τον οποίο πιστεύει ότι διαθέτει μια εξαιρετική παράδοση, η οποία έχει όμως διαρραγεί στις μέρες μας – αν και μένουν ακόμα πολλά ερεθίσματα σπαρμένα παντού σε έναν τόπο που «είναι το βιβλίο του κόσμου», όπως λέει ο κατά Μοδινόν ΝτεΛίλλο. Ένα βιβλίο γεμάτο από αναφορές, παραπομπές και υποσημειώσεις, πραγματά και θαύματα, που, καθώς τα σκορπίζει ο άνεμος, νομίζεις ότι τα έχεις ξαναζήσει αλλού.

Θα μπορούσε να πει κανείς πολλά με αφορμή τον ελληνομαθή ΝτεΛίλλο, αλλά ας το αφήσουμε αυτό στον Μοδινό, για τον οποίο άλλωστε στην «Ερυθρά βασίλισσα», ο ΝτεΛίλλο είναι μια διαρκής πηγή έμπνευσης. Δηλαδή ο ΝτεΛίλλο από μόνος του θα μπορούσε να είναι ένα ελληνοκεντρικό μυθιστόρημα, όπου ο ήρωας θα αφουγκράζεται την ιστορία μέσα στους σωρούς από σπασμένες πέτρες στα πεδία των ανασκαφών, για ν' αποδείξει ότι «τη λέξη μπορούμε να την αναζητήσουμε πέρα απ' τον προφορικό λόγο» (δείτε επ' αυτού και το βιβλίο του «Ονόματα», εκδ. Εστία, 1996).

Το ΝτεΛίλλο II είναι ένα από τα 14 διηγήματα που περιλαμβάνεται στην «Ερυθρά βασίλισσα» του Μοδινού, και φυσικά δεν είναι ο μόνος λόγος για ν' αγοράσει κανείς το βιβλίο. Μπορεί κάποιος (ένας ανήσυχος αναγνώστης) να ανακαλύψει σχεδόν σε όλα σχέσεις, συνάφειες, αναφορές και δυνατότητες, όπου ένα τόσο δα διήγημα θα μπορούσε να αποτελέσει το πρόπλασμα για ένα μεγάλο μυθιστόρημα. Πάρ' τε για παράδειγμα το *Περί πρώων και ρόλων* όπου σ' ένα μικρό επαρχιακό καφενείο (το καφενείο του Μπάμπη) μπορεί κανείς να βρει όλους τους τύπους των νεοελλήνων, με τις χαρακτηριστικές του εμμονές, τις ροκανισμένες από τον χρόνο συνήθειες, τις μισές αλήθειες και κυρίως τα λάθη. Στο κομμάτι αυτό, πέρα από την παρέλαση των χαρακτήρων, πέρα από τον ανώδυνο πετροπόλεμο θεωριών που μεταφράζονται σε πολιτικές απόψεις, πέρα από τους επίσημους ρόλους τους οποίους εξαφανίζει η παρεια και το κρασί, υπάρχουν οι αιώνια «κυρίαρχες αντιθέσεις» της καταγωγής, του φύλου και του θεραπευτή-θηράματος. Γνωστές συνταγές, θα μου πείτε, τόσο παλιές όσο και ο δραματικός λόγος. Ναι, αλλά παντού θα υπάρχει –και στο μέλλον– η κρυφή ιδιαιτερότητα του απολύτως προσωπικού ύφους (του συγγραφέα) και τα διαρκώς μεταλλασσόμενα αλλά συγγενή πάθη του κυρίου Λεοντάρη, του Γκούρα, του αγροτικού γιατρού και της κυρίας Ρόζας από τη Ρουμανία.

Ο τίτλος του βιβλίου τώρα: η Ερυθρά βασίλισσα πρωτοχρησιμοποιήθηκε από τον Λιούις Κάρολ, εκεί όπου η Α-

λίκη (στη Χώρα των θαυμάτων) και η Κόκκινη Βασίλισσα, πιασμένες χέρι χέρι, τρέχουν ασταμάτητα, χωρίς να είναι προφανές το γιατί. Όταν η Αλίκη ρωτάει: «καλά, τόσο ώρα τρέχουμε, αλλά γιατί τα σπίτια και τα δέντρα γύρω μας βρίσκονται στην ίδια θέση;», η βασίλισσα απαντάει με το αινιγματικό: «γιατί κι αυτά τρέχουν, εδώ, στη δική μου τη χώρα τουλάχιστον». Την αλληγορία αυτή την πήραν έπειτα οι βιολόγοι και πρωτίστως ο Αμερικανός Λι βαν Βάλεν (1970), για να διατυπώσει τη θεωρία του περί της «συνεξέλιξης»: κατ' αυτή, η γενετική ποικιλότητα των ειδών θα πρέπει συνεχώς ν' ανανεώνεται, χωρίς να υπάρχει κάποιο όριο στη διαρκή προσαρμογή, χωρίς η κατάσταση να καταλήγει σε μια σταθερή κατάσταση ισορροπίας. Τα είδη τροποποιούνται συνεχώς για να κρατηθούν στη ζωή, εκείνα που «αφήνουν το χέρι της Κόκκινης Βασίλισσας» θα μείνουν πίσω και θα χάσουν τη μάχη.

Η θεωρία της Ερυθράς Βασίλισσας είναι αντιτελεολογική. Τα είδη, κι ο άνθρωπος, δεν έχουν μια εξασφαλισμένη θέση στο βασίλειο των όντων. Αργότερα, ένας άλλος εξελικτικός βιολόγος, ο Τζον Μείνερντ Σμιθ (1920-2004), μέσω της θεωρίας των παιγνίων, διαφοροποίησε την προσέγγιση του Βαν Βάλεν, υποστηρίζοντας ότι ο ανταγωνισμός δεν υφίσταται τόσο μεταξύ των ειδών όσο μεταξύ των ατόμων του ίδιου πληθυσμού, μια και διεκδικούν τους ίδιους διατροφικούς πόρους. Και πρόσθεσε ότι: «το πιο σημαντικό σε ό,τι αφορά την τύχη των οργανισμών στη βιόσφαιρα, είναι η ανθεκτικότητά τους στις διαρκείς επιθέσεις των παρασίτων, σε τέτοιο μάλιστα βαθμό που να συνιστούν, μαζί με τους παθογόνους παράγοντες, τον βασικό (αρνητικό) συντελεστή στη διαδικασία της εξέλιξης».

Ένας άλλος, σύγχρονος, επίσης Βρετανός, συγγραφέας και ηθολόγος, ο Ρίτσαρντ Ντόκινς, αναρωτήθηκε γιατί άραγε πρέπει η Αλίκη να τρέχει διαρκώς, αντί να βρεθεί ένα είδος συμβιβασμού μεταξύ των ειδών, ώστε να σταματήσουν αυτή την ξέφρενη κούρσα του ανταγωνισμού, με το τεράστιο κόστος. Κάτι αντίστοιχο δηλαδή με την κούρσα των εξοπλισμών, μεταφερμένη στο γενετικό επίπεδο. Η απάντηση που δίνει ο Ντόκινς στο βιβλίο που τον έκανε διάσημο («Το εγωϊστικό γονίδιο», 1970) είναι ότι τελικά, ο αλτρουισμός στη φύση δεν είναι η καλύτερη συνταγή για την επιβίωση. Κάπως έτσι, μεταξύ επιστήμης, κοινωνιολογικής θεωρίας και ενός Beaujolais Nouveau, οι ήρωες στο σχετικό διήγημα του Μοδινού (No 3), ένα ζευγάρι πρώην εραστών, διατρέχουν την κεντρική ευρωπαϊκή ύπαιθρο, από συνέδριο σε συνέδριο και από επιτροπή σε επιτροπή, χωρίς ο συγγραφέας να παραλείπει ν' αναρωτηθεί αν «η ζωή μας σήμερα δεν είναι παρά ο μη-τόπος», όπως ακριβώς διερωτήθηκε ο Κάρολ διά της Αλίκης, και λαμβάνοντας την προαναφερθείσα απάντηση, ακυρώνοντας δηλαδή το προφανές και το εμπειρικό.

Συμπέρασμα: εμείς θα συνεχίσουμε να τρέχουμε κι ο Μοδινός θα γράφει βιβλία που κι αυτά θα τρέχουν, μέχρι η τεχνική νοημοσύνη να καταργήσει τους συγγραφείς. Επειδή αυτό δεν θα γίνει τόσο γρήγορα όσο φοβόμαστε, αγοράστε το βιβλίο, χωρίς ενδοιασμούς (άλλωστε το παρελθόν είναι μια εγγύηση για την επένδυση σε γνήσια αντίτυπα – επί του παρόντος). **Α**

Μιχάλης Μοδινός
Η υπόθεση της
ερυθράς βασίλισσας
(εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ)

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ

Τα πάντα ρει Στη Ρωσία του Στάλιν

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Είχα διαβάσει –όπως όλοι μας– πριν λίγα χρόνια το αριστούργημα του Ρώσου συγγραφέα Βασίλι Γκρόσμαν με τίτλο «Ζωή και πεπρωμένο». Το είχε ολοκληρώσει το 1960 και θεωρήθηκε τόσο επικίνδυνο για το καθεστώς, ώστε να κατασχεθεί το χειρόγραφο και να ανακοινωθεί στον συγγραφέα από το Κόμμα ότι το μυθιστόρημά του θα έμενε αδημοσίευτο για τα επόμενα τουλάχιστον 200 χρόνια. Ευτυχώς για εμάς τους αναγνώστες, δεν έγινε κάτι τέτοιο.

Το βιβλίο του Γκρόσμαν που μόλις διάβασα, με τίτλο «Τα πάντα ρει» (σε μετάφραση του πρόωρα χαμένου Γιώργου Μπλάνα), θα κέρδιζε άνετα τα ίδια εύσημα από τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος. Μέσα από τις περιπέτειες των πρώων ετούτου του μυθιστορήματος, ο συγγραφέας αδράχνει την ευκαιρία να μας μιλήσει για τα χρόνια της Σοβιετικής Ένωσης, της μεγάλης Τρομοκρατίας του Στάλιν και για τον κύριο υπεύθυνο –κατά την άποψή του– όλων των δεινών που επισωρεύτηκαν στη Ρωσία, που δεν ήταν άλλος από τον Λένιν.

Ο αναγνώστης βέβαια τα ξέρει όλα αυτά, αλλά μένει για μια ακόμη φορά άφωνος μπροστά στις επινοήσεις του καθεστώτος αλλά και στα βάσανα που χρειάστηκε να υποστεί ο ρώσικος λαός και τα συμπαράκολουθούτα έθνη που βαφτίστηκαν Σοβιετία.

Βασίλι Γκρόσμαν
Τα πάντα ρει
εκδ. ΓΚΟΒΟΣΤΗ

Να τι τραβάει στα βάθη της Σιβηρίας μια δύστυχη εκτοπισμένη: «Υπήρχαν τόσες πολλές σκοτούρες, τόσα πολλά πράγματα να φροντίσει: ένα σχισμένο πουκάμισο, σπυριά που έσπαζαν κι έτρεχαν, ένας πόνος στο στομάχι... Μια μέρα, το δέρμα στις φτέρνες της άρχισε να σχίζεται και τότε περπατούσε κουτσαίνοντας και τα ποδοφάσκια γίνονταν μαύρα από το αίμα. Ύστερα, μια από τις μπότες της άρχισε να διαλύεται. Μετά ήθελε απελπισμένα να πλυθεί και να πλύνει τα πράγματά της· απλά έπρεπε να πάει στο λουτρό αμέσως, έστω και για λίγα μόνο λεπτά, χωρίς να περιμένει την ημέρα που θα ήταν η σειρά της. Κατόπιν, έπρεπε να βρει τρόπο να στεγνώσει το πανωφόρι της, που είχε μουλιάσει στις βροχές... Και ήταν αγώνας να εξασφαλίσει το κάθε μικροπράγμα: ένα τενεκεδάκι ζεστό νερό· λίγη κλωστή ραψίματος· μια βελόνα που θα μπορούσε να νοικιάσει· ένα κουτάλι με άθικτη λαβή· ένα ρετάλι υφάσματος για να το χρησιμοποιήσει σαν μπάλωμα. Και πώς να γλυτώσει από τα κουνούπια; Πώς να προστατέψει το πρόσωπο και τα χέρια της από το κρύο – ένα κρύο που ήταν το ίδιο άγριο με τους φρουρούς του στρατοπέδου;».

Και παρακάτω ο Γκρόσμαν γράφει: «Υπήρχαν ηλικιωμένες γυναίκες με ήρεμα, κουρασμένα μάτια, που πρωτομπήκαν φυλακή πολύ παλιά, στα χρόνια του Λένιν και που είχαν εκτίσει ολόκληρες δεκαετίες στις φυλακές και τα στρατόπεδα. Ναρόντινικες, Σοσιαλδημοκρατίσες, Μπολσεβίκες. Αυτές οι γυναίκες αντιμετώπιζονταν με σεβασμό από τους φρουρούς, ακόμη και από τις ποινικές. Δεν σπκώνονταν από τα κρεβάτια τους ακόμη κι αν ερχόταν στο στρατώνι ο ίδιος ο επόπτης του στρατοπέδου...» (Διότι, ο παλιός είναι αλλιώς, είναι γνωστά αυτά).

Σε 230 σελίδες ο Ρώσος συγγραφέας μάς μεταφέρει σε έναν άλλο πλανήτη, σε έναν κόσμο που αν έλεγες στους πολίτες του ότι εμάς εδώ μας ενδιαφέρουν πρωτίστως οι τιμές στα ράφια, εκείνοι θα γελούσαν σαρκαστικά.

Νίνα Μένκες Πόσο γυναικείο σώμα αντέχει ο κινηματογράφος;

© EAMONN M. MCCORMACK/GETTY IMAGES

Η εμβληματική δημιουργός μιλάει για το **«Brainwashed»**, το νέο, βραβευμένο ντοκιμαντέρ της λίγο πριν από την αθηναϊκή της διάλεξη στο πλαίσιο του **WIFT GR**

Της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Το κοινό μπορεί να έχει *«Η κυρία από τη Σαγκάη»* με τη Ρίτα Χέιγουορθ —ταινία του 1947, με τη σκηνοθετική υπογραφή του Όρσον Γουέλς— με τη Χάρλεϊ Κουίν στην *«Ομάδα αυτοκτονίας»* του 2016 με τη Μάργκοτ Ρόμπι, σε σκηνοθεσία Ντέιβιντ Άγιερ; Και πού ακριβώς συναντιέται ο Στάνλεϊ Κιούμπρικ του ημιτελούς *«Μάτια ερμητικά κλειστά»* από το 1999 με το *«Blade Runner 2049»* του Ντενί Βιλνέβ, του 2017; Υπάρχει κάποιο αόρατο νήμα που συνδέει τη Νικόλ Κίντμαν με την Άνα ντε Άρμας; Κάποιος κοινός τόπος ανάμεσα σε όλες τις γυναίκες ηθοποιούς που το στήθος, οι γλουτοί, τα μισάνοιχτα χείλη, τα απόκρυφα τους ακόμα ακόμα «πρωταγωνιστούν» σε κάποια ταινία, στην αφίσα ή το τρέιλερ της; Και κυρίως έχουμε υποστεί πλύση εγκεφάλου για το πώς βλέπουμε και αντιμετωπίζουμε το γυναικείο σώμα μετά τη θέαση τόσων ταινιών που ζούμαραν σε κάποιο ντεκολτέ, κάποια οπίσθια ή ένα (μονίμως υγρό) στόμα; Όλες αυτές οι γυναίκες —ή τουλάχιστον η ανδρική ματιά πάνω τους, (σε περισσότερες από 170 ταινίες του κραταιού Χόλιγουντ)— παρουσιάζονται όπως ποτέ ξανά μέσα από το *«Brainwashed: Sex-Camera-Power»*, το νέο, βραβευμένο ντο-

κιμαντέρ της Νίνα Μένκες για την έμφυλη ανισότητα στη βιομηχανία του θεάματος.

Η ευρηματική σκηνοθέτρια και θεωρητικός του κινηματογράφου, που σε λίγες ημέρες θα βρίσκεται στην Αθήνα ως επίτιμη προσκεκλημένη της φετινής διημερίδας του WIFT GR (Women in Film and Television Greece), με καριέρα που εκτείνεται πάνω από τέσσερις δεκαετίες, έχει καθιερωθεί ως μία από τις πιο ριζοσπαστικές φωνές του ανεξάρτητου κινηματογράφου, με έργα όπως τα *«Magdalena Viraga»*, *«Queen of Diamonds»* και *«The Bloody Child»* να έχουν προβληθεί σε φεστιβάλ όπως το Sundance, η Berlinale και το MoMA, αποσπώντας διεθνή βραβεία και διακρίσεις.

Με αφορμή τόσο τον ζωηρό διάλογο που έχει προκαλέσει το νέο της ντοκιμαντέρ, για το κατά πόσο, ως σινεφίλ κοινό, έχουμε υποστεί πλύση εγκεφάλου αναφορικά με το πώς βλέπουμε και εν συνεχεία αντικειμενοποιούμε το γυναικείο σώμα, όσο και τη διάλεξή της, την οποία θα ακολουθήσει συζήτηση στο πλαίσιο της διημερίδας *Female Gaze — Το γυναικείο βλέμμα στον κινηματογράφο*, η δημιουργός μάς μίλησε για το στοίχημα της γυναικείας εκπροσώπησης στο παγκόσμιο σινεμά και για τους διχαστικούς καιρούς μας.

— **Το ντοκιμαντέρ σας «Brainwashed: Sex-Camera-Power» είναι πραγματικά μια ταινία που, αν τη δεις, δεν μπορείς να ξαναδείς σινεμά με τον ίδιο τρόπο. Συνολικά πόσα κλιπ διάσημων ταινιών χρειαστήκατε για να αναδείξετε το τρίγωνο «Οπτικής γλώσσας του σινεμά, εργασιακών διακρίσεων και σεξουαλικής παρενόχλησης» όπως επικοινωνείται και εγκαθίσταται στο συλλογικό ασυνείδητο μέσω του σινεμά;**

Χρησιμοποιήσαμε συνολικά 175 αποσπάσματα από ταινίες που γενικά θεωρούνται «πρώτης γραμμής». Πρόκειται για ταινίες που έχουν κερδίσει βραβεία στις Κάννες και/ή Όσκαρ και/ή ανήκουν σ’ αυτό που αποκαλείται κινηματογραφικός «κανόνας». Οι περισσότερες είναι σκηνοθετημένες –όχι αποκλειστικά, αλλά κυρίως– από ετεροφυλόφιλους λευκούς άνδρες. Η επιλογή των αποσπασμάτων καλύπτει την περίοδο από τις αρχές του 1900 έως το 2022, όταν ολοκληρώθηκε η τελική μορφή του «Brainwashed». Μία από τις πιο δύσκολες αποφάσεις που έπρεπε να πάρουμε κατά τη διάρκεια του μοντάζ ήταν πώς να περιορίσουμε τον αριθμό των αποσπασμάτων!

Δεν θέλαμε να φτιάξουμε μια τρίωρη ταινία –αν και θα μπορούσαμε εύκολα να το κάνουμε–, γιατί υπήρχαν τουλάχιστον 600 αποσπάσματα που εξετάσαμε και θα μπορούσαν να ενταχθούν άνετα στην ταινία, με βάση τα χαρακτηριστικά οπτικού σχεδιασμού που ταιριάζουν στο μοντέλο της «ανδρικής ματιάς» και συμβάλλουν στα δίδυμα επιδημικά φαινόμενα: αυτό της σεξουαλικής επίθεσης/κακοποίησης και της σοβαρής επαγγελματικής διάκρισης εις βάρος των γυναικών.

Οι ακριβείς τρόποι με τους οποίους μεταδίδεται στους θεατές η δυναμική υποκειμένου/αντικειμένου –όπου οι άνδρες παρουσιάζονται ως πλήρως ανθρωπίνα υποκείμενα και οι γυναίκες ως σεξουαλικοποιημένα αντικείμενα– είναι ακριβώς το θέμα της ταινίας «Brainwashed», και δεν μπορώ να το συνοψίσω σε λίγες λέξεις. Η παρακολούθηση της διάρκειας 107 λεπτών ταινίας, με τα 175 αποσπάσματα, είναι ο καλύτερος τρόπος για να κατανοήσει κανείς αυτό το πολύ συγκεκριμένο σύστημα ασυνείδητης πλύσης εγκεφάλου. Αλλά εν συντομία έχει να κάνει με την κίνηση της κάμερας, το κάδρο, τον φωτισμό, την οπτική γωνία (γνωστή και ως POV ή point of view), ακόμα και με τον ηχητικό σχεδιασμό.

Αν βλέπεις συνεχώς γυναίκες να φωτογραφίζονται, σε εκατοντάδες ή και χιλιάδες ταινίες, με τρόπο που τις τοποθετεί οπτικά στη θέση του αντικειμένου αντί του υποκειμένου, είναι δύσκολο να μην απορροφήσεις την υποσυνείδητη πρόταση ότι αξίζουμε λιγότερο από ένα πλήρες ανθρωπινό υποκείμενο. Η σκληρότητα αυτής της πρότασης κρύβεται κάτω από ένα πέπλο σέξι λάμψης, που προσπαθεί να κάνει την αντικειμενοποίηση να φαίνεται ελκυστική, αποκρύπτοντας την αληθινή της φύση, που είναι η έλλειψη δύναμης και αυτονομίας.

Αυτό το σεξιστικό σύστημα σχέσεων εξουσίας μεταδίδεται οπτικά, και συνήθως σε ένα επίπεδο που οι περισσότεροι άνθρωποι δεν παρατηρούν, αλλά απλώς απορροφούν ασυνείδητα.

— **Με αφορμή το συγκεκριμένο βραβευμένο ντοκιμαντέρ, υπάρχει ένας ισχυρισμός ότι το γυναικείο βλέμμα και η φεμινιστική προσέγγιση στα κινηματογραφικά στούντιο θα απαλείψει τις πραγματικά ενδιαφέρουσες ταινίες δράσης, θα αφαιρέσει κάθε μορφής βία και θα περάσουμε σε ένα παστέλ σινεμά χωρίς απαγορευμένες περιοχές. Την ασπάζεστε αυτή τη ρητορική και, αν όχι, τι απαντάτε;**

Η πρόταση ότι μια γυναικεία οπτική θα μπορούσε να εξαλείψει κάθε μορφή βίας είναι μάλλον παράξενη. Αν η γυναικεία ματιά στον κινηματογράφο μπορούσε να το κάνει αυτό, τότε υποθέτω πως θα πρότεινα αμέσως να της απονεμηθεί το Νόμπελ Ειρήνης – αλλά δυστυχώς, δεν είναι τόσο απλό. Καταρχάς, τι ακριβώς σημαίνει «συναρπαστική ταινία

δράσης»; Εννοούν ταινίες όπου άνδρες ασκούν βία σε άλλους άνδρες, σε γυναίκες ή σε άλλα όντα, ενώ παράλληλα οι γυναίκες παρουσιάζονται ως σεξουαλικά αντικείμενα και αφηγηματικά περιθωριοποιημένες; Συναρπαστική για ποιον; Εγώ προσωπικά δεν βρίσκω τέτοιες ταινίες συναρπαστικές.

Στην πραγματικότητα, οι περισσότερες ταινίες δράσης που κυριαρχούνται από άνδρες μου φαίνονται πολύ βαρετές, γιατί απλώς αναπαράγουν τα ίδια παλιά στερεότυπα που κουβαλάμε εδώ και αιώνες. Επιπλέον, γυναίκες που έχουν βιώσει την ανδρική ματιά και τις συνέπειές της –όπως η σεξουαλική επίθεση, η κακοποίηση και οι επαγγελματικές διακρίσεις– συχνά δημιουργούν ταινίες που είναι πράγματι βίαιες. Αλλά σ’ αυτές τις περιπτώσεις, το μαχαίρι στρέφεται προς τη «λάθος» κατεύθυνση, οπότε υποθέτω πως δεν μετράει.

Ένα εξαιρετικό παράδειγμα είναι η δική μου ταινία «Magdalena Viraga» (16mm/90 λεπτά/έγχρωμη/1986), για μια πόρνη που μισεί τη δουλειά της. Ενδιαφέρον έχει ότι, όταν προβλήθηκε για πρώτη φορά στη σχολή κινηματογράφου του UCLA (όπου ήμουν φοιτήτρια), ένας νεαρός άνδρας σηκώθηκε κατά τη διάρκεια της συζήτησης και είπε: «Αυτή είναι η πιο βίαιη ταινία που έχω δει ποτέ. Κάνεις πράγματα που ούτε ο Μπράιαν Ντε Πάλμα δεν κάνει!». Εδώ να διευκρινίσω κάτι: το «Magdalena Viraga» αφορά την εμπειρία μιας θυμωμένης και αποξενωμένης σεξεργάτριας. Υπάρχουν εννέα εκτεταμένες σκηνές σεξ, όπου εστιάζουμε μόνο στο πρόσωπό της. Το μεγαλύτερο μέρος της ταινίας είναι σχετικά ήσυχο και περιλαμβάνει πολλές συζητήσεις μεταξύ των δύο βασικών γυναικείων χαρακτήρων. Υπάρχουν δύο σκηνές όπου βλέπουμε μια γυναίκα να μαχαίρωνει έναν άνδρα – και οι δύο γυρίστηκαν σε ένα μόνο πλάνο και δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλες σε διάρκεια. Υπάρχει ελάχιστο αίμα ή φωνική βία στην οθόνη.

Αν συγκρίνεις το «Magdalena Viraga» με τις ταινίες του Μπράιαν Ντε Πάλμα, υπάρχει πιθανώς λιγότερο από 1% της αιματηρής βίας που βλέπουμε συνήθως στις ταινίες του, αλλά αυτός ο νεαρός άνδρας βίωσε τη δική μου ταινία, που παρουσιάζει μια γυναικεία οπτική, ως εξαιρετικά βίαιη. Και μ’ αυτό εννοούσε ότι ήταν εξαιρετικά βίαιη απέναντι στην κοσμοθεωρία του, η οποία κυριαρχείται από την ανδρική ματιά.

Πρέπει λοιπόν να κατανοήσουμε ότι ο ίδιος ο όρος «βία» φέρει πολιτικό φορτίο, αντί για κάποιο πραγματικά συγκεκριμένο νόημα. Αυτό που κάνουν οι Παλαιστίνιοι στο Ισραήλ αποκαλείται τρομοκρατία, ενώ αυτό που κάνουν οι Ισραηλινόι στους Παλαιστίνιους αποκαλείται αυτοάμυνα, σωστά;

Τέλος, σχετικά με την ιδέα ότι μόνο η ανδρική ματιά κρατά τον κινηματογράφο συναρπαστικό, θα διαφωνήσω. Πα μένα, οι ταινίες της ανδρικής ματιάς είναι ένα μεγάλο φεστιβάλ βαρεμάρας, και το μόνο πραγματικά συναρπαστικό στον κινηματογράφο είναι να βλέπεις κάτι νέο και διαφορετικό – όχι άλλο από τον ίδιο βαρετό σεξισμό.

— **Πολύ συχνά, ειδικά στη μετά #MeToo εποχή, συζητάμε για το πώς μπορεί να εγκατασταθεί η γυναικεία ματιά στην κινηματογραφική βιομηχανία. Ωστόσο, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ακόμη είμαστε γενικά πολύ ανόητοι όταν μιλάμε για γυναικεία βλέμματα στον κινηματογράφο. Πιστεύετε ότι αυτό συμβαίνει λόγω της έλλειψης των κατάλληλων εργαλείων ή λόγω της male identified γυναικείας παρουσίας σε δημιουργικές θέσεις, που για την ώρα δεν επιτρέπει σοβαρή διαφοροποίηση στην κινηματογραφική αφήγηση;**

Πράγματι, απέχουμε ακόμη πολύ από ένα κινηματογραφικό τοπίο που να είναι πραγματικά αντιπροσωπευτικό. Τα εργαλεία υπάρχουν, όμως. Δεν είμαι σίγουρη για την Ευρώπη, αλλά στις ΗΠΑ υπάρχει ισότητα φύλων (50-50) όσον αφορά τους αποφοίτους από τις κορυφαίες κινηματογραφικές σχολές. Όταν όμως κοιτάξεις κανείς τα στατιστικά της αγοράς εργασίας, η εικόνα είναι απογοητευτική. Οι θέσεις εξουσίας και

λήψης αποφάσεων εξακολουθούν να καταλαμβάνονται κυρίως από λευκούς ετεροφυλόφιλους άνδρες. Και, όπως σημειώσατε, όταν οι γυναίκες καταφέρνουν να φτάσουν σε θέσεις επιρροής, συχνά αναπαράγουν το ίδιο είδος υλικού.

Έχει υπάρξει κάποια μετατόπιση, ως έναν βαθμό, αλλά, όταν μια ταινία όπως το «Apoqa» κερδίζει πέντε βραβεία Όσκαρ το 2025, αναρωτιέσαι: Έχουμε κάνει πραγματικά πρόοδο; Χρειαζόμαστε άλλη μια ταινία για μια νεαρή, πολύ όμορφη «ερωτική χορεύτρια», που περνάει τεράστιο μέρος της ταινίας γυμνή και κάνοντας σεξ – για την ευχαρίστηση, υποθέτω, των ετεροφυλόφιλων ανδρών θεατών; Προσωπικά βρήκα την ταινία πολύ βαρετή και πολιτικά οπισθοδρομική.

— **Από κορίτσια ακόμη μεγαλώνουμε την παραίτηση «χαμογέλα», είτε πρόκειται να φωτογραφηθούμε σε κάποια οικογενειακή συγκέντρωση ή να περάσουμε από συνέντευξη για δουλειά. Θεωρείτε ότι αυτή η φαινομενικά αθώα παραίτηση –αποκλειστικά προς τις γυναίκες– διαμορφώνει στην πορεία το πώς βλέπουμε κινηματογράφο/τηλεόραση/θέατρο; Έχετε σκεφτεί τρόπους που ξεριζώνουν αυτή τη στερεοτυπική θέαση του εαυτού μας;**

Φυσικά, αυτού του είδους η αφήγηση αποτελεί μέρος της εκπαίδευσης των γυναικών, ώστε να είναι ουσιαστικά υπάκουες και ευγενικές προς τους άλλους. Να βάζουν τον εαυτό τους (τον εαυτό μας) σε δεύτερη μοίρα. Οι τρόποι με τους οποίους εκπαιδευόμαστε ως γυναίκες είναι πολυδιάστατοι και περίπλοκοι. Η «κατώτερη» θέση των γυναικών ενισχύεται σε πολλά επίπεδα –μέσα στην οικογένεια, στο σχολείο– και στη συνέχεια ενισχύεται ακόμη περισσότερο μέσω των εικόνων των μέσων ενημέρωσης, όπου οι γυναίκες παρουσιάζονται γενικά ως θηλυκά αντικείμενα, για την απόλαυση και χρήση των ανδρών-υποκειμένων. Το να ξεριζώσει κανείς αυτή την εσωτερικευμένη κοσμοθεωρία απαιτεί τεράστια δύναμη και αποφασιστικότητα. Συνήθως περιλαμβάνει πολλές ώρες ψυχοθεραπείας, καθώς και πολλές ακόμη ώρες διαβάσματος επαναστατικών κειμένων και παρακολούθησης ταινιών που έχουν δημιουργηθεί από ανθρώπους με εντελώς διαφορετική οπτική. Σημαίνει να είσαι πρόθυμη να στραφείς προς τα μέσα, προς την εσωτερική σου ζωή και το πνεύμα σου... και να είσαι ειλικρινής με ό,τι βρεις εκεί. Είναι ένας μακρύς και δύσκολος δρόμος (εγώ βρίσκομαι ακόμη σ’ αυτόν τον δρόμο) είναι ένα ταξίδι που διαρκεί μια ολόκληρη ζωή.

— **Πόσο επίκαιρη, ίσως και διαχρονική αισθάνεστε την ταινία σας του 1983 «The Great Sadness of Zohara», δεδομένης και της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί στη Λωρίδα της Γάζας, φέρνοντας κάθε άνθρωπο με ενσυναίσθηση στα όριά του;**

Αισθάνομαι ότι αυτή η ταινία, η πρώτη μου σε φιλμ 16mm, παραμένει επίκαιρη και φρέσκια, παρόλο που δημιουργήθηκε το 1983 – κάτι που, εντυπωσιακά, είναι πριν από 42 χρόνια! Η ταινία αφορά μια αποξενωμένη Εβραία γυναίκα που εγκαταλείπει το ορθόδοξο σπίτι της στην Ιερουσαλήμ και ξεκινά μια μυστικιστική αναζήτηση σε αραβικές περιοχές. Όταν επιστρέφει στο σπίτι της, έπειτα από ένα μακρύ και μοναχικό ταξίδι, αντιμετωπίζει μια βαθύτερη μοναξιά κι ένα έντονο αίσθημα εξορίας.

Αισθάνομαι το ίδιο και σήμερα! Οι πατριαρχικές θρησκείες και η πατριαρχική βία είναι εξίσου καταπιεστικές όπως πάντα, αν και αυτό που κάνει το Ισραήλ στον παλαιστινιακό λαό από τις 7 Οκτωβρίου είναι πραγματικά φρικτό. Ως απόγονος επιζώντων του Ολοκαυτώματος, νιώθω αποστροφή για τις πράξεις του ισραηλινού κράτους, το οποίο υποστηρίζεται από σχεδόν όλες τις δυτικές χώρες και πιο έντονα από τις Ηνωμένες Πολιτείες. ΝΤΡΟΠΗ! **A**

Η Νίνα Μένκες μιλά την Παρασκευή 17 Οκτωβρίου (19.30-21.00). Τη συζήτηση συντονίζει η ντοκιμαντερίστρια Μαρία Λούκα - CINOBO ΟΠΕΡΑ 2, Ακαδημίας 57

Αν βλέπεις γυναίκες να φωτογραφίζονται, σε εκατοντάδες ταινίες, με τρόπο που τις τοποθετεί οπτικά στη θέση του αντικειμένου, είναι δύσκολο να μην απορροφήσεις την υποσυνείδητη πρόταση ότι αξίζουμε λιγότερο από ένα πλήρες ανθρωπινό υποκείμενο

Αγάπη μόνο (LOVE)***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Νταγκ Πόχαν Χάουγκερουντ **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Αντρέα Μπρέιν Χόβιγκ, Τάγιο Σιταντέλα Γιάκομπσεν, Μάρτε Ενγκεμπρίγκτσεν, Τόμας Γκούλεσταντ, Λαρς Γιάκομπ Χολμ

Σε ένα καλοκαιρινό, γεμάτο φως και ζωή Όσλο, τρεις άνθρωποι αναζητούν όχι μόνο την ερωτική επαφή αλλά και την ουσιαστική ανθρώπινη επικοινωνία. Οι τρεις χαρακτήρες είναι η πραγματίστρια γιατρός Μαριάνε, που δυσκολεύεται να αντιληφθεί την αγωνία των ασθενών της, ο συμπονετικός νεαρός νοσοκόμος Τορ, που εργάζεται δίπλα της, και ο ψυχολόγος Μπιορν, που περνά για πρώτη φορά τόσο έντονη κρίση στην επαγγελματική ζωή του. Αν και έχουν διαφορετική στάση στον τομέα των ερωτικών περιπετειών, οι δρόμοι τους κάποια στιγμή συναντιούνται, με ευεργετικά αποτελέσματα.

Συμπλέοντας με την αβίαστη, νατουραλιστική γοητεία του ανθρωποκεντρικού σινεμά του Γιοακίμ Τριερ, ο Νορβηγός Νταγκ Γιάκομπ Χάουγκερουντ ξεκινά από μια φαινομενικά άσχετη με το υπόλοιπο ύφος του έργου εισαγωγή — η ουρολόγος Μαριάνε λέει σε έναν ασθενή της τα κακά μαντάτα —, πριν μεθοδεύσει έντεχνα τις γεμάτες ζεστασιά, ενίοτε και ριζοσπαστικές ιστορίες των τριών ηρώων. Σκύβοντας με κατανόηση πάνω στις μοναξιές και τα αδιέξοδά τους, παραδίδει — με τη μορφή μιας ντελικάτης και καλογραμμένης ρομαντικής κομεντί — μια γενναϊόδωρη χειρονομία ενσυναίσθησης πάνω στο μεγάλο μυστήριο του έρωτα και της σεξουαλικής ταυτότητας. Χωρίς να διαχωρίζει με ακρείαστες ετικέτες το στρέιτ από το κουίρ, ο σκηνοθέτης ζητά στο κεφάλαιο της Αγάπης, τους αναγκαίους υπότιτλους που θα επιτρέψουν στους χαρακτήρες του — αλλά και στον θεατή — να βρουν τα κλειδιά της μελαγχολικής φάρσας που σκαρώνει μερικές φορές η καρδιά. «Μπορώ ν' ακούσω τις πέτρες να τραγουδούν», ομολογεί ο γεωλόγος στη Μαριάνε, που τη φλερτάρει μεν, έχοντας ωστόσο την ειλικρίνεια να παραδεχτεί ότι η δουλειά είναι το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή του. Σε αντίθεση μ' εκείνον, η γιατρός, που κυρίως παρατηρεί τις ζωές των άλλων παρά ζει, δυσκολεύεται να εντοπίσει το πραγματικό πάθος της. Η δουλειά της δεν τη γεμίζει, η προσωπική της ζωή είναι μάλλον ανύπαρκτη και χρειάζεται επειγόντως μια पुξίδα για να πορευτεί. Το αν θα τη βρει είναι το ζητούμενο για τον σκηνοθέτη του «Sex - Όσα λένε οι άντρες μεταξύ τους» στο δεύτερο μέρος της τριλογίας του γύρω από τις ανθρώπινες σχέσεις. Ο Χάουγκερουντ, που κέρδισε φέτος τη Χρυσή Αρκτο στο Φεστιβάλ Βερολίνου με το «Dreams», το τρίτο μέρος της τριλογίας, προβαίνει σε μια ωδή στον αντι-κυνισμό με μια συναισθηματικά ελεγχόμενη, λιτή αφήγηση, την οποία άλλοτε διανθίζει με απρόσμενη οικειότητα και άλλοτε με συρραφή από γνώριμα κλισέ που βρίσκουν τον στόχο τους. Μια τρυφερή ματιά πάνω στο νόημα της ενσυναίσθησης, την αξία της αυθεντικής αγάπης και την ανάγκη για ουσιαστική ελευθερία.

ΑΚΟΜΗ

►►► Πιασάρικο θριλεράκι για ζωόφιλους, το «**Good Boy**» (**) του Μπεν Λέον-μπεργκ ποντάρει στην πρωτότυπη ιδέα του — ένας σκύλος βλέπει τη δαιμονική οντότητα που «ζει» στο νέο του σπίτι να απειλεί το αφεντικό του. ►►► Το animation της εβδομάδας «**Κατοικίδια στο Express**» (**Pets on a Train**) (-) έχει ήρωες τετράποδα που βρίσκονται παγιδευμένα σε ένα ανεξέλεγκτο τρένο. ►►► Σπουδαία επανέκδοση, το «**Βαμπίρ**» (**Vampyr**) (****½) του Καρλ Ντράγιερ τοποθετεί στο ιδανικό πλαίσιο βαμπυρική μυθολογία, εξπρεσιονισμό και σινεμά του φανταστικού.

Roofman: Ένας τίμιος κλέφτης (ROOFMAN)**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ντέρεκ Σιάνφρανς **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Τσάνινγκ Τέιτουμ, Κίρστεν Ντανστ, Μπεν Μέντελσον, Τζούντο Τεμπλ, Πίτερ Ντίνγκκλατς

Ένας κλέφτης, που το έσκαγε από τα μέρη που λήστευε πηδώντας από στέγη σε στέγη, δραπετεύει από τη φυλακή και βρίσκει κρυψώνα σε ένα κατάστημα παιχνιδιών. Εκεί θα ερωτευτεί μια υπάλληλο, ανύπαντρη μητέρα δύο παιδιών.

Η ενσασχόληση του Ντέρεκ Σιάνφρανς με το ερωτικό στοιχείο μάς έχει δώσει στο παρελθόν αξιοζήλευτα φιλμ, όπου το δράμα είχε κεντρικό ρόλο. Τώρα ο Αμερικανός σκηνοθέτης, χωρίς να εγκαταλείπει την αγαπημένη του θεματική, την παρουσιάζει από την ακριβώς αντίθετη γωνία. Το κωμικό στοιχείο, αν και λειτουργικό, μοιάζει να υπονομεύει τη δραματουργική διάσταση της ιστορίας. Το σενάριο φλερτάρει κάπως αδέξια με το φαρσικό στοιχείο και, ενώ οι πρώτοι και δεύτεροι ρόλοι υποστηρίζονται κατάλληλα από τους διάσημους ερμηνευτές, αδυνατούν να δώσουν το κάτι παραπάνω στην πιασάρικη ίντριγκα.

Tron: Ares**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Γιοακίμ Ρένινγκ **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Τζάρεντ Λέτο, Γκρέτα Λι, Έβαν Πίτερς, Χασάν Μινχάι, Κάμερον Μόναγκαν, Γκίλιαν Άντερσον, Τζεφ Μπρίτζες

Σε ένα προηγμένο πρόγραμμα, ο ψηφιακά κατασκευασμένος Ares αναλαμβάνει την αποστολή να διεισδύσει στον πραγματικό κόσμο. Εκεί όμως αρχίζει να αποκτά ίχνη ανθρώπινης συνείδησης.

Τρίτο μέρος μιας τριλογίας που ξεκίνησε από τα 80s («**Tron**», 1982), συνεχίστηκε το 2010 με το «**Tron: Legacy**» και φτάνει πλέον στο τέλος της διαδρομής. Το σενάριο του «**Ares**» προσφέρει ένα ικανοποιητικό σε ιδέες-μοτίβα (που με τη σειρά τους οδηγούν και σε εντυπωσιακά ειδικά εφέ) θέαμα, αλλά διστάζει να ξεφύγει από τα γνώριμα συστατικά μιας χιλιοειπωμένης ιστορίας. Ιστορίας που κάποτε ήταν αρκετά μοντέρνα (θυμίζουμε ότι στο πρώτο φιλμ ο δημιουργός ενός βίντεο γκέιμ είχε «χαθεί» μέσα στον κόσμο του παιχνιδιού), αλλά στη σημερινή εποχή με τις συνεχείς αναφορές στην AI δεν μας προκαλεί πλέον τόσο εντύπωση. Η ταινία πάντως παρακολουθείται με ενδιαφέρον, καθώς συνδυάζει υποδειγματικά την περιπετειώδη δράση με το φουτουριστικό στοιχείο, ενώ ο πρωταγωνιστής Τζάρεντ Λέτο μοιάζει ταμάρ για τον ρόλο του ανθρωπίνου Ares. Το σάουνττρακ υπογράφουν οι Nine Inch Nails.

Στα βάθη του χειμώνα (DEAD OF WINTER)**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μπράιαν Κερκ **ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ:** Έμα Τόμσον, Τζούντι Γκριρ, Μαρκ Μεντσάκα, Λόρελ Μάρσντεν

Μια γυναίκα ταξιδεύει μόνη στη χιονισμένη Μινεσότα, όταν το αυτοκίνητό της παθαίνει βλάβη και αναγκάζεται να ζητήσει βοήθεια στο μοναδικό σπίτι στην περιοχή. Το ζευγάρι όμως που ζει εκεί κρύβει ένα θανάσιμο μυστικό.

Μια ιστορία επιβίωσης σε ένα περιβάλλον όχι απλώς αφιλόξενο, αλλά σχεδόν εχθρικό για τη μοναχική ηρωίδα, που κάνει ό,τι μπορεί, όχι μόνο για να βγει ζωντανή από την περιπέτειά της αλλά και για να βοηθήσει την γυναίκα που βρίσκεται παγιδευμένη στο υπόγειο του σπιτιού. Έχει ρυθμό και δυνατό σασπένς η ιστορία, όμως η παράξενη ελαφρότητα που πηγάζει από την ηθελημένα αφελή Έμα Τόμσον καθώς και από κάποια σημεία επανάληψης βάζει τρικλοποδιές στο φιλμ.

«ΕΙΜΑΣΤΕ 100% ΑΝΑΛΩΣΙΜΟΙ» (TRON: ARES)

In Rainbows: Ο δίσκος των Radiohead που αμφισβήτησε τη μουσική βιομηχανία

Το «In Rainbows» κυκλοφόρησε πριν από 18 χρόνια, στις 10 Οκτωβρίου του 2007, και μάλιστα δωρεάν στο διαδίκτυο.

Η μουσική βιομηχανία –όπως και κάθε βιομηχανία– έχει τους κανόνες της: θέλεις ως καταναλωτής να αποκτήσεις έναν δίσκο; Δεν έχεις παρά να δώσεις τα χρήματα που κοστίζει κι αυτός θα έρθεις στα χέρια σου. Οι Radiohead όμως, τον Οκτώβριο του 2007, είχαν διαφορετική άποψη...

Την 1η Οκτωβρίου του 2007 οι Radiohead ανακοινώνουν στην ιστοσελίδα τους τον νέο τους δίσκο. Έχει τον τίτλο «In Rainbows» και πρόκειται να κυκλοφορήσει 10 μέρες αργότερα, στις 10 Οκτωβρίου. Δεν έχει προηγηθεί κανένα single και δεν έχει ανακατευτεί καμία απολύτως εταιρεία, πράγμα που αποτελεί μεγάλη έκπληξη. Όμως η έκπληξη γίνεται μεγαλύτερη όταν οι Radiohead κυκλοφορούν το «In Rainbows» μέσα από τη σελίδα τους στην πλατφόρμα **Bandcamp**, με την ένδειξη «Name Your Price» ή «Pay What You Want», πράγμα που σημαίνει ότι ο καθένας μπορεί να αποκτήσει το album σε οποιαδήποτε τιμή, ακόμη και προσφέροντας μηδέν (0) λίρες. Κάτι τέτοιο δεν είχε συμβεί μέχρι τότε, παρά μόνο από συγκροτήματα του underground, τα οποία δεν εμπλέκονταν στον κόσμο της σκληρής μουσικής βιομηχανίας.

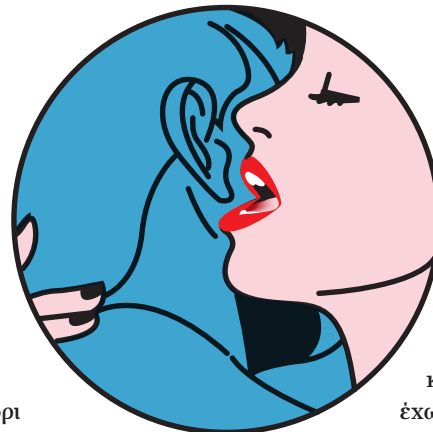
Οι Radiohead δεν αποκάλυψαν ποτέ το ακριβές ποσό που συγκεντρώθηκε από τον δίσκο, όμως σημείωσαν ότι η μέση πληρωμή ήταν σημαντικά πάνω από το μηδέν και ότι τα έσοδα ήταν μεγαλύτερα από οποιονδήποτε προηγούμενο δίσκο τους στο πρώτο διάστημα κυκλοφορίας. Από τη στιγμή εκείνη ξεκίνησε μια τεράστια συζήτηση για τον ρόλο των δικαιωμάτων διανομής, τη φύση του ψηφιακού δίσκου, το μέλλον της μουσικής βιομηχανίας γενικότερα. Οι Radiohead απέδειξαν ότι ένα μεγάλο συγκρότημα μπορούσε να παρακάμψει τις παραδοσιακές δισκογραφικές εταιρείες και να επικοινωνήσει απευθείας με το κοινό, γεγονός που άνοιξε τον δρόμο σε αρκετούς μεγάλους καλλιτέχνες ώστε να εξετάσουν την πιθανότητα διάθεσης της μουσικής τους πέρα από τα καθιερωμένα κανάλια και να ξεκινήσουν να λειτουργούν με όρους DIY, όπως έκαναν αρκετά από τα συγκροτήματα του underground.

Η διαφορά ήταν ότι τα μικρά συγκροτήματα δεν προσέβλεπαν σε σοβαρά έσοδα από τη μουσική τους, ενώ τα με-

γάλα βασίζονταν αποκλειστικά σ' αυτά. Βέβαια, η ραγδαία ανάπτυξη του mp3 και η πτώση των πωλήσεων σε cd είχε ήδη αρχίσει να δείχνει ότι τα πράγματα δεν θα μπορούσαν να συνεχιστούν για πολύ καιρό, όπως ονειρεύονταν οι παραδοσιακές πολυεθνικές δισκογραφικές. Ήδη τα μεγάλα συγκροτήματα περίμεναν ελάχιστα χρήματα από τη δισκογραφία και πολύ περισσότερα από τις συναυλίες. Η κίνηση των Radiohead ήρθε να επιβεβαιώσει την τάση που ήδη διαφαινόταν, ότι οι ψηφιακές πλατφόρμες σύντομα θα κυριαρχούσαν απόλυτα στη μουσική βιομηχανία.

Φυσικά, το «In Rainbows» δεν κυκλοφόρησε μόνο ψηφιακά. Οι Radiohead κυκλοφόρησαν αποκλειστικά μέσω του site τους την έκδοση discbox, δηλαδή ένα box set που περιλάμβανε δύο cd, δύο βινύλια κι ένα βιβλίο με artwork. Η έκδοση αυτή κόστιζε τότε 40 λίρες, ενώ σήμερα μπορεί κανείς να τη βρει στο Discogs, σε πολύ καλή κατάσταση, στις 175 λίρες. Όσοι παρήγγειλαν τον δίσκο, τον είχαν στα χέρια τους μέχρι Χριστούγεννα εκείνης της χρονιάς. Τον Ιανουάριο ήρθε και η κανονική έκδοση του album από την XL Recordings σε απλό LP και CD. Αυτή η κίνηση των Radiohead δεν γκρέμισε φυσικά τη μουσική βιομηχανία, κι ας είχε πολλούς μιμητές: οι **Nine Inch Nails**, έναν χρόνο αργότερα, κυκλοφόρησαν με αντίστοιχο τρόπο το «Ghosts I-IV» και το «The Slip». Οι **Coldplay** προσέφεραν δωρεάν το single «Violet Hill» από το «Viva La Vida» και ακολούθησαν αρκετοί ακόμα. Αυτό όμως που άρχισε να συμβαίνει από εκείνη τη στιγμή ήταν ότι τα μεγάλα συγκροτήματα κατευθύνονταν πρώτα στην ψηφιακή αγορά και στη συνέχεια φρόντιζαν να τροφοδοτήσουν το φανατικό κοινό τους με ειδικές εκδόσεις και ακριβά box set σε περιορισμένα αντίτυπα.

Το «In Rainbows» δεν ήταν ένας κακός δίσκος. Σε καμία περίπτωση όμως δεν ήταν ένα σημαντικό album, όπως το «Pablo Honey» και το «The Bends» για την brit pop και ιδίως το «OK Computer», που ήρθε να σπάσει κάθε κανόνα της βρετανικής pop όπως την ξέραμε μέχρι εκείνη τη στιγμή. Η λειτουργία του «In Rainbows» είναι ιδιαίτερα σημαντική ως προς τη σχέση των συγκροτημάτων με το κοινό τους και ως προς τον ρόλο της μουσικής βιομηχανίας. Επιπλέον, έδειξε ολοκάθαρα ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι αλλαγές δεν έρχονται μέσα από εντυπωσιακές επαναστατικές κινήσεις, αλλά μέσα από απλές-απλούστατες σκέψεις.

1 **Αγαπτό μου μανεκέ,** πρόσφατα με-τακόμισα με το αγόρι μου στη νέα μας γειτονιά και έχουμε δεχτεί κάποιου είδους bullying. Εμάς μας αρέσει να τραγουδάμε μέσα στο σπίτι μας. Να βάζουμε μουσικάρες και να τραγουδάμε. Δεν κάνουμε φασαρία, απλώς τραγουδάμε. Οι γείτονες απέναντί μόνο που δεν μας έχουν δει! Μας βρίζουν, ντροπή σας, και τέτοια! Φυσικά ένιωσα πολύ άσχημα και τους ζήτησα τον λόγο, αλλά απάντηση σοβαρή δεν πήρα. Θέλω στο σπίτι μου να ζω όπως θέλω εγώ και όχι να ζορίζομαι!

Αγαπημένη μου «τραγουδίστρια της διπλανής πόρτας», καθώς διάβαζα το μήνυμά σου, δεν μπορούσα να μην αναρωτηθώ πώς γίνεται σε μια πόλη γεμάτη θόρυβο, τόσο άθλιο θόρυβο, η ευτυχία ενός άλλου να γίνεται «φασαρία»; Ίσως το τραγούδι σας να τους θυμίζει κάτι που έχασαν. Αλλά έχεις δίκιο, το σπίτι μας είναι το πιο προσωπικό μας καταφύγιο. Εκεί πρέπει να μπορούμε να ζούμε ελεύθερα, να τραγουδάμε, να αγαπάμε, να είμαστε ο εαυτός μας. Αν τα ντεσιμπέλ είναι το πρόβλημά τους, ρίξτε τα πιο κάτω, να βρείτε κι εσείς την ησυχία σας από τους απέναντι. Σε κάθε περίπτωση, αν όντως δεν ενοχλείτε σε ώρες κοινής ησυχίας και είστε σε λογικά ντεσιμπέλ, δεν βρίσκω τον λόγο να μη ζεις όπως θες στο σπίτι σου.

2 **Έκανα sexting** με το αγόρι μου και, πάνω στην αναστάτωση της στιγμής, μπερδεύομαι και στέλνω –με πικάντικο, να το πω, λεξιλόγιο– μήνυμα, και πάει στη μάνα μου. Και το χειρότερο, έτυχε να είναι πάνω από το κινητό εκείνη την ώρα και το «διαβάστηκε» βγήκε αμέσως κάτω απ' το μήνυμα. Ξενέρωσα τελείως, προφανώς, και στο καπάκι με παίρνει τηλέφωνο η μάνα μου. Έτρεμα από αμηχανία, της είπα «κατά λάθος, συγγνώμη» και της το έκλεισα και μετά μου έστειλε μήνυμα «χαχα-»

χα». Ήταν το πιο άβολο και ακραίο κριντζάρισμα που έχω βιώσει ποτέ.

Η τεχνολογία έχει έναν περίεργο τρόπο να φέρνει κοντά τους ανθρώπους, ακόμα κι εκείνους που δεν θέλουμε ποτέ να έρθουν τόσο κοντά. Αλλά να σου πω κάτι; Το γεγονός ότι εκείνη απάντησε «χαχαχα», σημαίνει κάτι υπέροχο. Δεν κατέρρευσε ο κόσμος. Η μαμά σου γέλασε. Ίσως γιατί κατάλαβε πως το παιδί της μεγάλωσε. Οπότε ναι, ήταν cringe. Ήταν αμήχανο. Και ίσως, τελικά, το πραγματικό μάθημα δεν είναι «πρόσεχε σε ποιον στέλνεις», αλλά πως και η ντροπή είναι απλώς μια στιγμή βαθιά ανθρώπινη.

3 **Συγκατοική με έναν φίλο μου** εδώ και 6 μήνες. Τελικά, είναι ο πιο βρομιάρης τύπος στον κόσμο. Έλεψα ένα Σαββατοκύριακο και τα χαρτιά στο μπάνιο είχαν βγει έξω απ' το καλαθάκι κι έπεφταν στο πάτωμα. Ρούχα πεταμένα παντού, να μην πω για τα άπλυτα στον νεροχύτη, να μην πω για τα κουτάκια μπίρας που βρήκα ακόμη και στην ντουλάπα μου. Ντρέπομαι να του μιλήσω, μη χαλάσει η σχέση μας, και τα νεύρα μου είναι στα όριά τους. Τι να κάνω;

Στην αρχή, το να ζεις με έναν φίλο μοιάζει με φανταστικό sleeper που δεν τελειώνει ποτέ. Μέχρι που ξυπνάς ένα πρωί και το μπάνιο θυμίζει χωματερή. Το θέμα εδώ, όμως, είναι αυτή η σιωπή που σε κάνει να καταπίνεις την ενόχλησή σου και να γεμίζεις παθητική επιθετικότητα. Αν θέλεις να σωθεί η φιλία, πρέπει να μιλήσεις. Ήρεμα, χωρίς φωνές, χωρίς κατηγορίες. Μπορεί να μη γίνει ποτέ ο άνθρωπος που τρίβει τον νεροχύτη μέχρι να γυαλίσει, αλλά μπορεί να γίνει αυτός που μαθαίνει να σέβεται ότι ο χώρος που μοιράζεται είναι και δικός σου.

Κι αν δεν αλλάξει; Ίσως τότε να χρειαστεί να καθαρίσεις κάτι πιο δύσκολο απ' το μπάνιο σας. Κι αυτό είναι το κοινό μυστήριό.

Μίλα μου βρόμικα.
Μίλα μου αληθινά.
email: info@athensvoice.gr
instagram: [@melitajenny](https://www.instagram.com/melitajenny)

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ! Σκεπτικό μεν, δυναμικό δε σε βρίσκει το νέο επτάημερο. Άρα μπορείς να λύσεις και τις εκκρεμότητες που τόσο καιρό σε αποπροσανατόλιζαν ή απλώς σε κράταγαν πίσω. Ωστόσο σε περιμένουν κάποιες εντάσεις, αλλά και ξεκαθαρίσματα στο κομμάτι των διαπροσωπικών σου σχέσεων. Από την άλλη, καλό είναι περιорίσεις λίγο τα έξοδά σου. Στα γκομενικά τώρα, αν είσαι μόνος, ενδέχεται να νιώσεις έλξη για κάποια προκλητικά άτομα –τι πρωτότυπο!–, αλλά εγώ θα σου πω να μην ανοιχτείς υπερβολικά. Αν, πάλι, δεν είσαι μόνος, πρέπει να τσεκάρεις το αν παίρνεις όσα δίνεις ή έχεις πιαστεί κορόιδο. Πάντως μπορείς να εκφραστείς ανοιχτά, αρκεί να μη γίνεις εκρηκτικός και έντονος.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, Ταύρε! Νομίζω πως το καλύτερο για σένα τώρα είναι να εστιάσεις τόσο στις διαπροσωπικές σου σχέσεις όσο και στις επαγγελματικές σου συνεργασίες. Ωστόσο ασχολήσου και με την καθημερινότητά σου αφαιρώντας επιβαρυντικές συνήθειες και προσθέτοντας νέες ή απλώς οργανώνοντας σωστότερα το πρόγραμμά σου. Στα θέματα καρδιάς, αν είσαι αδέσμευτος, δεν αποκλείεται, εκεί που κάθεσαι και δηλώνεις πως δεν είσαι σε φάση για γκομενίλικι και καλύτερα μόνος σου, να βρεις τον έρωτα! Τον νου σου! Αν είσαι δεσμευμένος, κάνε ουσιαστικές συζητήσεις με το αμόρε, στις οποίες όμως θα εκφράσεις τα συναισθήματά σου. Αλλιώς τι το θες; Ωστόσο μην είσαι καχύποπτος!

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Καλή εβδομάδα, Δίδυμε! Αυτό το επτάημερο σε βρίσκει κάπως ψείρα, κυρίως όσον αφορά τις λεπτομέρειες στα της δουλειάς και της καθημερινότητας. Άρα γιατί δεν αρπάζεις αυτή την ευκαιρία ώστε να οργανώσεις το πρόγραμμά σου ή να αποκτήσεις μια καινούργια συνήθεια που όμως θα σε ωφελήσει και πιο μακροπρόθεσμα; Στα ερωτικά, αν είσαι single, δεν αποκλείεται μέσω φίλων να γνωρίσεις κάποιο αξιόλογο γκομενάκι. Απλά καλό θα ήταν να κρατάς μικρό καλάθι. Αν δεν είσαι single, μην παραμελείς εσένα, τις ανάγκες και τις επιθυμίες σου για το χατίρι του αμόρε. Αν είναι «ο ένας», τότε οφείλει να σε καταλάβει. Αρκεί βέβαια να είσαι ξεκάθαρος.

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, Καρκίνε! Ασχολήσου με οτιδήποτε σε γεμίζει, όπως είναι οι δικοί σου άνθρωποι ή τα χόμπι και οι αγαπημένες σου δραστηριότητες. Όμως, κάποιες εντάσεις μεταξύ οικογένειας και δουλειάς θα υπάρξουν, κυρίως γιατί εσύ δεν μπορείς να βρεις τη χρυσή τομή. Όσον αφορά τον έρωτα, πρέπει να δεις τι αξίζεις και να βάλεις όρια. Πιο συγκεκριμένα, αν είσαι ελεύθερος, ωραίο το πάθος, απλά πρόσεξε μην πέσεις σε καταστάσεις που θα εξελιχθούν σε περιοριστικές και πιο απαιτητικές απ' όσο αντέχεις. Αν δεν είσαι ελεύθερος, μην τσακωθείς με το αμόρε για τη δουλειά σου, αλλά μην κάνεις και πίσω, καθώς έως έναν βαθμό οφείλει να σε καταλάβει/στηρίξει, ναι;

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Καλή εβδομάδα Λέοντα! Αυτό το επτάημερο προσφέρεται για ξεκαθάρισμα και κλείσιμο εκκρεμοτήτων σε οτιδήποτε αφορά σπίτι, οικογένεια ή προσωπικά. Αν υπάρξουν εντάσεις σχετικά με σπουδές, ταξίδια ή κάποια συμφωνία, μη διστάσεις ν' αλλάξεις εσύ πρώτος, ώστε να αποφορτίσεις την ατμόσφαιρα. Αξιολόγησε με επιφύλακτικότητα τα οικονομικά σου. Στα ερωτικά, αν είσαι ελεύθερος, ίσως γνωρίσεις κάποιον μέσω φίλων ή δουλειάς. Το πράγμα θα εξελιχθεί αργά, κάτι που δεν σου αρέσει. Αν δεν είσαι ελεύθερο πουλί, μίλα με ειλικρίνεια για τις ανάγκες σου, αλλά όχι απρόσεκτα ή έντονα, γιατί δεν θα λύσεις τα προβλήματά σου, αντιθέτως, θα δημιουργήσεις κι άλλα.

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένε! Ευεργετική εβδομάδα για σένα και τις επικοινωνίες σου. Αν αξιοποιήσεις σωστά αυτή την εύνοια, θα μπορέσεις να βρεις λύσεις στα ζόρια σου. Παράλληλα, δες αν οι ευθύνες που έχεις πρέπει να μοιραστούν. Ίσως νιώσεις απόμακρος ή κρυόκ@λος. Αυτό πάντως θα φωτίσει τα διαμαντάκια που έχεις γύρω σου ώστε να απομακρύνεις όλη τη σαπίλα. Αν είσαι ελεύθερος, κάνε νέες γνωριμίες για να βρεις ταίρι. Απλά έχε ρεαλιστικά κριτήρια και προσδοκίες. Αν είσαι δεσμευμένος, μην επιτρέψεις στο αμόρε να σε περιορίσει, αλλά μη γίνεις επικριτικός. Αν δεν πληροί τις προδιαγραφές, μήπως ήρθε η ώρα μιας δύσκολης απόφασης;

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Καλή εβδομάδα, Ζυγάκι μου! Ήρθε η ώρα του λογαριασμού! Καλείσαι λοιπόν να δεις τι μπαίνει και τι βγαίνει από το ταμείο σου και να τα βάλεις στον ίδιο δρόμο. Από την άλλη, τις εντάσεις ή και τα ξεκαθαρίσματα δεν τα γλιτώνεις! Το θέμα είναι αν αυτές θα εκτονωθούν πάνω στη δουλειά ή στα ερωτικά. Μπορεί λίγο και στα δυο! Στα της καθημερινότητας βάλε προτεραιότητες για να μην πιεστείς ακραία. Στα της καρδιάς, αν είσαι χωρίς σχέση, πολλές οι νέες γνωριμίες, απλώς υπάρχει κάποιος που το βλέπει σοβαρά ή όχι; Γιατί από καλοπέραση νομίζω πως έχεις χορτάσει! Αν είσαι σε σχέση, εντόπισε πού ακριβώς έχει καθεί η μπάλα και συζήτησε με το αμόρε, μπας και μπορέσετε να σώσετε την κατάσταση.

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Σκορπιέ μου! Ο Ερμής περνά στο ζώδιό σου, και σου προσδίδει δι-αύγεια. Άρα μπορείς να εκφράσεις όσα σε ζορίζουν πιο εύκολα. Αυτά μπορεί να σχετίζονται με θέματα της καθημερινότητας ή και με τον ψυχισμό σου. Αν νιώθεις κουρασμένος, ξεκουράσου! Ωστόσο ίσως πρέπει να βάλεις προτεραιότητες ανάμεσα στη δουλειά και στην καλοπέραση, καθώς τελευταία το έχεις παρακάνει. Στα προσωπικά, αν είσαι μπακούρι, η επικοινωνιακή σου διάθεση σίγουρα μαγνητίζει πολλούς μνηστήρες. Το θέμα είναι: εσύ μπορείς να εντοπίσεις ποιος αξίζει πραγματικά; Αν δεν είσαι μπακούρι, έχεις πολλά να κουμαντάρεις και το ταίρι σου οφείλει να σε καταλάβει. Αν όχι, συζήτησέ το ήρεμα. Αν πάλι όχι, ξέρεις τι πρέπει να κάνεις.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξότη! Αυτό το επτάημερο πρέπει να ασχοληθείς με τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου. Οτιδήποτε σε επιβαρύνει άσ' το πίσω! Στα επαγγελματικά, πρέπει να είσαι ώριμος, γιατί ίσως προκύψουν πολλά και πιεστικά συμβάντα. Πάντως οι δικοί σου άνθρωποι μπορούν να σε βοηθήσουν να γίνεις δημιουργικός και να βρεις τη χαρά της ζωής μέσα από τα απλά! Ισορροπία απαιτείται ανάμεσα στις επιθυμίες σου και στις επιθυμίες τρίτων. Στα γκομενικά, αν είσαι single, θα υπάρξουν πολλές γνωριμίες. Πρέπει όμως να δεις αν είναι έρωτας ή απλά ενθουσιασμός, έτσι; Αν δεν είσαι single, πρέπει να μοιράσεις σωστότερα τον χρόνο σου μεταξύ σχέσης και δουλειάς. Κοινώς, μην παραμελείς το έτερον ήμισυ.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Καλή εβδομάδα, Αιγόκερε! Με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον σε βρίσκει αυτό το επτάημερο. Ένταση αναμένεται στους τομείς οικογένεια και δουλειά, καθώς πάντα η ζυγαριά γέρνει είτε από τη μία είτε από την άλλη. Φτιάξ' το λίγο αυτό λοιπόν! Στα επαγγελματικά, πρέπει να είσαι αισθηστικός και να προσέχεις την επικοινωνία. Στα αισθηματικά, αν είσαι μπακουρομπάκουρο, έχε ανοιχτά τα μάτια σου στα social, γιατί κυρίως μέσω αυτών μπορεί να παιχτεί μια αξιόλογη νέα γνωριμία. Αν δεις σημάδια αστάθειας –π.χ. δεν τηρεί τον λόγο του– τότε τρέχα μακριά! Αν δεν είσαι μπακουρομπάκουρο, θα σου υπενθυμίσω πως δεν πρέπει να θυσιάζεις τα ερωτικά σου για τη δουλειά. Κατάλαβε το πια!

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, Υδροχόε! Αυτές τις μέρες στο επίκεντρο της προσοχής σου θα είναι η καριέρα και τα οικονομικά σου. Οπότε εστίασε στη στοχοθεσία και στις επικοινωνίες με άτομα που μπορούν να βοηθήσουν την εξέλιξή σου εκεί. Για να αποφύγεις τις εντάσεις με τον περίγυρό σου, εξήγησε εξαρχής πως εσύ είσαι υπεύθυνος γι' αυτά που λες κι όχι γι' αυτά που περιμένουν εκείνοι ν' ακούσουν από σένα. Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, ίσως κάνεις κάποια γνωριμία μέσω της δουλειάς σου, αλλά πρέπει να είσαι πέρα από υπομονετικός και ρεαλιστής, καθώς μπορεί και να μη βγει όπως τον φαντάζεσαι. Αν δεν είσαι μόνος, συζήτησε για την κοινή σας πορεία με το αμόρε, απλά πρόσεχε τις εντάσεις για τα απλά και καθημερινά.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή σου εβδομάδα, Ψαράκι! Άρπαξε κάθε ευκαιρία που θα σου παρουσιαστεί για απόκτηση νέων ιδεών, γνώσεων κι εμπειριών. Μπορείς να οργανώσεις κάποιο ταξίδι. Στα αρνητικά, αν υπάρχουν χρέη ή κάποια συμφωνία που είναι στη μέση, καλό είναι να τα διευθετήσεις άμεσα. Αν έχεις διευρύνει κατά πολύ τον κύκλο σου, μήπως να διαχωρίσεις αυτούς που πραγματικά αξίζουν από αυτούς που δεν...; Στα ερωτικά, αν είσαι χωρίς ταίρι, πες το «ναι» στο άτομο που καλύπτει τις ανάγκες σου και μόνο σ' αυτό. Αρκετά με το κα@λάντισμα, τι λες; Αν, πάλι, είσαι με ταίρι, προσπάθησε να μοιράσεις λίγο τις ευθύνες, γιατί η πίτα κόβεται στα δυο, σωστά; Ωστόσο καλό είναι να το κάνεις με ήπιο τρόπο και να δείξεις κατανόηση στο αμόρε.

Την καθημερινή αστρολογική σου προβλέψη στο athensvoice.gr/zodia

* Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάξεις και τον ωρακόπο σου

LAURA ASHLEY

SINCE 1953

LAURA ASHLEY

SINCE 1953

